

ПЕРЕДПЛАТА

на I півріччя 2023 року

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

№ 4, 2022

Індекс	Назва видання	Періодичність виходу на рік	1 міс.	2 міс.	3 міс.	6 міс.
Вартість передплати, грн (без врахування послуги «приймання передплати»)*						
40123	Газета «ОСВІТА УКРАЇНИ»	50 р. на рік	200	400	600	1200
30670	ПЕДАГОГІЧНА ГАЗЕТА УКРАЇНИ	6	—	150	—	450
68832	ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗБІРНИК ДЛЯ ОСВІТЯН	12	200	400	600	1200
68836	СПЕЦВИПУСК ГАЗЕТИ «ОСВІТА УКРАЇНИ»	12	400	800	1200	2400
68829	ВСЕСВІТНЯ ЛІТЕРАТУРА В ШКОЛАХ УКРАЇНИ	6	—	150	—	450
68830	ГЕОГРАФІЯ ТА ЕКОНОМІКА В РІДНІЙ ШКОЛІ	6	—	150	—	450
68838	УКРАЇНСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРА В ШКОЛАХ УКРАЇНИ	6	—	150	—	450
68833	ІСТОРІЯ В РІДНІЙ ШКОЛІ	6	—	150	—	450
68834	МАТЕМАТИКА В РІДНІЙ ШКОЛІ	6	—	150	—	450
68831	ІНОЗЕМНІ МОВИ В ШКОЛАХ УКРАЇНИ	6	—	150	—	450
68828	БІОЛОГІЯ І ХІМІЯ В РІДНІЙ ШКОЛІ	4	—	—	200	400
68839	ФІЗИКА ТА АСТРОНОМІЯ В РІДНІЙ ШКОЛІ	4	—	—	200	400
68840	ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ В РІДНІЙ ШКОЛІ	4	—	—	200	400
68837	ТРУДОВА ПІДГОТОВКА В РІДНІЙ ШКОЛІ	4	—	—	200	400
23823	ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ (HIGHER EDUCATION OF UKRAINE)	4	—	—	200	400
68835	ОСОБЛИВА ДИТИНА: НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ	4	—	—	200	400
48764	ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА	4	—	—	200	400

КОМПЛЕКТИ

98966	ІНФОРМАЦІЙНИЙ Газета «Освіта України», журнал «Інформаційний збірник для освітян»		400	800	1200	2400
89381	ВСЯ ПЕДАГОГІЧНА ПРЕСА Всі видання		—	—	—	10750
08353	ВИЩА ШКОЛА Газети: «Освіта України», «Спецвипуск газети «Освіта України», «Педагогічна газета України». Журнали: «Інформаційний збірник для освітян», Вища освіта України (Higher education of Ukraine)		—	—	—	5650
98964	ШКІЛЬНИЙ Газета: «Освіта України», «Педагогічна газета України». Журнали: «Інформаційний збірник для освітян», «Біологія і хімія в рідній школі», «Географія та економіка в рідній школі», «Історія в рідній школі», «Іноземні мови в школах України», «Математика в рідній школі», «Фізика і астрономія в рідній школі», «Українська мова і література в школах України», «Всесвітня література в школах України», «Фізичне виховання в рідній школі», «Трудова підготовка в рідній школі», «Особлива дитина: навчання і виховання»		—	—	—	7550

*Вартість послуги «приймання передплати» — згідно з затвердженими тарифами ДП «Преса», залежно від того, на скільки місяців оформлено передплату

ІННОВАЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ ДОНЕЧЧИНИ І ЛУГАНЩИНИ
НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ
СПІВПРАЦЯ З РОБОТОДАВЦЯМИ
З ДОСВІДУ РОБОТИ

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС 48764

ПОСПІШАЙТЕ ПЕРЕДПЛАТИТИ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ФАХОВІ ЖУРНАЛИ

ДОКЛАДНІШЕ НА PEDPRESA.UA

АДРЕСА ВИДАВНИЦТВА

02094, м. Київ, вул. Попудренка, 54

☎ +38(044) 498-10-28 ☎ +38(044) 498-10-29 ✉ office@pedpresa.ua

Редакція журналів

☎ +38(099) 712-86-27 ✉ 2345255@ukr.net

Редакція газети «Освіта України»

☎ +38(068) 150-10-50 ✉ osvita_ukrainy@ukr.net

ДОКЛАДНІШЕ – НА САЙТІ
pedpresa.ua

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КОНКУРС «ПЕДАГОГІЧНИЙ ОСКАР-2022»

Матеріал читайте на с. 58-60

Оргкомітет Всеукраїнського конкурсу «Педагогічний Оскар-2022»: Василь Кремень, президент НАПН України, Тетяна Іщенко, директор Центру вищої і фахової передвищої освіти МОН України, Володимир Ковтунець, заступник директора Національного агентства кваліфікації

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА ДОНЕЧЧИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Матеріал читайте на с. 5-8

Великоновосілівський профільний ліцей.
Сільськогосподарський профіль.
Перехід між корпусами. Літо 2022 р.

Маріупольський професійний ліцей автотранспорту.
Навчальний корпус. Весна 2022 р.

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

Матеріал читайте на с. 39-41 та 42-44

День вишиванки у ДНЗ «Костянтинівське ВПУ» Донецької області

Шевченківські свята у музейній кімнаті ДНЗ «Краматорське вище професійне торгово-кулінарне училище» Донецької області

СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК УМОВА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

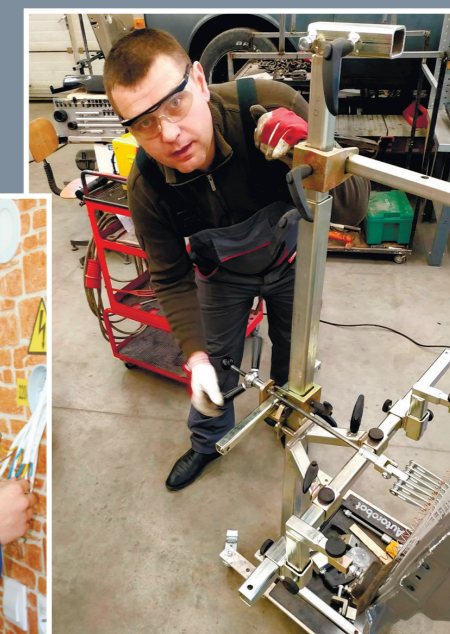
Матеріал читайте на с. 50-53

Переселенки з Донеччини опановують швейну спеціалізацію в Хмельницькому професійному ліцеї

Владислав Решетнік, здобувач освіти групи № 32 з професії «Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустановок» ВПУ № 25 м. Хмельницького

Олександр Свінцицький, майстер виробничого навчання ДПТНЗ «Славутський професійний ліцей» проходить стажування на базі Вана-Вігаласької школи техніки та обслуговування (Естонія)

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

№ 4 (97) 2022

ЖОВТЕНЬ – ЛИСТОПАД – ГРУДЕНЬ

Склад редакційної колегії науково-методичного журналу
«ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА»

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР, ГОЛОВА РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

Нелля Ничкало – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України

ЗАСТУПНИКИ ГОЛОВИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Валентина Радкевич – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, директор Інституту професійної освіти НАПН України

Людмила Базиль – доктор педагогічних наук, доцент, учений секретар Інституту професійної освіти НАПН України

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Валерій Булгаков – кандидат політичних наук, доцент, директор ДВНЗ «Київський коледж будівництва, архітектури та дизайну», голова правління Громадської організації «Всеукраїнська асоціація працівників закладів І – ІІ рівнів акредитації»

Валентина Гордієнко – кандидат педагогічних наук, учений секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України

Інна Гриценко – кандидат педагогічних наук, доцент, старший науковий співробітник лабораторії професійної кар'єри Інституту професійної освіти НАПН України (відповідальний секретар)

Роман Гуревич – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, директор Навчально-наукового інституту педагогіки, психології і підготовки фахівців вищої кваліфікації Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Юрій Зінковський – доктор технічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, професор кафедри конструювання та виробництва радіоапаратури Національного технічного університету України «КПІ» імені Ігоря Сікорського

Тетяна Іщенко – кандидат педагогічних наук, професор, директор Державної установи «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти» МОН України

Петро Коржевський – начальник Управління освіти і науки Рівненської обласної державної адміністрації

Катерина Мірошніченко – президент Всеукраїнської асоціації працівників професійно-технічної освіти

Василь Петрович – директор ДНЗ «Київський професійний коледж з посиленою військовою та фізичною підготовкою»

Людмила Шевчук – кандидат педагогічних наук, доцент, директор Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області

Ольга Щербак – доктор педагогічних наук, доцент, член-кореспондент НАПН України, директор Київського професійно-педагогічного коледжу імені Антона Макаренка, керівник Українського аналітичного центру професійної освіти «Національна обсерваторія»

Франтішек Шльосек – доктор педагогічних наук, професор Академії спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської у Варшаві, голова Наукового педагогічного товариства «Польща – Україна», іноземний член НАПН України

Ірина Шумік – кандидат наук з державного управління, генеральний директор Директорату професійної освіти МОН України

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ,
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ
Виходить чотири рази на рік. Заснований у 1997 році
Свідоцтво про державну реєстрацію
серія KB № 23535-13375ПР від 31.08.2018 р.
Схвалено вченою радою
Інституту професійної освіти НАПН України
(протокол № 11 від 14.11.2022 р.)

Передплатний індекс 48764

ЗМІСТ

СТОРІНКА ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА

Ничкало Нелля. Людський капітал у мирний час і в добу російської агресії проти України 2

ІННОВАЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

Гончаров Едуард. Професійна освіта Донеччини в умовах воєнного стану 5

Артюшенко Володимир. Функціонування закладів професійної освіти з тимчасово окупованих територій: виклики і сподівання 9

Чадюк Ольга, Андрєєва Євгенія. Виклики для викладачів в умовах воєнного стану 12

Новікова Ольга. Організація освітнього процесу: реалії сьогодення 15

Жуков Олексій, Керносенко Олена, Дорохіна Вікторія, Ляшенко Вікторія. Тримаємо фронт професійної освіти 17

Гуменний Олександр. Маркетингова стратегія побудови навчального портфоліо telegram 20

Виноградська Голда. Співпраця освітян і роботодавців: розроблення професійного стандарту 22

КОНСУЛЬТУВАННЯ З БІЗНЕС-КАР'ЄРИ

Байдюлін Валерій. Консультування учнівської молоді з бізнес-кар'єри в сучасному інформаційному просторі 26

ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА

Щеглова Тетяна. Діяльність психологічної служби у підтримці особистості під час кризи 29

ПЕДАГОГ ПРОФЕСІЙНОЇ ШКОЛИ

Дехтяр Тетяна. Досвід підвищення кваліфікації педагогічних працівників 32

Глобіна Ніна. Атестація педагогічних працівників: планування, моніторинг, узагальнення 34

ВИХОВАННЯ

Жевжик Віталій. Мотивація громадської активності здобувачів освіти до волонтерської діяльності 37

Лук'янчикова Дар'я. Національно-патріотичне виховання учнівської молоді в умовах воєнного стану 39

Кравченко Людмила. Національно-патріотичне виховання – пріоритетний напрям 42

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА

Опанасенко Анна. Дослідницька робота Навчально-методичного центру: регіональний рівень 45

СПІВПРАЦЯ З РОБОТОДАВЦЯМИ

Семенов Андрій. Приватний центр професійної освіти і навчання оперативно реагує на запити роботодавців та населення 48

Ніжнік Надія, Голуб Тетяна. Соціальне партнерство як умова підвищення якості підготовки кваліфікованих робітників 50

З ДОСВІДУ РОБОТИ

Злобіна Оксана. Особливості використання електронного журналу для обліку навчальних досягнень здобувачів освіти 54

ХРОНІКА

Базиль Людмила. Науково-методичне забезпечення розвитку професійної освіти в умовах нових викликів 31

Кравець Світлана, Джурило Аліна. Професійна освіта в умовах сталого розвитку суспільства 56

Ольховик Тетяна, Кучеренко Лідія. III Всеукраїнська науково-практична конференція «Фахова передвища і професійна освіта: теорія, методика і практика». Підсумки Всеукраїнського конкурсу «Педагогічний ОСКАР-2022» 58

Тітова Олена. Всеукраїнський науково-практичний вебінар «Концептуальні засади молодіжного підприємництва» 61

Слюсарєва Ольга. Методична служба профтехосвіти Закарпатської області в умовах війни 63

© Усі права захищено. Жодні частина, елемент, ідея, композиційний підхід цього видання не можуть бути скопійованими чи відтвореними в будь-якій формі і ніякими засобами – ні електронними, ні фотомеханічними, у тому числі й ксерокопіюванням, записом або комп'ютерним архівуванням, без письмового дозволу видавця.

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідають автори. Редакція залишає за собою право на редагування та скорочення прийнятих до друку матеріалів. Рукописи не повертаються. У разі використання матеріалів посилання на журнал є обов'язковим.

© «Педагогічна преса», 2022

© «Професійна освіта», 2022

ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ У МИРНИЙ ЧАС І В ДОБУ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Нелля НИЧКАЛО, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України, дійсний член (академік) НАПН України, доктор педагогічних наук, професор

В умовах стрімкого розвитку глобалізаційних та інтеграційних процесів, особливого значення набуває теорія людського капіталу. Вона була теоретично обґрунтована і введена в науковий обіг на межі 50–60-х років ХХ століття. Творці цієї теорії Гері Стенлей Беккер (Gary Stantey Becker) і Теодор Вільям Шульц (Theodor William Schulz) були удостоєні Нобелівської премії. Ці вчені теоретично довели, що людина і її творча думка – це велика сила, яка надихає на поступ. За висновком Т. В. Шульца, освіта, професійна кваліфікація, розвинені таланти, здоров'я, що розуміються як поняття людського капіталу, мають конкретну економічну вартість. Інші економісти започаткували деякі нові елементи цієї теорії й розвинули її. Доречно згадати, що положення щодо шкільного і професійного навчання як інвестиції уперше обґрунтував І. Р. Вільс (I. R. Welsh).

Поняття «людський капітал» дослідники розглядають за такими трьома рівнями: на особистісному рівні, на мікроекономічному рівні, на макроекономічному рівні. У процесі різнобічної господарської діяльності людина виконує багато різних функцій. Це відповідає теорії human capital. Три функції вважаються ключовими: а) використання продуктивних засобів, що вже існують; б) створення нових ідей, теорій, засобів та технологій; в) обґрунтування і реалізація інноваційних шляхів їх застосування в усіх сферах життєдіяльності людини, соціальних інститутів, різних господарських галузей. Ці функції динамічно розвиваються, вони тісно взаємопов'язані й оновлюються на різних історичних етапах. Наголосимо на винятково важливому значенні теорії людського капіталу для вивчення в сучасних соціально-економічних умовах комплексу досить складних питань забезпечення раціональної зайнятості різних категорій населення та оптимального функціонування ринку праці. Аналізуючи цей аспект, доцільно звернутися до філософсько-педагогічних положень, обґрунтованих В. Кременем. Людський капітал є інтеграційним показником, який визначає внутрішні можливості країни з продукування знання та його використання у промисловому й суспільному розвитку [Кремень В. Г. Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум. – К.: Грамота, 2007. – С. 569].

Стрімкий розвиток глобалізаційних та інтеграційних процесів породжує нові виклики в усіх сферах життєдіяльності суспільства і передусім – в освітній, й особливо під час російської війни проти України.

© Ничкало Н. Г., 2022

Упродовж трьох десятиліть незалежності в Україні приділялося чимало уваги обґрунтуванню державної політики щодо професійно-технічної освіти, розроблялися й приймалися Укази Президента, постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України. Неодноразово проводилися Парламентські слухання, на яких обговорювалися актуальні й досить злободенні питання, зокрема щодо виконання законодавства в частині підготовки кваліфікованих робітників, фінансування цієї системи. Під куполом Верховної Ради України збирались керівники обласних державних адміністрацій, управлінь освіти і науки, директори й педагогічні працівники професійно-технічних навчальних закладів різних типів, керівники підприємств, представники професійних спілок та інших громадських організацій. Вони заздалегідь надсилали цікаві й перспективні пропозиції, з парламентської трибуни висловлювали чимало критичних зауважень і пропозицій, які здебільшого враховувались у постановах і рекомендаціях Парламентських слухань. Це вже стало доброю традицією. Рівень цих заходів загальнодержавного значення зростає, зміст дебатів поглиблювався і загострювався.

І досі не можемо забути високо відповідальні й гострі дебати з проблем формування й розвитку людського капіталу. Назвемо лише деякі з них: *21 грудня 2011 р.* – «Про участь центральних та регіональних органів виконавчої влади, об'єднань роботодавців у формуванні трудового потенціалу держави та професійній підготовці кваліфікованих робітників для сучасної економіки України»; *12 лютого 2014 р.* – «Практика застосування Закону України «Про професійно-технічну освіту»: фінансове забезпечення навчальних закладів і установ»; *10 квітня 2019 р.* – «Збалансований розвиток людського капіталу в Україні: завдання освіти і науки».

Звернемося до дуже незвичайної і цікавої статистики, що свідчить про формування нормативно-правового поля та контроль за виконанням законодавства у галузі професійно-технічної освіти. Чому для аналізу виокремлено саме цей період? Відповідь лежить на поверхні. Саме тому, що на цьому етапі активно формувалась державна політика України щодо цілеспрямованого розвитку цієї сфери.

У ті роки було прийнято 10 Законів України. Перший з них – «Про професійно-технічну освіту» (№ 103/98 від 10.02.1998 р.). У 2003 р. Верховною Радою України прийнято постанову «Про стан і перспективи розвитку професійно-технічної освіти України». Прийнято також 24 поста-

нови і розпорядження Кабінету Міністрів України. Станом на грудень 2013 р. загальна кількість нормативно-правових актів, прийнятих Кабінетом Міністрів України, МОН України та іншими міністерствами і відомствами щодо функціонування закладів та установ системи професійно-технічної освіти в нових соціально-економічних умовах, становила аж 557!

Незаперечним є те, що така увага до цих актуальних проблем на загальнодержавному рівні певною мірою позитивно впливала на вдосконалення підготовки кваліфікованих робітників. Адже, відбувалися помітні зрушення в оновленні змісту професійного навчання, підвищенні вимог до якості підготовки кваліфікованих робітників, розвитку системи науково-методичного забезпечення освітнього процесу в навчальних закладах, формуванні системи підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів ПТО, а також у здійсненні комп'ютеризації та впровадженні інформаційно-комунікаційних технологій в цій системі. Водночас треба визнати, що з року в рік накопичувалася критична маса проблемних питань. У різних документах неодноразово констатувалися, дублювалися і повторювалися одні й ті самі недоліки. З-поміж них: недофінансування або відсутність фінансування з державного бюджету, наприклад, Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011 – 2015 роки та багатьох інших програм; реально виділених коштів вистачало лише на основні захищені статті витраток (заробітна плата з нарахуваннями, комунальні послуги та енергоносії в повному обсязі, стипендія, харчування та обов'язкові виплати дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування).

Незважаючи на це й багато інших неподобств у реалізації державної політики в цій сфері, профтехосвіта розвивалася інноваційно, відбувалися помітні якісні зміни у професійних навчальних закладах усіх регіонів України.

Автор цих рядків категорично проти приниження ролі профтехосвіти, нав'язування їй ярликів, що вона «деградує», як це зроблено в Національній доповіді «Новий курс: реформи в Україні 2010 – 2015» (за редакцією академіка Ємця). Вважаємо помилковим те, що в усіх бідах, недоліках звинувачують працівників профтехосвіти.

Чому ж у нашій державі не виконується те, що накреслено спільними зусиллями й зафіксовано в багатьох інших документах, прийнятих за роки Незалежності? Назвемо лише окремі недоліки та упущення.

Перше. Головна причина полягає в тому, що державна політика в галузі профтехосвіти задекларована на гідному рівні, але немає політичної волі щодо її реального втілення. На нашу думку, розв'язання проблем соціального партнерства у підготовці сучасного виробничого персоналу потребує відповідної законодавчої бази, законодавчого закріплення положень щодо пільгового оподаткування роботодавців, які інвестують у підготовку виробничого персоналу.

Друге. Ще в 1991 році на загальнодержавному рівні було визнано необхідність прийняття закону «Про професійну освіту». У 1998 році був прийнятий закон «Про професійно-технічну освіту», який відіграв свою позитивну роль. Вважаємо,

що далі неможливо «штопати» цей закон і вносити до нього безкінечні доповнення й уточнення. Ми переконані, що необхідно розробляти і приймати закон «Про професійну освіту», який би відповідав сучасним прогресивним тенденціям у підготовці майбутнього виробничого персоналу. Необхідність прийняття такого закону доводиться впродовж 9 років. Працювала вже не одна робоча група, розроблено не один варіант. Однак, протистояння триває...

Третє. У нашій державі немає чіткого регулювання щодо обсягів підготовки майбутніх фахівців на академічному та професійному рівнях. Маємо піраміду, перевернуту «догори ногами». Що тут маємо на увазі? Наприклад, в Австрії, Швейцарії, Німеччині та інших країнах близько 20 % випускників школи скеровуються на академічний профіль, а 80 % – на професійний. Не буду наводити досить сумну статистику по нашій державі, оскільки вона добре відома. Вона прямо протилежна тенденціям, що утвердилися в країнах ЄС та інших державах світу.

Четверте. Європейський досвід свідчить, що технікуми і професійно-технічні навчальні заклади функціонують в єдиній системі – професійної освіти. Ігноруючи це, ми робимо зло для майбутнього. Це ще одна «хронічна українська хвороба».

П'яте. Не можна не помічати ще одну традиційну хибу: створення паралельної мережі закладів профтехосвіти в системі державної служби зайнятості. Це і дублювання, і нераціональне використання тих коштів, які могли б значно змінити матеріально-технічну базу профтехосвіти. Навіть багаті західноєвропейські країни не дозволяють собі такої «розкоші». Отже, це – злочинне марнотратство на загальнодержавному рівні.

Ще одне важливе питання. Міжгалузєва рада з проблем професійно-технічної освіти має функціонувати при Кабінеті Міністрів України, як це було передбачено законом. Діяльність цієї ради при одному міністерстві, як свідчить досвід останніх років, не є ефективною.

Нам гірко цитувати окремі фрагменти із свого ж виступу на слуханнях у Комітеті Верховної Ради України 21 грудня 2011 року (с. 55–58). Відтоді минуло 11 років, а ці гострі проблеми й досі чекають свого розв'язання?

Чимало прийнятих документів сприяли формуванню державної політики, спрямованої на підготовку кваліфікованих робітників. І така політика справді обґрунтована на досить високому теоретичному рівні, її положення викладено у багатьох документах загальнодержавного значення. Маємо визнати, що більшість з них виконувались або на мінімальному рівні, або ж зовсім не виконувались, оскільки їх виконання навіть і не розпочиналося.

За висновками Всеукраїнської асоціації працівників професійно-технічної освіти (президент – К. Мірошніченко) сьогодні чітко простежується «небажання органів місцевої влади, особливо міст-обласних центрів, формувати регіональне замовлення та фінансувати підготовку кваліфікованих кадрів у закладах П(ПТ)О за рахунок коштів місцевих бюджетів. Показники регіонального замовлення необґрунтовано занижуються або не доводяться закладам взагалі, що призводить до втрати контингенту, скорочення педагогічних працівників та зникнення закла-

ду взагалі, а головне – при цьому не враховуються потреби регіонального і національного ринків праці, замовлення роботодавців, запити молоді та дорослого населення на здобуття професії. До того ж місцеві органи влади відмовляються фінансувати підготовку осіб, які не проживають на даній території, що суперечить Конституції України та чинному законодавству, не вважають за доцільне формувати регіональне замовлення за професіями сфери обслуговування, беруть до уваги заявки лише комунальних підприємств, а замовлення бізнесових структур, особливо середнього і малого бізнесу, сфери самозайнятості не беруть до уваги. Наприклад, така ситуація склалася у містах Дніпро, Житомир та інших. Тому запропонований механізм оптимізації закладів П(ПТ)О може призвести до їх масового закриття шляхом штучного зниження контингенту, оскільки не враховує особливості функціонування закладів, розташованих у сільській місцевості із невеликою кількістю населення, а також призведе до зникнення закладів, що спеціалізуються на професіях народних промислів та декоративно-прикладного мистецтва, які ніколи не були багаточисельними».

Тоді як більшість педагогів і керівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти самовіддано й творчо працюють. Адже вони люблять своїх вихованців і профтехосвіту. Працюють натхненно з вірою, що будуть виконуватись Закони України, постанови Верховної Ради України, постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України щодо підготовки кваліфікованих робітників. Більшість з них день і ніч працюють і в час повномасштабної російської агресії проти України. Вони рятують життя дітей, навчають їх, надають психологічну допомогу, організують харчування, займаються волонтерською діяльністю.

Це і про них сказав Президент України Володимир Зеленський 30 вересня цього року під час спілкування з працівниками освіти: *«Про сумлінну роботу українських освітян свідчать не лише здобутки їхніх учнів на олімпіадах, а й перемоги на фронті»*.

І нині наші серця і щемлять і болять, коли бачимо зруйновані заклади професійної (професійно-технічної) освіти, коли в багатьох закладах на пам'ятних стендах читаємо прізвиська їх випускників, які віддали своє життя під час страшної російської війни за свободу і незалежність Вітчизни.

Так, це і є той істинний і міцний людський капітал, який будує державу, зміцнює її економіку, боронить її. План повоєнної відбудови України, затверджений Указом Президента України Володимира Зеленського, будуть виконувати передусім, вихованці закладів профтехосвіти. Про це переконливо написала Ольга Коваль, голова підкомітету з питань професійно-технічної та фахової передвищої освіти Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій у глибокому й гострому аналітичному матеріалі «Хто буде відбудовувати Україну після війни». Вона об'єктивно виокремила три групи основних нерозв'язаних проблем у профтехосвіті, з якими Україна підійшла до війни і, які все ще потребують розв'язання найближчим часом:

– не виправдано низький престиж професійної освіти і стереотипне ставлення, відтак – недостатній попит серед абітурієнтів;

– повільне оновлення матеріально-технічної бази і недостатній рівень оплати праці педагогічних працівників. У зв'язку з цим наводиться досить яскравий приклад: перша і єдина жінка прем'єр-міністр Ізраїлю Голда Меїр пропонувала для становлення і розвитку успішної країни зробити найбільш високооплачуваними й шанованими три професії: військових, лікарів та вчителів. На нашу думку, цей підхід Україні варто взяти на озброєння. Адже наразі зарплата педагогічних працівників не є конкурентною ні порівняно з рівнем оплати праці в країні, ні порівняно із зарплатами колег у Європі;

– не працює система визнання неформальної освіти.

Народний депутат України Ольга Коваль пропонує чотири потенційні рішення, пов'язані з довоєнними проблемами: забезпечення гідної конкурентної оплати праці фахівців робітничих професій та педагогів у нашій країні; проведення загальнодержавної профорієнтаційної кампанії з-поміж молоді; визначення профосвіти як пріоритету фінансування державного замовлення на підготовку фахівців відповідно до повоєнних умов; створення для таких фахівців додаткових стимулів на кшталт забезпечення житлом у тих регіонах, де потрібна їхня кваліфікація.

Наголосимо, що інноваційний розвиток систем професійної освіти і підготовки кваліфікованих працівників, формування виробничого персоналу є пріоритетом у державній політиці багатьох високорозвинутих країн.

Президент Єврокомісії Урсула фон дер Ляен у промові про становище Європейського Союзу, виголошеній 14 вересня цього року у Страсбурзі, наголосила, що необхідно більше фокусуватися на «інвестуванні в професійну освіту та підвищення кваліфікації». Першим вагомим кроком, як вона зазначила, є пришвидшення та полегшення визнання кваліфікацій громадян третіх країн. На її думку, це зробить Європу більш привабливою для кваліфікованих працівників. Відтак, Урсула фон дер Ляен запропонувала визнати 2023 рік «Європейським роком кваліфікацій» (European Year of Skills).

Посилення уваги до освіти дорослих в Європі є ознакою визнання важливості цієї сфери. Генеральний секретар Європейської асоціації освіти дорослих Джина Ебнер висловила своє позитивне ставлення щодо заяви Президента Єврокомісії: «Звичайно, ми радіємо, що це має відбутися». З цим закономірно пов'язано й те, що Рада ЄС у листопаді 2021 року ухвалила Резолюцію про новий європейський порядок денний з навчання дорослих на 2021–2030 роки (to overview).

Рада Європи й Міжнародні організації значно посилюють увагу до цих надзвичайно важливих проблем, від успішного розв'язання яких залежить економічний розвиток і нашої держави у повоєнний час. Радіючи такій політиці Ради Європи, її орієнтації на зростання інвестування в професійну освіту та підвищення кваліфікації, необхідно постійно на загальнодержавному рівні дбати про реальні інвестиції у професійну освіту України.

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА ДОНЕЧЧИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Едуард ГОНЧАРОВ, директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області,
м. Краматорськ, Донецька область

Висвітлено досвід роботи Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області, його плідної взаємодії з колективами закладів професійної (професійно-технічної) освіти в організації освітнього процесу, і результати роботи системи професійної освіти Донецької області в умовах воєнного стану та евакуації.

Ключові слова: евакуація, освітній процес, інформаційно-консультативна допомога, дистанційна робота, ефективна взаємодія, якість підготовки кваліфікованих робітників.

Eduard GONCHAROV

PROFESSIONAL EDUCATION OF DONECHCHIA UNDER THE CONDITIONS OF MARITAL STATE

The work experience of the Educational and Methodological Center of Vocational and Technical Education in the Donetsk region, its fruitful interaction with the teams of vocational (vocational and technical) education institutions in the organization of the educational process and the results of work of the professional education system of the Donetsk region in the conditions of martial law and evacuation.

Keywords: evacuation, educational process, informational and advisory assistance, remote work, effective interaction, quality of training of qualified workers.

Професійна освіта Донецької області, яка вже майже дев'ять років перебуває в надскладному стані через територіальне наближення до лінії фронту, з лютого 2022 року зазнала ще більших втрат та непередбачуваних змін. Найбільш постраждалим у східному регіоні України є місто Маріуполь, із більше ніж 500 тисячами мешканців та надпотужною важкою, металургійною промисловістю, у якому мирно та стабільно працювали й розвивались вісім закладів професійної освіти, три Навчально-практичні центри, низка потужних підприємств – замовників кваліфікованих робітників. В умовах окупації Маріуполя, всі заклади професійної освіти, опинилися в повній ізоляції від української влади, прогресивного світу, без зв'язку та інтернету. На жаль, остаточної інформації про загиблих представників колективів закладів освіти Маріуполя на даний час немає.

У таких надскладних умовах навесні 2022 року колективи 8-ми ЗП(ПТ)О Маріуполя, з яких майже повністю було зруйновано корпуси 4-х закладів освіти, приймали рішення щодо виживання та можливості продовження професійної діяльності. Ситуація в місті Волноваха, де знаходиться Волноваське професійно-технічне училище сільськогосподарського сектору економіки, відрізнялася від Маріуполя тільки тим, що громадяни мали хоч

якусь можливість швидко евакуюватися і виїхати зі зруйнованого міста на підконтрольну Україні територію. Ракетні обстріли й бомбардування російськими військами інших міст області створили небезпечну ситуацію в усіх закладах професійної освіти Донеччини.

На початок нового 2022/2023 навчального року ситуація в системі професійної освіти Донецької області склалася така: 25 ЗП(ПТ)О було евакуйовано в більш безпечні регіони України, організовано освітній процес у змішаному та дистанційному форматі, 7 ЗП(ПТ)О міста Маріуполя не знайшли можливостей поновити освітній процес та повноцінно організувати роботу педагогічних колективів, 2 Навчальні центри при установах виконання покарань також не працюють, у зв'язку з евакуацією всіх здобувачів професійної освіти в інші установи виконання покарань на території України.

Для узагальнення ситуації в системі професійної освіти Донеччини, підбиття підсумків наданої інформаційно-методичної допомоги колективам ЗП(ПТ)О щодо завершення 2021/2022 навчального року, підготовки до початку нового 2022/2023 навчального року, обговорення проблемних питань в організації освітнього процесу і висвітлення досвіду їх розв'язання, Навчально-методичним центром професійно-технічної

освіти у Донецькій області було підготовлено, організовано та проведено 29 вересня 2022 року регіональну методичну онлайн-конференцію: «Перший місяць 2022/2023 навчального року в ЗП(ПТ)О Донеччини під час воєнного стану: результати, проблеми, рішення».

Під час заходу з доповідями виступили керівники закладів професійної освіти та представники регіональної методичної служби професійної освіти Донеччини, соціальні партнери, науковці Інституту професійної освіти НАПН України, а саме: **Катерина Мірошниченко**, президент Громадської організації «Всеукраїнська асоціація працівників професійно-технічної освіти», яка презентувала роботу всеукраїнської асоціації з реформування системи професійної освіти України та підтримала профтехосвітян у такий важкий для нашої держави час; **Валентина Радкевич**, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, директор Інституту професійної освіти НАПН України, яка наголосила на інноваційних здобутках учених та забезпеченні своєчасного науково-методичного супроводу розвитку професійної (професійно-технічної) освіти у воєнний та повоєнний час; **Оксана Лапа**, завідувач лабораторії науково-методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах Інституту професійної освіти НАПН України, кандидат педагогічних наук, презентувала роботу команди Інституту професійної освіти НАПН України з організації короткострокових курсів для тимчасово переміщених осіб.

Едуард Гончаров, директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області, колектив якого також був вимушений у квітні евакуюватися з міста Краматорськ у більш безпечні міста України, висвітлив результати ретельного аналізу та узагальнення справ у системі професійної освіти області з початку введення воєнного стану в державі. Саме такі обставини змусили максимально сконцентрувати зусилля регіональної методичної служби професійної освіти Донеччини на наданні інформаційно-консультативної методичної допомоги колективам закладів професійної освіти, розробленні важливих методичних рекомендацій щодо організації освітнього процесу в умовах воєнного стану та доведенні їх на чисельних обласних консультативних вебінарах, семінарах, секціях, у телефонному режимі до відома керівників і педагогічних працівників ЗП(ПТ)О області. Найбільш ретельну увагу НМЦ ПТО у Донецькій області зорієнтував педагогам Маріупольського методичного об'єднання ЗП(ПТ)О, а саме: було організовано

низку інформаційно-консультативних онлайн-заходів з метою обговорення проблемних моментів життя, безпеки, роботи та пошуку можливостей їх вирішення. Співробітники НМЦ ПТО у Донецькій області проводили телефонні та онлайн-консультації з внутрішньо переміщеними педагогічними працівниками ЗП(ПТ)О Маріуполя і Волновахи, допомагали знайти житло та місце для роботи в інших регіонах України, а також надавали допомогу новопризначеним департаментом освіти і науки Донецької ОДА керівникам закладів професійної освіти з питань поновлення освітнього процесу в дистанційному форматі, налагодження ефективної взаємодії з педагогічними колективами та здобувачами професійної освіти для швидкого введення в освітній процес.

Протягом надважкого періоду завершення 2021/2022 навчального року в умовах воєнного стану колектив НМЦ ПТО у Донецькій області не припиняв важливу, планову роботу, проводив необхідні в цей час заходи та вчасно виконував всі завдання директорату професійної освіти МОН України. Продовжилась також і дослідно-експериментальна робота, що за наукової підтримки Інституту професійної освіти НАПН України, вже другий рік відбувається на базі Краматорського вищого професійного училища. Проведено чергове онлайн-засідання обласної робочої групи експериментального майданчика: «Розроблення засобів навчання для професійної підготовки кваліфікованих робітників з професій: «Верстатник широкого профілю», «Кухар», «Кондитер» в умовах дуальної форми здобуття освіти» відбулося з позитивним результатом.

Мета дослідно-експериментальної роботи полягала в удосконаленні змісту та розробленні засобів навчання для професійної підготовки кваліфікованих робітників та їх акумулюванні до вимог освітнього порталу. Керівники методичних секцій Краматорського ВПУ за напрямками експериментальної роботи представили банк проектів таких засобів та акцентували увагу на тісній співпраці із замовниками робітничих кадрів, які постійно вносять свої конкретні й ефективні пропозиції. На узагальнювальному етапі продовжується створення навчально-методичних комплексів, що забезпечують професійне навчання за умови функціонування засобів навчання для професійної підготовки.

Ще одним із важливих і активних напрямів роботи профтехосвітян Донеччини в умовах воєнного стану є розроблення проектів нових Державних освітніх стандартів (ДОС). За дорученням МОН України, підготовлено проекти 5-ти ДОС для гір-

ничо-металургійного комплексу: «Вогнетривник», «Дверевий», «Машиніст конвеєра», «Машиніст кра- на металургійного», «Машиніст насосних устано- вок». Окрім цього, обласною робочою групою за- вершено проект нового ДОС «Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування», а у складі всеукраїнської робочої групи завер- шено роботу над проектом нового ДОС «Кондитер». Всі нові проекти ДОС надіслані на погодження в директорат професійної освіти МОН України для подальшого обговорення й затвердження.

На цьому робота обласних робочих груп з роз- роблення проектів нових державних освітніх стандартів не зупинилась і разом із колегами Во- лині та Львівщини вона продовжується за про- фесіями: «Майстер з пошиття одягу», «Муляр» та «Офіціант». Однією з важливих подій у професій- ній освіті 2022 р. можна вважати початок орга- нізації короткострокових курсів для внутрішньо переміщених осіб евакуйованих з небезпечних районів сходу й півдня України. Так, у Львівсько- му вищому професійному училищі комп'ютерних технологій та будівництва було завершено курс короткострокового навчання для внутрішньо пе- реміщених осіб, які здобували часткову кваліфі- кацію з професії «Маляр».

Безоплатні короткострокові професійні кур- си з отриманням часткової кваліфікації тимча-

сово переміщеними особами з різних регіонів України за різними професіями організовані на базі закладів професійної (професійно-тех- нічної) освіти м. Львова за підтримки Програми розвитку ООН та Європейського Союзу. Протя- гом підсумкової атестації всі учасники коротко- строккових курсів продемонстрували знання і навички та підтвердили компетентність у част- ковій кваліфікації. Всі слухачі отримали відпо- відні сертифікати, а присутні на зустрічі замов- ники робітничих кадрів одразу запропонували більшості випускників робочі місця на своїх під- приємствах Львівщини.

Наприкінці 2021/2022 навчального року На- вчально-методичним центром професійної осві- ти у Донецькій області було проведено вебінар: «Використання інтерактивної мапи при прове- денні онлайн-уроків та виконання дипломних робіт». Понад 200 учасників вебінару ознайоми- лися з досвідом, інноваційними надбаннями Ку- рахівського професійного ліцею.

До надважливих інноваційних питань органі- зації роботи закладів професійної освіти в цьому році можна віднести напрям електронного облі- ку освітнього процесу. Деякі педагогічні колекти- ви профтехосвітан України вже мають такий до- свід, що був напрацьований протягом всесвітньої пандемії у 2020–2021 рр. Тому організаційним

Онлайн-засідання обласної методичної секції педагогічних працівників ЗП(П)ТЮ за напрямом підготовки сфери послуг

комітетом було прийнято рішення про проведення у серпні 2022 року Всеукраїнського вебінару з питань електронного обліку освітнього процесу, на який були запрошені спікери не тільки Донецької, а й Миколаївської, Луганської та Запорізької областей).

Так, **Наталя Коваль**, заступник директора з навчально-методичної роботи Вищого професійного училища № 21 міста Миколаїв виступила за темою «Досвід впровадження електронного журналу і щоденника Atoms в освітній процес ЗП(ПТ)О»; **Ольга Новікова**, заступник директора з навчально-методичної роботи та **Олена Тігаренко**, викладач інформатики Краматорського вищого професійного училища презентували «Досвід використання електронного сервісу E-school для обліку успішності здобувачів освіти»; **Світлана Мозгова**, методист Золотівського професійного ліцею Луганської області репрезентувала досвід використання електронних журналів у ЗП(ПТ)О на платформі Moodle; **Олександр Бережнов**, методист ДПТНЗ «Краматорський центр професійно-технічної освіти» Донецької області розповів про початок роботи в системі ведення електронних журналів на платформі E-Journal; **Андрій Костюк**, начальник навчального центру і Марина Огородник, методист навчального центру ТОВ «Охоронний Холдінг» м. Запоріжжя поділилися досвідом з використання автоматизованої системи документообігу; **Ольга Пустовгарова**, методист кабінету загальноосвітньої підготовки НМЦ ПТО у Донецькій області розповіла учасникам про використання Google-таблиць, як можливу альтернативну та спрощену модель цифрового журналу.

Презентований на Всеукраїнському вебінарі досвід методичних центрів та закладів професійної освіти був високо оцінений більш ніж 300 учасниками Всеукраїнського вебінару, а активне обговорення, численні запитання до спікерів та обмін контактами підкреслили важливість проведеного онлайн-заходу і першочерговість розвитку організації освітнього процесу з використанням електронних форм обліку та контролю навчання в ЗП(ПТ)О.

Період підготовки до нового 2022/2023 навчального року в умовах воєнного стану виявив ряд достатньо складних питань підготовки до нормальної роботи системи професійної освіти майже у всіх регіонах, але найпроблемнішими виявились південно-східні області України, у яких тривають активні бойові дії, масові обстріли противником і початок освітнього процесу супроводжувався попередньою евакуацією педа-

гогічних колективів, навчального обладнання ЗП(ПТ)О до більш безпечних регіонів України. У свою чергу, колектив НМЦ ПТО у Донецькій області паралельно з наданням інформаційно-консультативної допомоги керівникам і педагогічним працівникам закладів щодо підготовки до нового навчального року, готувався до проведення традиційних вересневих засідань обласних методичних секцій педагогічних працівників ЗП(ПТ)О за всіма напрямками загальноосвітньої та професійної підготовки, цього року в онлайн-форматі.

Перший місяць нового 2022/2023 навчального року в умовах воєнного стану виявився дуже складним для закладів професійної освіти Донеччини. Керівникам ЗП(ПТ)О довелося організувати й об'єднувати роботу педагогічних працівників, які в переважній більшості стали тимчасово переміщеними особами і знаходяться в інших регіонах України та Європи.

Основними проблемами початку ефективного освітнього процесу в ЗП(ПТ)О області виявились: відсутність якісного інтернет-сигналу у педагогічних працівників та здобувачів освіти, відсутність потужних гаджетів для проведення та участі в онлайн-уроках. А одним із недоліків дистанційної роботи виявилась відсутність можливості проводити уроки практичного навчання та виробничої практики з важких професій, які потребують спеціального, великогабаритного та високовартісного професійного обладнання. Це стосується професій зварювального, машинобудівного, металургійного, сільськогосподарського, гірничого виробництва й професій, пов'язаних із залізничним та автомобільним транспортом. Тому проведення онлайн-засідань обласних методичних секцій за напрямками підготовки дало можливість і методичній службі професійної освіти презентувати конкретні рекомендації з розв'язання цих проблем, і представникам ЗП(ПТ)О поділитися досвідом у вирішенні складних питань в організації освітнього процесу в умовах воєнного стану.

Обласна конференція профтехосвітян Донеччини продовжила свою роботу, ми знаємо і впевнені, що педагогічні працівники нашої європейської, вільної України завжди тримають стрій і продовжують виконувати свою основну місію – здійснювати підготовку висококваліфікованих робітників усіх професій, потрібних у воєнний і післявоєнний час економіці нашої держави! Працюємо і боремось кожен на своєму місці та віримо у беззаперечну перемогу України над російськими загарбниками! Слава Збройним Силам України!

ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ З ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ

Володимир АРТЮШЕНКО, директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Луганській області, м. Северодонецьк, Луганська область

Схарактеризовано динаміку функціонування регіональної мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Визначено негативні тенденції і причини кількісного скорочення закладів освіти. Висвітлено особливості організації освітнього процесу в ЗП(ПТ)О з тимчасово окупованих територій, надано характеристику електронних платформ. Окреслено роль регіональної методичної служби з надання консультативної допомоги щодо використання технологій дистанційного навчання. Наголошено на основних проблемах функціонування ЗП(ПТ)О з тимчасово окупованих територій.

Ключові слова: мережа закладів професійної (професійно-технічної) освіти, професійна підготовка, освітній процес, технології дистанційного навчання, електронні платформи, мережеві ресурси, освітні послуги, регіональне замовлення, ринок праці.

Volodymyr ARTYUSHENKO

FUNCTIONING OF VOCATIONAL EDUCATION INSTITUTIONS FROM THE TEMPORARY OCCUPIED TERRITORIES: CHALLENGES AND HOPE

It is described the dynamics of the regional network of vocational (technical) educational institutions. In particular it is identified the negative trends and the reasons of big cuts of educational institutions. It is determined the specific features of organization of educational process in vocational (technical) educational institutions from temporary occupied territories, it is given the characteristics of electronic platforms. It is shown the role of regional methodical service in providing consultations of using distance learning technologies. It is listed the main problems of functioning vocational (technical) educational institutions.

Keywords: the network of vocational (technical) educational institutions, professional training, educational process, distance learning technologies, electronic platforms, network resources, educational services, regional order, labor market.

Вторгнення російських військ на територію України стало викликом для усєї країни, зокрема це не оминуло і професійну освіту. На жаль, Луганщина живе і працює в таких умовах ще з 2014 р. Ситуація на ринку праці в Україні під час воєнного стану критично погіршилася унаслідок масового переміщення працездатних осіб з регіонів, постраждалих від бойових дій, виїзду біженців за кордон, а також мобілізації робітників на військову службу. Трудовий робочий потенціал в Україні може бути відновлено лише завдяки терміновій модернізації професійної (професійно-технічної) освіти відповідно до викликів сьогодення. Освіта, взагалі, та професійна (професійно-технічна), зокрема, в умовах воєнного стану потребує чітких, швидких та своєчасних рішень, доступних роз'яснень, розроблення нових нормативно-правових і законодавчих актів та внесення змін до наявних.

Із 2014 р. Луганщина зазнала карколомних змін, проведення АТО/ООС, часткове захоплення територій, що спричинили соціально-економічну кризу в регіоні, у тому числі й у сфері професійної (професійно-технічної) освіти.

Для того, щоб зрозуміти масштаб тих негативних процесів, що характерні для професійної (професійно-технічної) освіти регіону, достатньо проаналізувати певні статистичні маркери. Мережа П(ПТ)О Луганської області порівняно з періодом до початку активних бойових дій зазнала значних втрат. Так, до 2014 р. мережа закладів освіти Луганської області, що здійснювали професійну підготовку, охоплювала 81 заклад професійної (професійно-технічної) освіти, з них: 11 вищих професійних училищ, 52 професійні ліцеї, 6 відокремлених підрозділів, 1 професійно-технічне училище, 1 професійне училище-агрофірма, 6 навчальних центрів при установах виконання покарань, 2 заклади вищої освіти, 2 центри професійно-технічної освіти.

Через виклики, що постали перед Луганською областю в умовах часткової окупації та тривалих бойових дій (значна кількість населених пунктів області належали до територій, які не підконтрольні українській владі; найбільший відтік на-

селення, що спостерігався в Донецькій та Луганській областях; рух внутрішньо переміщених осіб (ВПО), який досягав обсягів, тотожних, а, можливо, навіть більших за обсяги зовнішньої трудової міграції; невідповідність інфраструктури сучасним потребам людини та економіки; погіршення безпеки території), на початок 2021/2022 навчального року мережа професійної освіти Луганської області охоплювала 20 закладів: 3 вищі професійні училища; 14 професійних ліцеїв, 1 відокремлений підрозділ; 2 заклади фахової передвищої освіти.

Після 24 лютого 2022 р. окупація Луганської області відбувалася стрімко. Протягом перших днів вторгнення бої точилися не лише на лінії розмежування з тимчасово окупованою частиною Луганщини, але й у глибині області. Станом на 12 березня 70 % території Луганщини вже перебувало під контролем окупаційних військ. Станом на 25 травня росіяни окупували 95 % Луганщини. Тому заклади професійної (професійно-технічної) освіти фактично всі залишилися на окупованих територіях.

На початок 2022/2023 навчального року наказом Департаменту освіти і науки Луганської обласної державної адміністрації від 14.07.2022 № 60/1 «Про організацію діяльності закладів професійної (професійно-технічної) освіти» у зв'язку з тимчасовою окупацією населених пунктів Луганської області відновлено освітній процес та встановлено тимчасові місця провадження діяльності 10 закладів професійної (професійно-технічної) освіти, педагогічні колективи та здобувачі освіти яких у своїй більшості змогли переміститися на територію, що підконтрольна українській владі. Окрім того, підготовка кваліфікованих робітників здійснюється в одному закладі фахової передвищої освіти, питання переміщення якого врегульоване Міністерством освіти і науки України.

Через неможливість проведення освітнього процесу безпосередньо в будівлях, приміщеннях закладів П(ПТ)О Луганської області, зокрема й з міркувань безпеки, заздалегідь погоджено з іншими закладами освіти інших населених пунктів у різних регіонах держави можливість використання їхньої матеріально-технічної бази. Зрозуміло, що освітній процес у новому навчальному році у зазначених вище закладах професійної (професійно-технічної) освіти області організовано тільки з використанням технологій дистанційного навчання. Для організації освітнього процесу заклади П(ПТ)О не обмежені у виборі електронних платформ, віртуальних засобів та застосунків навчання. Так, більшість розташувались на сервісі Google та зорієтувались на наступних Google-додатках: Google Classroom, Google Meet, Google-календар, Jamboard, Google

Keep, Google-документи, Google-форми, Google-таблиці, Google-презентації тощо.

Наголосимо на ефективному використанні мережевих ресурсів педагогічними працівниками, які використовують електронні планувальники та розклади, сучасні віртуальні оболонки для організації онлайн-зустрічей та занять, застосунки для формування власних смарт-комплексів та начальних ресурсів, шаблони для формування оцінювання знань. У нагоді став досвід області у реалізації дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня за темою «Організація професійного навчання учнівської молоді й дорослих, які проживають на тимчасово окупованій території та у населених пунктах на лінії зіткнення, з використанням технологій дистанційного навчання», яка проводилась на базі Золотівського професійного ліцею та Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Луганській області у 2018–2020 роках під науковим керівництвом Інституту професійної освіти НАПН України.

Професійна освіта Луганської області має розгорнуту сформовану платформу електронних напрацювань «Методичний портал» з режимом доступу через сайт НМЦ ПТО у Луганській області, яка структурована за галузями та професіями. Електронний ресурс містить більше 1000 розробок та навчальних відеоматеріалів власного та рекомендованого Міністерством освіти і науки України електронного контенту, напрацювань інших науково-методичних установ і закладів освіти, з них: понад 300 методичних розробок, 130 рекомендацій, 23 електронних посібники, понад 350 розробок уроків з освітніх компонентів навчальних програм, 60 авторських робіт тощо. Віртуальна платформа уміщує електронну бібліотеку та глосарій, збірки покликань на сторінки авторських сайтів/блогів педагогічних працівників ЗП(ПТ)О області. Матеріали порталу містять максимально корисну інформацію для педагогів та сприяють професійній діяльності й підвищенню педагогічної майстерності, розширюють простір для спілкування та самонавчання викладачів і майстрів виробничого навчання.

Треба зауважити, що контингент закладів професійної (професійно-технічної) освіти наразі значно зменшився, проте більшість закладів змогли відновити двосторонній зв'язок з усіма здобувачами освіти. То ж освітній процес здебільшого відбувається в синхронному режимі, самонавчанню відведено не більше 10 % освітньої програми. Нині для закладів професійної (професійно-технічної) освіти області гострим залишається питання організації виробничого навчання та виробничої практики. Неможливість сконцентрування педагогічних кадрів та здобувачів освіти в одній територіальній одини-

ці або на базі одного закладу освіти не дає змоги організувати виробниче навчання у звичайному режимі.

Що стосується виробничої практики/навчання, раніше спостерігалася часткова невідповідність змісту й рівня якості професійної (професійно-технічної) освіти запитам і потребам регіонального ринку праці. Сьогодні втрачено зв'язки закладів професійної (професійно-технічної) освіти області з бізнесом через призупинення (припинення) діяльності підприємств на тимчасово окупованих територіях, їх переміщення або неможливість продовжити співпрацю у складних економічних умовах воєнного стану. Унаслідок цього помітно знизилися показники працевлаштування випускників ЗП(ПТ)О області. Спостерігається стрімка міграційна орієнтація молоді через скорочення взаємодії системи професійної освіти та ринку праці, а в результаті прогресуватиме зовнішня трудова міграція. Проте є й позитивні сторони. Так, проходження виробничої практики здобувачами освіти Золотівського професійного ліцею за професією «Слюсар підземний» організовано на базі шахти Героїв космосу ДТЕК «Павлоградвугілля», виробничі потужності якої дають можливість забезпечити місцями для проходження виробничої практики і подальше працевлаштування.

З-поміж найгостріших проблем для організації освітнього процесу на початок нового навчального року в закладах професійної (професійно-технічної) освіти області можна виділити такі: відсутність або недостатня кількість комп'ютерної техніки для організації освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання; відсутність стійкого зв'язку між учасниками освітнього процесу, територіальна розпорошеність педагогічних працівників та здобувачів освіти; виконання професійно-практичного циклу робочих навчальних планів безпосередньо на підприємствах або виробничих дільницях через зниження їх економічної активності; відсутність матеріально-технічного забезпечення проведення виробничого навчання.

Основним викликом, що постав перед професійною освітою регіону стало питання, пов'язане з формуванням регіонального замовлення на підготовку робітничих кадрів у 2022 р. в умовах обмеженості дохідної частини обласного бюджету, відсутності фінансових ресурсів у зв'язку з проведенням бойових дій. Формування та затвердження регіонального замовлення на підготовку фахівців та робітничих кадрів в області здійснюється відповідно до Методичних рекомендацій щодо формування та розміщення регіонального замовлення на підготовку фахівців та робітничих кадрів, схвалених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 994-р.

Так, пунктом 3 зазначених рекомендацій визначено, що обсяги регіонального замовлення формуються за поданням закладів професійної (професійно-технічної) освіти, за пропозиціями міських рад міст обласного значення – обласних центрів з урахуванням прогнозних показників потреби в кадрах на регіональному ринку праці на рік, що настає за плановим роком, та обсягів видатків обласних бюджетів, бюджетів міст обласного значення – обласних центрів та бюджетів об'єднаних територіальних громад, у складі яких є місто обласного значення – обласний центр.

Пропозиції щодо прийому на навчання у 2022 році надали 6 закладів фахової передвищої освіти та 5 закладів професійної (професійно-технічної) освіти у кількості 368 фахівців та 410 кваліфікованих робітників. Але виникає питання, чи можна виконати вимоги, які визначені Методичними рекомендаціями щодо формування регіонального замовлення в умовах, коли фактично вся територія Луганської області відповідними наказами Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України внесено до Переліку територіальних громад, що розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій або які перебувають у тимчасовій окупації оточенні (блокуванні) і фактичної відсутності дохідної частини обласного бюджету.

Таким чином, регіональне замовлення на підготовку фахівців та робітничих кадрів у закладах професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти області у 2022 р. затверджене лише в частині випуску без прийому нових здобувачів освіти. У Луганській області наявні серйозні руйнування інфраструктури. За даними, що озвучив голова Луганської обласної військової адміністрації Сергій Гайдай, на відновлення зруйнованої російськими окупантами інфраструктури Луганської області знадобиться приблизно сім років. За попередніми даними в результаті обстрілів у регіоні пошкоджені та зруйновані: 11200 будинків, 479 промислових підприємств, 167 закладів освіти, 115 закладів культури, 64 лікарні, 48 об'єктів життєзабезпечення, 37 адмінбудівель, 18 спортивних об'єктів, 7 вокзалів, 6 закладів соцзахисту. Відновлення зруйнованих і пошкоджених об'єктів в умовах наявності великих руйнувань у більшості регіонів держави відбуватиметься, зокрема, із залученням випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти області, регіональне замовлення на підготовку яких у частині прийому наразі відсутнє.

Ще один аспект висвітленої проблеми полягає у втраті висококваліфікованого педагогічного кадрового потенціалу закладів професійної (професійно-технічної) освіти регіону. Кількість ставок викладачів і майстрів виробничого через зменшення контингенту скорочується. А це

означає, що вивільнені педагогічні працівники працевлаштовуюватимуться в інших регіонах держави, і чи повернуться вони на Луганщину після деокупації велике питання. Зрозуміло, що бюджетну політику орієнтовано на перерозподіл видатків державного бюджету та спрямування їх на ключові потреби армії, забезпечення обороноздатності країни тощо. Але очевидно й те, що питання врегулювання прийому здобувачів освіти до закладів, що здійснюють освітній процес в умовах переміщення, за межами області потребує розроблення нових механізмів, нормативно-правового регулювання, підтримки держави. Професійна (професійно-технічна) освіта Луганщини функціонує, незважаючи на всю складність ситуації, продовжує надавати якісні освітні послуги. Ми віримо, що незабаром територія всієї держави і, зокрема, Луганської області буде деокупована. Попереду у нас дуже багато роботи, зокрема й у тих районах і з тими закладами, які з 2014 року перебували в оманливих реаліях країни-окупанта. З нетерпінням чекаємо на жовто-блакитний прапор над звільненим Луганськом. Працюємо на ПЕРЕМОГУ! Слава Україні!

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бахтіярова Х. Ш., Дмитриченко М. Ф., Бондар Н. М., Грищук О. К., & Савостін-Косяк Д. О. Особливості професійної адаптації викладачів ЗВО в часи соціальних викликів та перетворень. *Інноваційна педагогіка*. – 2021, 32 (1), 42–46.
2. Модернізація професійної освіти і навчання: проблеми, пошуки і перспективи: зб. наук. пр. / [редкол.: В. О. Радкевич (голова) та ін.]. – К.: Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, 2016. – Вип. 8. – К.: «НВП Поліграфсервіс». – 266 с.
3. Підготовка педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів до дистанційного навчання кваліфікованих робітників / [О. В. Базелюк, А. А. Каленський, С. Г. Кравець та ін.]. – Київ: ІПТО НАПН України, 2017. – 76 с.
4. Професійна освіта: проблеми і перспективи / ІПТО НАПН України. – К.: ІПТО НАПН України, 2018. – Випуск 14. – 108 с.
5. Технології дистанційного професійного навчання. Методичний посібник / [О. В. Базелюк, О. М. Спірін, Л. М. Петренко, А. А. Каленський та ін.]. – Житомир: «Полісся», 2018. – 160 с.

ВИКЛИКИ ДЛЯ ВИКЛАДАЧІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Ольга ЧАДЮК, методист Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Луганській області, м. Северодонецьк, Луганська область;

Євгенія АНДРЕЄВА, методист Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Луганській області, м. Северодонецьк, Луганська область

Висвітлено основні зміни в освітньому процесі в умовах воєнного стану, визначено аспекти створення безпечного освітнього середовища, надано рекомендації щодо самоосвіти та саморозвитку як пріоритетних напрямів для освітян. Наголошено на соціальних змінах унаслідок вимушеного переміщення учасників освітнього процесу, пристосуванні до нових умов, що сприяє актуалізації розвитку критичного мислення, зокрема медіаграмотності.

Ключові слова: освіта, заклад професійної (професійно-технічної) освіти, критичне мислення, медіаграмотність.

Olga CHADYUK, Yevheniia ANDRIIEVA **CHALLENGES FOR TEACHERS UNDER MARTIAL LAW**

The article separates the main changes in the educational process under martial law, identifies aspects of creating a safe educational environment, provides recommendations for self-education and self-development as priority areas for educators. It was emphasized on social changes due to the forced displacement of participants in the educational process, adaptation to new political conditions, which gives impetus to the actualization of the development of critical thinking, in particular media literacy.

Keywords: education, institution of professional (vocational-technical) education, critical thinking, media literacy.

© Чадюк О., Ардрєєва Є., 2022

Із початком збройної агресії проти України на захист своєї землі став увесь народ: хтось на лінії вогню з автоматом у руках, хтось в операційних, рятуючи поранених, хтось у волонтерських пунктах, надаючи допомогу, а хтось дистанційно, біля комп'ютерів, реалізуючи право людини на отримання освіти. Війна стала серйозним викликом для закладів професійної (професійно-технічної) освіти Луганщини. Через бойові дії, тимчасову окупацію Луганської області та загрозу життю значна кількість педагогів і здобувачів освіти були вимушені евакуюватися до більш безпечних регіонів України або за кордон. Перед освітянами постали нові виклики, адже на освітян покладено важливу місію: створення безпечного освітнього простору, забезпечення якісної безперервної освіти, а також надання психологічної підтримки учасникам освітнього процесу. За офіційними даними, станом на 21 жовтня 2022 року понад 1246 дітей постраждали в Україні внаслідок повномасштабної збройної агресії росії: 429 дітей загинуло та понад 817 отримали поранення різного ступеня тяжкості. Через бомбардування і обстріли рашистів пошкоджено 2665 закладів освіти. 326 з них зруйновано повністю.

Міністерство освіти і науки України створило інтерактивну мапу «Освіта під загрозою» (<https://saveschools.in.ua/>) для відстеження руйнувань, завданих українським закладам освіти внаслідок агресії росії проти України. Треба розуміти, що після деокупації захоплених російськими військами територій на викладачів покладатиметься важлива місія – відновлення освітньої інфраструктури та впровадження освітянських реформ. Тому вже сьогодні заклади професійної (професійно-технічної) освіти готують не просто кваліфікованих робітників, а кадри для післявоєнної відбудови, і здобувачі освіти це розуміють. Усі учасники освітнього процесу готові будувати новий світ, світ без війни!

Сьогодні перед викладачами, окрім викладання освітніх компонентів, стоїть ще й відповідальність за розвиток критичного мислення учнівської молоді, медіаграмотності, а також свідомої громадянської позиції та виховання патріота своєї країни. Про суттєвість розвитку критичного мислення в епоху токсичного контенту говорила Юлія Лапутіна, генерал-майор СБУ (у запасі), генеральна директорка Директорату комунікації та інформполітики Мінреінтеграції. Вона наголосила на важливості освіти у протистоянні в інформаційній війні, яка ведеться проти України, як складова збройної агресії російської федерації.

«Освіта – це зброя, яку ми можемо використовувати, та яку можуть використовувати проти нас», – наголосила Юлія Лапутіна. На її дум-

ку, безпека людини і безпека країни залежить від кожного громадянина й, особливо, від освітян. «Смислова війна – це вид когнітивної зброї та складова сучасної гібридної війни, яка спрямована на віртуальний простір, а об'єктами впливу виступають світоглядні переконання. Це дуже актуально для вчителів, бо світоглядні переконання формуються саме з дитинства», – відзначила генеральна директорка Директорату комунікації та інформполітики Мінреінтеграції. На її переконання, для того, щоб бути більш ефективними в інформаційній війні потрібні спеціальні тренінги для освітян з формування критичного мислення. «Бо зараз ми можемо тільки декларувати, що все погано. Ми не мислимо достатньо критично, тому на нас впливає токсичний контент. А для того, щоб ми вижили, нам потрібно озброїтись необхідними знаннями та навичками», – підсумувала Юлія Лапутіна [2].

Критичне мислення – комплекс усвідомлених дій і навичок, які ми застосовуємо, коли оцінюємо інформацію, перевіряючи її на достовірність і наявність маніпуляцій [3]. Критичне мислення має на меті: навчати думати і читати критично; робити аналіз, синтез, оцінювання та підбивати підсумки; майстерно ставити запитання та давати відповіді; працювати з різними джерелами інформації; розуміти та конструювати аргументовані висловлювання; розвиток умінь і навичок дискутування та дебатування. Викладач може стимулювати здобувачів освіти до розвитку умінь критичного мислення в освітньому процесі під час читання та письма, під час говоріння й слухання. На допомогу цьому стають навчальні книжки й посібники, підручники, зокрема практичні вправи.

Існує багато вправ для розвитку критичного мислення, адаптованих для здобувачів освіти, наприклад: «Плакат думок», «Логічний ланцюжок», «Дискусійне кафе», «Шість капелюхів» тощо.

Освітній портал «Знайшов» пропонує цікаві та корисні вправи розвитку критичного мислення, а також безліч онлайн-ресурсів з предметів загальноосвітньої підготовки, які викладачі можуть використовувати на своїх уроках у роботі зі здобувачами освіти (https://znayshov.com/News/Details/17_pryiomiv_rozvytku_krytychnoho_myslennia_adaptovanykh_dlja_shkoliariv) [1].

Паралельно з бойовими діями в нашій країні проти населення застосовується ще й інша війна, інформаційна. Сучасний українець повинен відмежовувати правдиву інформацію або фейк, бачити контекст, розрізняти надійність джерел, тобто бути медіаграмотним, бо світ медіа постійно зазнає еволюції, проте, як і раніше, необхідно навичкою сучасності лишається критичне сприйняття новин, різноманітної інформації, медіамесенджерів тощо.

На початку статті йшлося про відповідальність викладачів за виховання у здобувачів освіти свідомих громадянської позиції й виховання патріота своєї країни. Це має відбуватися паралельно з викладання освітнього матеріалу на уроках загальноосвітньої підготовки. Перегляд та оновлення змісту навчальних програм – це відповідь на виклики, які виникли у зв'язку з повномасштабною збройною агресією російської федерації проти України. Зміни торкнулися навчальних програм із зарубіжної літератури, історії, географії, громадянської освіти, фізичної культури, захисту України (наказ Міністерства освіти і науки України від 03.08.2022 № 698 «Про надання грифа оновленим навчальним програмам»).

Тому, поки готуються нові підручники відповідно до оновлених навчальних програм, перед викладачами, наприклад, предмета «Історія» або курсу «Громадянська освіта», постав новий виклик – здобуття і надання здобувачам освіти правдивого та достовірного матеріалу.

Не секрет, що вже декілька років освітній процес відбувається за допомогою різноманітних засобів і платформ для дистанційного навчання. Але до повномасштабного вторгнення російських військ на територію нашої держави, зокрема Луганської області, до 24 лютого 2022 року здобувачі освіти мали змогу користуватися друкованими підручниками та навчальними посібниками, які отримували в бібліотеках закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Через окупацію майже всієї Луганської області значна частина закладів професійної (професійно-технічної) освіти лишилася на непідконтрольній українській владі території.

Бібліотеки переміщених закладів професійної (професійно-технічної) освіти Луганської області в умовах повномасштабної російської агресії проти України не лише не припинили свою діяльність, а й згуртувались та мобілізували всі наявні ресурси задля надання інформаційної підтримки для всіх учасників освітнього процесу. Сьогодні вони знаходять всі можливості для того, щоб виконувати свої основні функції і завдання. Ще під час карантинних обмежень бібліотечні працівники області почали опановувати різноманітні онлайн-інструменти та мультимедійні ресурси для роботи із здобувачами освіти, тому виклики сьогодення не застали їх зненацька.

Навіть незважаючи на те, що весь бібліотечний фонд закладів професійної (професійно-технічної) освіти Луганської області залишився на тимчасово окупованих територіях, а у деяких закладах освіти його було повністю знищено, бібліотеки все ж залишаються освітнім, інформаційним та культурним центром для здобувачів освіти. На сайтах бібліотек розміщено корисні онлайн-ресурси, покликання на електронні під-

ручники та навчальні посібники. Їх робота спрямована на забезпечення права здобувача освіти на отримання своєчасної й достовірної інформації шляхом використання традиційних і новітніх інформаційних технологій.

Нині освітній процес, неможливий без медіаграмотності, яка є основою реформ, які відбуваються в освіті, це мало істотний вплив і на діяльність бібліотек. Саме вони сьогодні виступають як сучасні мультисервісні центри, які надають доступ до широкого спектру медіапродуктів та будь-яких джерел. Тому при підготовці інформаційних матеріалів бібліотекар також повинен критично мислити та бути медіаграмотним.

Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Луганській області спільно з бібліотечними працівниками проводить роботу щодо створення єдиної електронної бібліотечної бази «На допомогу бібліотекарю» за допомогою мультимедійного сервісу Padlet. Бібліотечний ресурс має на меті створення єдиного електронного каталогу, що містить: посилання на нормативні документи, навчальні посібники, підручники, методичні портали та корисні онлайн-ресурси для здобувачів освіти профтехів. Доступ до віртуальної дошки Padlet «На допомогу бібліотекарю» можна отримати за посиланням <https://padlet.com/andrevgenia2012/oj3qhyinfqzckrv>.

Отже, незважаючи на глобальні корективи, які війна внесла в життя українців, завдання кожного освітянина підтримувати освітній фронт: створювати умови для того, аби здобувачі освіти мали можливість і надалі якісно навчатись, а в підсумку – отримати обрану професію, бути патріотом та невід'ємною частиною вільної незалежної України.

ЛІТЕРАТУРА

1. 17 прийомів розвитку критичного мислення адаптованих для школярів – Новини (режим доступу: https://znayshov.com/News/Details/17_pryiomiv_rozvytku_krytychnoho_myslennia_adaptovanykh_dlia_shkoliariv).
2. Важливість критичного мислення в умовах війни – топ-тема Східного освітнього форуму | Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України (режим доступу: <https://www.minre.gov.ua/news/vazhlyvist-krytychnogo-myslennya-v-umovah-viyny-top-tema-shidnogo-osvitnogo-forumu>).
3. Громадянська освіта (інтегрований курс, рівень стандарту) підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти / П. В. Вербицька, О. В. Волошенко, Г. О. Горленко та ін. – Київ: Літера ЛТД, 2018. – 224 с.
4. П'ять ключових принципів медіаграмотності (візуалізація) – MediaSapiens (режим доступу: <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/17075/2016-07-25-pyat-klyuchovykh-pryntsypiv-mediagramotnosti-vizualizatsiya/>).

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ

Ольга НОВІКОВА, заступник директора з навчальної роботи Краматорського вищого професійного училища, м. Краматорськ, Донецька область

Розкрито особливості організації освітнього процесу в умовах російської війни проти України. Схарактеризовано корпоративні можливості використання Google-диску та відповідну базу даних для здійснення освітнього процесу та обліку успішності здобувачів освіти, графік навчання тощо.

Ключові слова: релокація закладу освіти, корпоративний Google-диск, освітній процес у змішаному режимі, інтерактивні цифрові інструменти, електронний журнал, психологічна підтримка.

Olga NOVIKOVA

ORGANIZATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS: TODAY'S REALITIES

The peculiarities of the organization of the educational process in the conditions of the Russian war against Ukraine are revealed. The corporate capabilities of using Google Drive and the corresponding database for the implementation of the educational process and recording the success of students, the training schedule, etc. are characterized.

Keywords: relocation of an educational institution, corporate Google drive, educational process in a mixed mode, interactive digital tools, electronic journal, psychological support.

2 жовтня 2022 року виповнилося 82 роки від дня заснування Краматорського вищого професійного училища. Наш заклад пройшов різні етапи розвитку: від ремісничого до вищого професійного училища. Педагогічний колектив пишається багатою історією, величезним досвідом роботи, а головне – випускниками. Російська війна проти України спричинила багато негативних змін у всіх сферах життя громадян України й вплинула і на організацію освітнього процесу в закладах освіти всіх рівнів підпорядкування та акредитації. Адміністрація Краматорського ВПУ здійснила комплекс підготовчих заходів до нового 2022/2023 навчального року, з-поміж яких найважливіший – якісне забезпечення освітнього процесу, безпека здоров'я та життя всіх його учасників.

Релокація Краматорського ВПУ знаходиться у м. Кам'янське Дніпропетровської області. Тут здійснюється професійна підготовка 582 майбутніх кваліфікованих робітників.

Нині документообіг в училищі здійснюється так: на корпоративному Google-диску створено базу даних, доступ до яких здійснюється через браузер Google Chrome і можливий як через локальну мережу, так і через інтернет. Далі документи завантажуються у виокремлені папки, що розподілені відповідно до організаційної структури закладу.

Спілкування педагогічного колективу, наради, педагогічні ради відбуваються в онлайн-режимі за допомогою програми Google Meet.

Згідно з наказом директора Краматорського ВПУ «Про організацію освітнього процесу у 2022/2023 навчальному році» освітній процес організовано в змішаному режимі (теоретичне навчання у дистанційному режимі, виробниче навчання і виробнича практика в очному режимі). Тому було внесено зміни у графік освітнього процесу, скореговано навчальні робочі плани. Оскільки учнів училища було евакуйовано за межі Донецької області, виробничу практику здобувачів освіти училища неможливо організувати у звичайному режимі, тому вирішено було виробниче навчання та виробничу практику відтермінувати до закінчення теоретичного навчання у II семестрі. Наразі триває робота з укладання договорів з підприємствами за місцем перебування учнів, які виїхали за межі області.

Для забезпечення дистанційної форми теоретичного навчання здобувачів освіти в умовах воєнного стану та створення єдиного інформаційного середовища Краматорського ВПУ викладачі продовжують використовувати пакет хмарних сервісів Google Suite for Education, зо-

Колектив Краматорського ВПУ

крема Google Classroom та проводять онлайн-уроки, консультації за допомогою програми Google Meet.

З метою удосконалення дистанційного освітнього процесу, підвищення рівня взаємодії між викладачами й учнями на онлайн-уроках, викладачі використовують різноманітні інтерактивні, цифрові інструменти, такі як віртуальні дошки PADLET, Jamboard, графічний планшет, документ-камеру тощо. Для зв'язку з учнями використовуємо месенджери «Вайбер», «Вацап», «Телеграм», мережу «Фейсбук» та інші технічні засоби комунікації, доступні для учасників освітнього процесу.

З метою здійснення обліку і надання інформації на електронних носіях про успішність учнів в училищі запроваджено ведення електронного журналу на платформі e-schools. На цій платформі додатково для закладів освіти є можливість розміщення сучасного сайту, що містить чимало функціональних розділів, таких як: Адміністрація (з особистими сторінками), учительська (з особистими сторінками), класи, розклад занять тощо. Також є можливість створення додаткових текстових сторінок, чим скористався наш колектив і створив сторінку «Підручники», на яку було завантажено необхідну навчальну літературу.

Використовуючи можливості сервісу платформи e-schools, училище отримало потужний вебін-

струмент для вдосконалення освітнього процесу, що є вимогою сьогодення. Звісно є певні труднощі, адже електронні журнали адаптовані для вчителів загальноосвітніх шкіл. Для розв'язання цих та інших проблем наші модератори співпрацюють з командою технічної підтримки платформи та надсилають їм свої пропозиції.

Окрім здійснення освітнього процесу постійної уваги також потребують питання психологічної підтримки здобувачів освіти. У нашому училищі працює соціально-психологічна служба. Практичний психолог та соціальний педагог мають широке коло діяльності, оскільки під час війни, під впливом повітряних тривог та постійних обстрілів, психологічних проблем зазнає більшість населення. Окрім проведення загальноучилищних заходів фахівці служби дистанційно проводять індивідуальні консультації, надають допомогу з вирішення особистих соціально-психологічних проблем здобувачам освіти училища. Адже під час війни дуже важливо, щоб заклад окрім освітніх послуг надав учням і психологічну підтримку.

Ми не маємо жодного сумніву, що невдовзі, після нашої перемоги, ми повернемось до свого училища в м. Краматорськ, відновимо пошкоджені навчальні корпуси та продовжимо здійснювати підготовку конкурентоспроможних фахівців для розбудови майбутнього незалежної, вільної країни із потужною економікою.

ТРИМАЄМО ФРОНТ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Олексій ЖУКОВ, директор Державного професійно-технічного навчального закладу «Привільський професійний ліцей», м. Лисичанськ, Луганська область;

Олена КЕРНОСЕНКО, методист Державного професійно-технічного навчального закладу «Привільський професійний ліцей», м. Лисичанськ, Луганська область;

Вікторія ДОРОХІНА, викладач української мови та літератури Державного професійно-технічного навчального закладу «Привільський професійний ліцей», м. Лисичанськ, Луганська область;

Вікторія ЛЯШЕНКО, викладач іноземної мови Державного професійно-технічного навчального закладу «Привільський професійний ліцей», м. Лисичанськ, Луганська область

Висвітлено історію заснування і розвитку Державного професійно-технічного навчального закладу «Привільський професійний ліцей», а також розкрито особливості його функціонування у період воєнного стану. Схарактеризовано основні виклики, які подолав переміщений заклад з тимчасово окупованої території.

Ключові слова: історія створення та розвитку, освітній процес в умовах воєнного стану.

Oleksiy ZHUKOV, Olena KERNOSENKO, Victoria DOROHINA, Victoria LYASHENKO

WE HOLD THE FRONT OF PROFESSIONAL EDUCATION

The article highlights the history of the establishment and development of the State Vocational Technical Educational Institution «Pryvillia Vocational Lyceum» and also presents the peculiarities of its functioning during the period of martial law. The main challenges that the displaced institution from the temporarily occupied territory overcame were indicated.

Keywords: history of creation and development, educational process in the conditions of martial law.

Ранок 24 лютого 2022 року вніс зміни в життя кожної людини. Україна зазнала військової агресії росії. Державний професійно-технічний навчальний заклад «Привільський професійний ліцей» гідно прийняв цей виклик, адже працівники закладу освіти вже мали досвід окупації 2014 року. Спираючись на історію ліцею, ми розуміли, що заклад повинен продовжити роботу попри війну, бо саме від наших здобувачів освіти залежить майбутня відбудова держави.

ДПТНЗ «Привільський професійний ліцей» виховав не одне покоління кваліфікованих робітників. Наших випускників запрошують на навчання у заклади вищої освіти. Вони є справжніми фахівцями, обіймають керівні посади, мають трудові нагороди. Історія закладу бере свій початок із жовтня 1947 року. На базі недобудованої шахти «Привільнянська», керівником якої був Н. В. Кузнецов, було створено школу фабрично-заводського навчання № 174 (ФЗО № 174).

Спочатку вона розміщувалася у м. Новодружеськ, а потім була переведена на будівельний майданчик шахти в нашвидкуруч збудовані бараки, де нині розміщуються склади шахти. Перші випускники отримали будівельні професії: малярів, штукатурів, теслярів, бетонників. Термін навчання становив 3 місяці, а навчальною базою був будівельний майданчик. Починаючи з

1949 року в школі було збільшено термін навчання до 6 місяців. Із цього періоду школа готувала і будівельників, і гірників. У 1952 році, коли шахта була здана в експлуатацію, у школі почали готувати робітників гірничих професій: машинних робочих лав, прохідників, кріпильників, шляхових. Школа була перейменована в гірничо-промисловою школу № 55 (ГПШ № 55), яка готувала кадри для експлуатованої шахти.

У грудні 1966 року школу було реорганізовано в Миське професійно-технічне училище № 55 з дворічним терміном навчання та контингентом учнів, що становив 200 осіб. У 1959 році для школи було виділено п'ять корпусів одноповерхових будівель. Із них три призначалися під гуртожиток, один під навчальний корпус і один під майстерні та їдальню. Із перших років роботи закладу освіти в тих нелегких умовах педагогічний колектив самовіддано трудився і готував дуже потрібні кадри для підприємств регіону.

Відповідно до наказу МОН України № 885 від 21.06.2017 року про реорганізацію професійно-технічних навчальних закладів міста Лисичанська Луганської області припинили окреме існування Державний професійно-технічний навчальний заклад «Лисичанський професійний ліцей» та Державний професійно-технічний навчальний заклад «Лисичанський професійний гірничо-промисловий ліцей» шляхом приєднання до ДПТНЗ «Привільський професійний ліцей».

© Жуков О., Керносенко О., Дорохіна В., Ляшенко В., 2022

Відбулася ще одна реорганізація ліцею. Відтоді розпочався новий етап розвитку закладу. Для здійснення якісної підготовки кваліфікованих робітників удосконалювалася матеріально-технічна база, функціонували три центри.

31 травня 2017 року відбулося відкриття Навчально-практичного центру з підготовки кваліфікованих робітників за професією «Монтажник санітарно-технічних систем і устаткування» на базі ДПТНЗ «Лисичанський професійний гірничо-промисловий ліцей», який з 21 червня 2017 року був приєднаний до ДПТНЗ «Привільський професійний ліцей» (наказ МОН № 885 від 21.06.2017 р.). Головною метою діяльності Навчально-практичного центру став розвиток можливостей отримати ринково-орієнтовану, практичну та сучасну освіту в сфері санітарних технологій, удосконалення професійно-практичної та професійно-теоретичної підготовки учнів, підвищення кваліфікації фахівців будівельних підприємств, перепідготовка незайнятого населення, упровадження в освітній процес новітніх виробничих технологій із застосуванням сучасного обладнання, інструментів і матеріалів, комп'ютерних технологій. У майстерні нового НПЦ було встановлено найкраще європейське обладнання. Підтримка проекту здійснювалася EdUP «Публічно-приватне партнерство для по-

ліпшення санітарно-технічної освіти в Україні». Розвиток центру відбувався за фінансової підтримки Швейцарської агенції з розвитку та співробітництва спільно з ТОВ «Геберіт Трейдинг» та виконувався Швейцарською фундацією технічного співробітництва з розвитку «Свісконтакт» за підтримки Міністерства освіти і науки України.

1 вересня 2020 року на базі ДПТНЗ «Привільський професійний ліцей» було розпочато діяльність відкритих пілотних інноваційних майданчиків публічно-приватного та освітньо-виробничого партнерства – Навчально-виробничого центру з підготовки та перепідготовки кваліфікованих робітників з професії «Електрогазоварник» та Центру кар'єри «Порада». Це стало можливо завдяки проекту й фінансуванню ПРООН. У Лисичанськ було залучено інноваційне обладнання і матеріали на загальну суму понад 600 тис. грн. Ще понад 50 тис. грн було інвестовано завдяки співфінансуванню нашого ліцею. Важливо, що до реалізації проекту, вартість якого сягнула майже 30 тис. дол. США, долучились місцеві та вітчизняні підприємства. Колектив закладу ефективно використав можливості, надані ПРООН.

Із 24 лютого 2022 року бойові дії у Луганській області змінили все. Артилерійські обстріли, ракетні та авіаудари, знищується інфраструкту-

Колектив ДПТНЗ «Привільський професійний ліцей»

ра, спалені житлові будинки, гине цивільне населення – ось реалії Луганщини. Лисичанськ під щільним ворожим вогнем, стіни рідного ліцею здригаються від вибухів снарядів. Як наслідок – пошкоджені майстерні, у будівлі навчального закладу ударною хвилею вибито вікна, не вцілили також двері та дах, повністю знищено будівлю спортивної зали. Через те, що бойові дії в місті майже не вщухали, матеріально-технічну базу ліцею неможливо було евакуювати в інші регіони України.

Оскільки безпекова ситуація на вільній частині Луганщини залишалася украй складною, 80 % працівників ДПТНЗ «Привільський професійний ліцей» евакуювалися. Незважаючи на те, що колектив навчального закладу знаходився в різних куточках України, нас об'єднувала спільна мета – відновити якісне навчання у дистанційному форматі. Досвід віддаленого навчання, зумовленого пандемією, був неочікуваним і доволі серйозним випробуванням для всіх учасників освітнього процесу, але саме навички, які ми набули в той час, допомогли нам успішно та швидко застосувати його в умовах воєнного стану. На щастя, більшість здобувачів освіти ДПТНЗ «Привільський професійний ліцей» вийшли на зв'язок та продовжили навчання, адже вкрай необхідно було закінчити навчальний рік. І нам це вдалося. Онлайн-уроки, виховні години, робота психолога та соціального педагога, наради сприяють підтримці одне одного та вірі у перемогу.

23–24 червня 2022 року у ДПТНЗ «Привільський професійний ліцей» відбувся захист випускних робіт. Уперше за роки існування ліцею ця подія відбулася не у навчальному закладі, а в онлайн-режимі. Випускники чотирьох груп успішно захистили свої дипломні роботи.

З початку липня 2022 року територія, на якій розташований Державний професійно-технічний навчальний заклад «Привільський професійний ліцей», опинилася в окупації. Упродовж усіх місяців вторгнення колектив ліцею має віру в те, що наш ліцей не може зникнути з карти України.

25 серпня 2022 року у м. Черкаси, відбулася робоча зустріч адміністрації ліцею, на чолі з директором Олексієм Жуковим, із директором ДНЗ «Черкаське вище професійне училище» Сергієм Вороновим. Під час зустрічі обидві сторони домовилися про підписання Меморандуму про співпрацю. І з 1 вересня 2022 року ДПТНЗ «Привільський професійний ліцей» було тимчасово переміщено до ДНЗ «Черкаське ВПУ». Так було розпочато освітній процес з використанням форм

дистанційного навчання на базі ДНЗ «Черкаське ВПУ». Колектив ліцею щиро вдячний директору училища Сергію Воронову за підтримку, партнерство та надання приміщення для роботи.

У новому навчальному році ДПТНЗ «Привільський професійний ліцей» продовжує працювати дистанційно. На сайті ліцею є розклад, за яким викладачі синхронізовано викладають онлайн-уроки і виходять на зв'язок, є збережені лекції, практичні та тестові завдання, додаткова література для самостійного опрацювання. Злагоджено працює соціально-психологічна служба. Більшість наших здобувачів освіти продовжує навчання, під'єднуються до онлайн-уроків і з-за кордону, і з безпечних територій України, і з окупованої території. Вони з ентузіазмом здобувають освіту, як і зазвичай готуються до олімпіад із загальноосвітніх предметів та мовно-літературних конкурсів, адже розуміють, що їхні знання і вміння – запорука майбутнього України.

ДПТНЗ «Привільський професійний ліцей» працює над стратегією відновлення та розвитку закладу після деокупації захоплених територій. Наші прагнення створити найкращий заклад сучасної професійної освіти залишилися незмінними і тепер.

На жаль, з-поміж загиблих захисників України є випускники ліцею. Вічна Слава Героям! Ми пишаємося нашими хлопцями, які пішли до лав ЗСУ і боронять нашу Батьківщину. Працівники ліцею теж допомагають збройним силам – займаються волонтерською діяльністю у вільний від роботи час. Війна додала сфері професійної (професійно-технічної) освіти нових викликів. Щоб відбудувати Україну, потрібні фахівці, тому наш фронт – підготовка кваліфікованих робітників для відновлення та розвитку нашої держави. Наша спільна мета – перемога і повернення до рідного краю. Віримо в ЗСУ! Все буде Україна!

ЛІТЕРАТУРА

1. Модернізація професійної освіти і навчання: проблеми, пошуки і перспективи: зб. наук. пр. / [редкол.: В. О. Радкевич (голова) та ін.]. – К.: Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, 2016. – Вип. 8. – К.: «НВП Поліграфсервіс» – 266 с.
2. Підготовка педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів до дистанційного навчання кваліфікованих робітників / [О. В. Базелюк, А. А. Каленський, С. Г. Кравець та ін.]. – Київ: ІПТО НАПН України, 2017. – 76 с.
3. Професійна освіта: проблеми і перспективи / ІПТО НАПН України. – К.: ІПТО НАПН України, 2018. – Випуск 14. – 108 с.

МАРКЕТИНГОВА СТРАТЕГІЯ ПОБУДОВИ НАВЧАЛЬНОГО ПОРТФОЛІО TELEGRAM

Олександр ГУМЕННИЙ, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії електронних навчальних ресурсів Інституту професійної освіти НАПН України, м. Київ

Обґрунтовано зміст поняття «навчальне портфоліо». Відображено маркетингову стратегію навчального портфоліо в середовищі «Телеграм». Конкретизовано використання навчального портфоліо з дидактичної мети – перспективи підготовки майбутніх кваліфікованих фахівців: як форми метакогнітивної самооцінки студентів; як рефлексивне навчання; як компетентнісно-орієнтоване навчання; як практико-орієнтоване навчання; як процесно-орієнтоване управління якістю навчання. Висвітлено процеси створення облікового запису «Телеграм» та інсталяції віртуального середовища для використання локалізованої в ньому мови програмування Python для кодування месенджера Telegram-бота. Уточнено поняття групи, каналу і чат-бота, як обов'язкових компонентів навчального портфоліо студента.

Ключові слова: навчальне портфоліо, чат-бот, «Телеграм», маркетингова стратегія, Python, Telegram-канал.

Oleksandr HUMENNYI

MARKETING STRATEGY OF BUILDING TELEGRAM'S EDUCATIONAL PORTFOLIO

A number of definitions of the concept of "educational portfolio" have been formulated. The marketing strategy of the educational portfolio in the Telegram environment is displayed. The use of the educational portfolio for the didactic purpose – prospects for the training of future qualified specialists: as a form of metacognitive self-assessment of students; as reflective learning; as competence-oriented training; as practice-oriented training; as a process-oriented management of the quality of education. The processes of creating a Telegram account and installing a virtual environment for using the Python programming language localized in it for coding the Telegram-bot messenger are covered. The concepts of group, channel and chatbot as mandatory components of a student's educational portfolio have been clarified.

Keywords: educational portfolio, chatbot, Telegram, marketing strategy, Python, Telegram channel.

Широкі використання інформаційних технологій в освітньому процесі стимулює студентів до творчої діяльності та самоосвіти. Однією з перспективних технологій для творчого розвитку студентів є портфоліо. Як зазначає д-р Денбург (Dr. Denburg) з університету McMaster, студенти недостатньо цікавляться запитаними роботодавців, тому їм важливо використовувати професійну цінність електронного портфоліо у контексті навичок, які простежуються в процесі навчання. Через чотири роки такі студенти навчались чітко організувати свою роботу, зокрема краще писати резюме порівняно зі своїми одногрупниками, що важливо під час пошуку роботи.

Визначення портфоліо може змінюватися відповідно до цілей користувачів і способу використання. Багато дослідників визначали портфоліо, пояснюючи його особливості. Згідно з Артером і Спанделом (Arter and Spandel) (1991) [1], портфоліо – це цілеспрямована колекція студентських робіт, яка демонструє студентів чи іншим особам їхні зусилля чи досягнення в одній або кількох сферах. Полсон, Полсон і Майер (Paulson, © Гуменний О., 2022

Paulson and Mayer) [2] визначають, що портфоліо є цілеспрямованою добіркою студентських робіт, де демонструються зусилля, прогрес і досягнення студента в одній або кількох сферах. Колекція передбачає участь студента у виборі змісту, критеріїв відбору і оцінювання досягнень студента. Грейс (Grace) [3, 1], наголошуючи на процесі навчання, подає таке визначення: «Портфоліо – це запис процесу навчання студента: чого він навчився і як навчався; як він мислить, про що запитує, як аналізує, синтезує, виробляє навички, творить; і як він взаємодіє – інтелектуально, емоційно та соціально – з іншими». Коллінз (Collins) [4, 452] ідентифікує портфоліо як «контейнер зібраних доказів із певною метою. Докази – це документи, котрі можуть бути використані однією особою чи групою осіб для висновку щодо знань, навичок та здатностей іншої особи». Маркетингова стратегія навчального портфоліо Telegram реалізується так: Визначити мету. Створити обліковий запис Telegram. Упровадити обліковий запис навчального портфоліо Telegram.

Крок 1. Визначити мету створення навчального портфоліо Telegram.

Розроблення будь-якої стратегії починається із визначення мети. Відповідно до мети обираються інструменти, які використовуватимуться для побудови навчального портфоліо, технічні формати змісту та критерії визначення його якості.

Використання навчального портфоліо має сенс з дидактичної мети – перспективи підготовки майбутніх кваліфікованих фахівців, а саме: портфоліо як форма метакогнітивного самооцінювання учнів. Робота з портфоліо як рефлексивне навчання: рефлексивна практика як засіб для самооцінювання та іншого оцінювання навчання, зокрема це спонукання до мислення про результативність та ефективність дій. Робота з портфоліо як компетентісно орієнтоване навчання, що спрямовує освітній процес на досягнення інтегральних результатів у навчанні, якими є загальні (базові, ключові) і спеціальні (предметні) компетентності тих, хто навчається. Портфоліо як практико орієнтоване навчання, спрямоване на свідоме застосування його результатів на наступних етапах навчання та у подальшій професійній діяльності. Портфоліо як процес орієнтоване управління якістю навчання: шляхи навчання, зростання, розвиток.

Під час роботи з портфоліо студенти навчаються презентувати результати своєї роботи, оцінювати та критикувати себе, оцінювати власний прогрес у навчанні та ставити нові цілі. Робота з портфоліо створює сприятливі умови для їхньої самостійної роботи. У роботі над портфоліо надається можливість розвивати і простежувати шляхи здобуття компетенції, уміти задавати запитання та відповідати на них, контролювати тривалість робочого процесу або проведення спеціальних досліджень. Студенти отримують відгуки на свою роботу та її визнання. Портфоліо студента – це компіляція навчальної роботи та інших форм навчальних доказів, зібраних з метою: 1) оцінювання якості курсової роботи, прогресу в навчанні та навчальних досягнень; 2) встановлення, чи відповідає рівень підготовки студентів стандартам навчання або іншим академічним вимогам до курсів; 3) допомоги студентам у досягненні їхніх академічних цілей та успішності в навчанні; 4) створення архіву академічних напрацювань, досягнень тощо.

Крок 2. Створити обліковий запис Telegram.

На цьому етапі потрібно створити групу, канал і чат-бот. Група – це чат, до якого можна додати багато учасників навчального процесу – до 200 000 членів. Після приєднання учасники можуть надсилати повідомлення, фотографії, відео та аудіофайли. Адміністратор чат-боту (викладач) може створити публічну або приватну групу. Якщо він публічний, будь-який користувач може знайти його в пошуку, приєднатися та переглянути історію. Якщо ж приватний, то студенти

можуть приєднатися до нього лише за посиланням для запрошення. Для того, щоб успішно і систематично вести свій Telegram-канал і при цьому не витратити на публікації багато часу, наявні боти, які можуть спростити ваше життя. Ми розповімо, як правильно створити і підключити бота, а також як управляти каналом з його допомогою.

Для трансляції повідомлень широкій аудиторії створюються telegram-канали. Вони не мають обмежень щодо кількості учасників. Різниця між групою і каналом полягає в кількох фактах. По-перше, лише адміністратори каналу можуть публікувати на ньому повідомлення. По-друге, учасники отримують повідомлення про кожну нову публікацію. Вони бачать назву та фотографію каналу замість окремого відправника, як це в групах. Учасники каналу не можуть бачити ні один одного, ні адміністратора. Лише власник каналу та адміністратори можуть бачити учасників.

Щоб створити канал, потрібно натиснути на три горизонтальні лінії у верхньому лівому куті та вибрати опцію «Новий канал». Після цього необхідно назвати канал, зробити його опис, установити фотографію, визначити, чи є створений канал загальнодоступним, чи приватним, для учасників якого вводяться запрошення і додають учасників.

Викладач – адміністратор чат-боту – може запланувати публікації, і вони будуть надіслані автоматично у вказаний час. Для зручності, він також може надсилати беззвучні повідомлення в неробочий час або вночі. Щоб покращити навігацію і надавати студентам важливу інформацію, доцільно використовувати хештеги. Хештег – це слово або група слів, перед якими стоїть знак решітка (#), який використовується для категоризації і пошуку розмов із певної теми або тенденції. Хештег – це посилання на групу повідомлень, що використовують той самий хештег. Дуже важливо викладачеві отримувати цікаві міркування студентів щодо навчальних проектів. Для цього потрібно створити дискусійну групу. У ній пересилаються та закріплюються усі дописи адміністратора. Учасники можуть коментувати кожну публікацію, і їхні коментарі відобразатимуться в ланцюжку повідомлень. Створення опитувань також доступне в каналах. Якщо є необхідність підтримувати контакти зі студентами впродовж 24/7 з використанням мінімальних ресурсів, то доцільно для чат-боту писати код.

Крок 3. Упровадити обліковий запис навчального портфоліо Telegram.

Месенджер Telegram-бота розробляється за допомогою Python. Для цього завантажується командна стрічка Power Shell. У вікні Power Shell створюється віртуальне середовище командою: `python -m venv venv`. Отримуємо ізольований

Python із командним менеджером у віртуальному середовищі *venv*. Для роботи у віртуальному середовищі його необхідно активувати. Це робиться командою: *venv\Scripts\activate*. Після цього завантажуюмо у віртуальне середовище бібліотеку Python – *aiogram* для програмування навчального портфоліо. Інсталювати *aiogram* потрібно у командній стрічці *Windows PowerShell*.

Отже, Telegram marketing – це вид маркетингу в месенджерах, який передбачає використання навчального портфоліо здобувача освіти засобами Telegram. За допомогою цього каналу уможливується підвищення ефективності підготовки майбутніх конкурентноспроможних фахівців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Arter, J., & Spandel, V. (1991). Using portfolios of student work in instruction and assessment. Portland, OR: Northwest Regional Educational Laboratory.

2. Paulson, F. L., Paulson, P. R. & Meyer, C. A. (1991) "What Makes a Portfolio a Portfolio?" *Educational Leadership*, 58:5, pp. 60–63.

3. Grace, C., and Shores, E. F. *The Portfolio and Its Use: Developmentally Appropriate Assessment of Young Children*. Little Rock, AR: Southern Early Childhood Association, 1991.

4. Collins, Angelo. *Portfolios: Questions for Design*. *Science Scope*, v15 n6 p. 25–27 Mar 1992.

СПІВПРАЦЯ ОСВІТЯН І РОБОТОДАВЦІВ: РОЗРОБЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНДАРТУ

Голда ВІНОГРАДСЬКА, аспірантка Інституту професійної освіти НАПН України, Президент «Національного галузевого партнерства в легкій промисловості України», м. Київ

Висвітлено потребу перегляду професійних і освітніх стандартів професій швейного профілю в зв'язку із зростанням вимог до професійних умінь і навичок, які змінюються у швейних підприємств в умовах воєнного стану. Окрім того, зростає необхідність модернізації змісту професійної освіти відповідно до нових технологій виробництва та організації праці на засадах ефективного державно-приватного партнерства в підготовці кадрів для легкої промисловості України.

Ключові слова: професійний стандарт «Майстер з пошиття одягу», державно-приватне партнерство в легкій промисловості України, інтегровані професії, кваліфіковані кадри швейної галузі.

Golda VYNOGRADSKA

DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL STANDART FOR THE INTEGRATED PROFESSION "CLOTHING MASTER": EFFECTIVE COOPERATION BETWEEN EDUCATORS AND EMPLOYERS

The increased requirements for professional abilities and skills, which are constantly changing in the conditions of the modern development of enterprises in the sewing industry, lead to the need for constant revision of professional and educational standards. In addition, there is a growing need to modernize the content of professional education, considering the compliance with new technologies of production and labor organization on the basis of effective public-private partnership in the training of personnel for the light industry of Ukraine.

Keywords: professional standard "Clothing Master", public-private partnership in the light industry of Ukraine, integrated professions, qualified personnel of the sewing industry.

Легка промисловість – це галузь, яка стрімко технологічно розвивається: постійно оновлюється виробниче обладнання, з'являються нові матеріали та технології обробки виробів. Тенденції інноваційного розвитку підприємств галузі в умовах глобалізаційних процесів економіки та швидкої технологізації, істотно змінюють конкурентне середовище на ринку праці та фор-

© Виноградська Г., 2022

мують нові виклики щодо професійних навичок та компетенцій. Підготовка й перепідготовки кадрів галузі, професійного навчання та перекваліфікації тісно пов'язані з швидким розвитком технологій штучного інтелекту для впровадження інноваційної діяльності підприємств легкої промисловості.

Водночас окрім такого розвитку галузі, впливає і деструктивний фактор воєнного стану та ре-

локації багатьох підприємств, постраждалих від військового вторгнення РФ. Легка промисловість України, як і багато інших галузей, опинилась у вирі викликів сьогодення: нагальне вирішення багатьох стратегічних та тактичних завдань розвитку виробництва на нових місцях та в нових реаліях. Багато підприємств були змушені припинити свою діяльність, або суттєво скоротити обсяги виробництва. Війна змінила багато процесів: більшість жінок із виробничого персоналу фабрик евакуювалися, перервалися та повністю змінилися джерела постачання сировини, не кажучи вже про створення підприємств заново в інших регіонах країни.

Не менш важким випробуванням для швейних компаній стало засвоєння випуску нової продукції. Швейні фабрики і навіть маленькі ательє змінили асортимент на розвантажувальні жилети, термобілизну, військовий одяг та інші текстильні вироби для потреб гуманітарних центрів і притулків розміщення біженців. Рішення щодо перепрофілювання є прикладом боротьби в тилу, яке не лише дає змогу продовжити функціонування підприємства, а й активно допомагає країні. Це так важливо, коли кожний на своєму робочому місці наближає Перемогу над ворогом своєю працею. Але для багатьох виробників ця перекваліфікація означає використання нових матеріалів та фурнітури, інших технологій обробки виробів, іноді оновлення виробничого обладнання. Ця швидка технологізація формує нові виклики

щодо професійних навичок та компетенцій персоналу.

Війна боляче торкнулась і професійної освіти в Україні. Із майже 70-ти закладів освіти – сучасних провайдерів якісних послуг у сфері підготовки робітничих кадрів для легпрому в усіх регіонах України, багато постраждали та релоковані. Проте важливою перевагою професійної освіти завжди була її гнучкість та швидка реакція на запити ринку праці: навіть у цих складних умовах пройти навчання в закладах можуть не лише вчорашні випускники шкіл, а й дорослі, переселенці, які хочуть підвищити кваліфікацію або змінити професію. Навчання може відбуватися як за повним, так і за скороченим циклом. Адаптація під вимоги ринку праці у воєнний час стимулює національну професійну освіту розвивати систему підготовки кваліфікованих робітників у співпраці зі стейкхолдерами для швейної галузі.

За статистикою Укрлегпрому наразі понад 60 % підприємств галузі – це мікропідприємства, 25 % – малі, 12 % – середні. (Укрлегпром, офіційний сайт 2022). Цей фактор спонукає більш ефективно й своєчасно реагувати на перерозподіл персоналу за трудовими функціями, зокрема переглянути зміст та ефективність традиційних швейних професій: швачки, кравця, закрійника, постійно затребуваних на ринку праці. Адже виникла необхідність у фахівцях з широкими кваліфікаціями. Ці монопрофесії в умовах воєнного стану й у повоєнний період мають перспективу об'єднатися в укрупнену професію, у якій інтегровані кілька монопрофесій і/або видів професійної діяльності з метою навчання за єдиним стандартом ПТО [1].

Навчання за інтегрованими професіями дає позитивні результати та сприяє: раціональному використанню навчального часу під час освоєння інтегрованої професії; посиленню зацікавленості учнів у навчанні й отриманні широкої кваліфікації; оптимізації змісту навчання; збільшенню часу на виробниче навчання й практику; розширенню і поглибленню рівня знань, умінь, навичок; значній економії коштів на підготовку майбутніх фахівців.

Практика запровадження інтегрованих професій спостерігається і в країнах Європейського Союзу, а про активність роботодавців у їх розробленні свідчить статистика: у Бельгії, Фінляндії, Франції, Німеччині, Італії, Естонії, Латвії понад 30 % освітніх програм створено у співпраці з роботодавцями, значна частина цих освітніх програм реалізується на базі підприємств [2].

*Майбутні повелительки голки та нитки
здобувачі освіти професійно-технічного
училища № 54 смт Котельва Полтавської
області*

Концептуальні ідеї, що визначають пріоритетність якісної підготовки кваліфікованих робітників з високим рівнем професійної компетентності та багатофункціональними вміннями, спільними зусиллями освітян та роботодавців на засадах державно-приватного партнерства відображено у Законах України «Про державно-приватне партнерство» (2010 року № 2404-VI остання редакція 2015 року № 817-VIII); «Про освіту» (2017); «Про фахову передвищу освіту» (2019); «Про професійну (професійно-технічну) освіту» (1998, остання редакція 2021); Закон України № 4147 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо функціонування національної системи кваліфікацій», підписаний Президентом України 15.06.2022, який через внесення змін до КЗпП, Закону України «Про освіту» в трудовому законодавстві створив поняття «часткових кваліфікацій», а сучасні професійні стандарти тепер матимуть перевагу над застарілими кваліфікаційними характеристиками (ст. 96 КЗпП та ст. 6 Закону України «Про оплату праці»).

Цей нормативно-правовий документ дає змогу пришвидшити шлях до робочого місця для людей, які втратили роботу, швидко опанувати елементи нової професії та працевлаштуватися. Ці зміни є дуже актуальними для українців під час війни: концепція про освіту впродовж життя, несподівано перетворилася на тенденцію – «отримання нових кваліфікацій для виживання».

Сучасне швейне виробництво

Ефективність виробництва і темпи економічного розвитку підприємств легкої промисловості визначаються наявністю кваліфікованих кадрів. Українською важливою є синергія зусиль виробничників та навчальних закладів у процесі їх підготовки. Рушійним чинником у цій сфері є державна

політика, яка законодавчо активно розвивається, створюючи всі умови для плідної кооперації освітян і роботодавців.

Упродовж останніх семи років Громадське об'єднання «Національне галузеве партнерство в легкій промисловості України «Фешн Глобус Юкрейн» (далі НГПЛПУ «ФГУ») у рамках реалізації політики державно-приватного партнерства співпрацює із системою професійної (професійно-технічної) освіти та багатьма вітчизняними виробництвами щодо підвищення рівня кваліфікації майбутніх робітничих кадрів сфери легкої промисловості, оновлення професійних та освітніх стандартів. Одним із напрямів цієї співпраці є вивчення потреб роботодавців в оновленні номенклатури профільних професій. Останні дослідження партнерства засвідчують нагальну потребу малих та середніх підприємств легкої промисловості в новій укрупненій професії «Майстер з пошиття одягу», яка включатиме трудові функції таких монопрофесій, як: «Швачка», «Кравець» та «Закрійник».

Стрімко зростаючі вимоги до професійних умінь та навичок викликають потребу в постійному перегляді професійних і освітніх стандартів та кваліфікацій, постійній модернізації змісту професійної освіти, інфраструктури і методів, відповідно до нових технологій виробництва та організації праці. НГПЛПУ «ФГУ» було внесено пропозицію щодо створення цієї професії разом із фахівцями Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. У 2021–2022 рр. спільним зусиллям освітян і роботодавців було розроблено професійний стандарт для монопрофесії «Майстер з пошиття одягу» (код професії за Класифікатором професій ДК 003:2010 – 7439).

Робоча група розробників проекту професійного стандарту, до якої увійшли наукові співробітники, викладачі, спеціалісти вищої категорії, методисти закладів професійної (професійно-технічної) освіти, майстри виробничого навчання, дизайнери та конструктори впродовж кількох місяців працювали над проектом професійного стандарту. Було визначено основні трудові функції майстра з пошиття одягу, встановлено єдині вимоги до загальних та професійних компетентностей, обсяг знань, умінь і навичок для виконання майстром з пошиття одягу трудових функцій у галузі легкої промисловості. (Національне галузеве партнерство в легкій промисловості України. Офіційний сайт 2021)

Потреба у розробленні цього документа зумовлена:

– новими вимогами сучасної галузі легкої промисловості, інноваційною діяльністю підприємств і, відповідно, новими функціями фахівців, що здійснюють професійну діяльність;

– зростаючим попитом роботодавців на інтегровані (укрупнені) професії у галузі легкої промисловості, зумовленим появою можливості більш ефективно та своєчасно реагувати на перерозподіл персоналу за трудовими функціями;

– необхідністю визнання результатів неформального та інформального навчання й створення умов для професійного розвитку працівників і підвищення якості їхньої праці.

Після публічного обговорення професійного стандарту інтегрованої професії «Майстер з пошиття одягу», його було передано до Національного агентства кваліфікацій та затверджено наказом Мінекономіки від 14.02.2022 р. № 304-22. (Національне агентство кваліфікацій. Офіційний сайт 2022).

Означені процеси є запорукою збільшення контингенту абітурієнтів, зацікавлених в освітніх послугах закладів професійної (професійно-технічної) освіти швейного профілю та здобутті освітніх і професійних кваліфікацій, які є актуальними на ринку праці. Логічним продовженням процесу є створення освітнього стандарту професії «Майстер з пошиття одягу» та розроблення освітніх програм.

Актуальність цього процесу підтверджують результати опитувань виробників швейних підприємств різного асортименту щодо незадоволеності рівнем професійної компетентності випускників ЗП(ПТ)О швейного профілю та дають підстави сформулювати пропозицію про необхідність перегляду, модернізації та оптимізації змісту освіти: збільшення часу на виробниче навчання, об'єктивність розрахунку часу на практичні заняття; поновлення методичної бази предмета «Технології виробництва» в розрізі сучасних виробничих обробок виробів; перегляд освітніх програм. Є пропозиція хоча б у якості експерименту, після перших базових років навчання ввести спеціалізацію за напрямками: майстер верхнього чоловічого одягу, майстер жіночого легкого одягу, майстер жіночого верхнього одягу, майстер білизни та корсетних виробів.

Модульний принцип побудови навчальних планів і програм дає змогу формувати у кваліфікованих робітників інтегральну компетентність із певної сфери професійної діяльності на основі опановування змістом базового блоку і спеці-

алізованих навчальних модулів. Це дасть змогу ефективно готувати фахівців для виконання складних виробничих завдань, як це відбувалося й раніше в системі підготовки кадрів для швейних підприємств, а введена уніфікація була тимчасовою мірою на час занепаду галузі. За останні 20 років ситуація кардинально змінилася, з'явилося багато виробників різноманітного асортименту як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках збуту. Нині випускники володіють базовими знаннями і навичками з професії, але частину знань з певної кваліфікації вони отримують на робочому місці. Таким чином, працедавці витрачають багато ресурсів на підготовку своїх працівників. Повернення до спеціалізації в рамках державно-приватного партнерства сприятиме: ефективному розв'язанню кадрового питання в галузі; розвитку навчання на робочих місцях, зокрема якісне стажування, розвиток учнівства і наставництва; використанню різних елементів дуальної освіти, що допоможе швидко перейти від навчання до трудової діяльності.

Основним показником результативності професійної підготовки кваліфікованих робітників є успішність на робочому місці та відчуття реалізації власного потенціалу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Словник «Професійна освіта». За ред. Н. Г. Ничкало. – К.: Вища школа, 2000.
2. Вороніна-Пригодій Д., Кравець С. Г. Регіональні особливості європейської системи державно-приватного партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти / Д. Вороніна-Пригодій, С. Г. Кравець // *Professional Pedagogics*, 1(24), 2022, с. 56–63.
3. Закон України «Про державно-приватне партнерство» від 1 липня 2010 року № 2404-VI. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2404-17>
4. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо функціонування національної системи кваліфікацій» від 01 квітня 2022 року № 2179-IX. – URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70043
5. Національне агентство кваліфікацій: Офіційний сайт – URL <https://register.nqa.gov.ua/profstandart/majster-z-positta-odagu>
6. Національне галузеве партнерство в легкій промисловості України: Офіційний сайт. – URL: <https://fashionglobusukraine.com/osvita>
7. Укрлегпром. Офіційний сайт. – URL: <https://ukrlegprom.org/ua/>

УДК 377.3:[37.04:[005.966:316.334.23]]:004

КОНСУЛЬТУВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ З БІЗНЕС-КАР'ЄРИ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ

Валерій БАЙДУЛІН, науковий співробітник лабораторії професійної кар'єри Інституту професійної освіти НАПН України, м. Київ

Висвітлено проблеми й особливості взаємодії об'єктів та суб'єктів консультування з питань кар'єри в бізнесі в сучасному інформаційному просторі. Основну увагу приділено методам і засобам, що посилюють ефективність консультування з бізнес-кар'єри здобувачів професійної освіти, а зокрема, використанню сучасних інформаційних ресурсів, викладено їх переваги та недоліки. Обґрунтовано роль новітніх інформаційних технологій у розвитку підприємницьких якостей особистості.

Ключові слова: бізнес-кар'єра, консультування, сучасні інформаційні ресурси, віртуальне інформаційне середовище, інтернет-технології.

Valeriy BAIDULIN

FEATURES OF COUNSELING STUDENT YOUTH WITH BUSINESS CAREER IN THE CONDITIONS OF THE MODERN INFORMATION SPACE

The problems and peculiarities of the interaction of objects and subjects of the business career counseling process in the conditions of the modern information space are highlighted. Attention is paid to methods and means of increasing the effectiveness of business career counseling of students of vocational education institutions using modern information resources, their advantages and disadvantages are outlined. The role of the latest information technologies in the formation of entrepreneurial qualities of the individual is substantiated.

Keywords: business career, consulting, modern information resources, virtual information environment, Internet technologies.

В умовах воєнного стану і зростання рівня безробіття в Україні підприємництво стає основним видом трудової діяльності більшості громадян. Для забезпечення повоєнного розвитку Української держави, відбудови частково зруйнованих галузей господарства, зростання добробуту українського народу необхідно відновлювати ефективну економіку, що вбачається можливим на основі активізації малого та середнього підприємництва.

Підприємництво й бізнес справедливо вважають творчою, пошуковою й водночас ризикованою соціальною діяльністю і в більшості країн світу з ринковою економікою є одним із найпрестижніших занять. Адже за відповідних умов саме цей вид діяльності найкращим чином виявляє людську суть, допомагає проявитися працівнику як особистості. Здійснюючи самостійну підприємницьку діяльність, фахівець зростає як у професійному плані, так і в інтелектуальному. І це має цілком реальні позитивні результати для всього суспільства. Чим більше в Україні буде підприємців, тобто людей-новаторів, які здатні генерувати нові ідеї і організувати їх реалізацію, тим більше буде нових підприємств, нових робочих місць, інтенсивнішим стане розвиток вітчизняної економіки.

У такому контексті особливо важливою є проблема підготовки майбутніх фахівців до ведення власного бізнесу. За нашими спостереженнями, значна частина здобувачів професійної освіти

ти вважає, що стати успішним підприємцем без знань і спеціальної підготовки нескладно. Проте ті з них, хто завершив навчання у ЗП(ПТ)О дуже швидко переконаються, що основні знання та навички потрібні як тим, хто має власний бізнес, так і тим, хто наймається на роботу, продає товар, і хто його купує. Але й за умови успішного опанування теоретичними знаннями з «Основ фінансової грамотності та підприємницької діяльності», більшість учнів відчувають потребу в консультуванні щодо успішної реалізації набутих знань на практиці, а також вибору напрямів самореалізації в майбутній кар'єрі та бізнесі. Відтак виникає явище, що з часом стає інтегрованим процесом, який органічно поєднує підприємницьку діяльність і кар'єрне зростання. Таке явище ми означаємо поняттям «бізнес-кар'єра».

Консультування з бізнес-кар'єри за певних умов може здійснюватися системно, ґрунтуючись на нормативно-законодавчій базі, що визначає засади та напрями консультування як системи призначеної забезпечити реалізацію державної політики у сфері відтворення, раціонального використання та розвитку трудового потенціалу країни у цей непростий період, досягненню збалансованості попиту і пропозиції на ринку праці.

Консультування з бізнес-кар'єри ми розглядаємо як процес взаємодії здобувача професійної освіти з консультантом, що здійснюється з

метою надання своєчасної допомоги індивіду в розв'язанні проблем планування і розвитку його професійної кар'єри. При цьому планування і розвиток професійної та бізнес-кар'єри охоплює процеси вибору майбутньої діяльності, її опанування, а також соціального й економічного адаптування. Таке консультування передбачає конкретизацію мети, якої прагне досягнути молода людина у професійній діяльності, а також розроблення конкретного сценарію, згідно з яким вона зможе реалізувати кар'єрні плани, та розвиток навичок самоуправління кар'єрою. Навички самоуправління професійною та бізнес-кар'єрою розглядаються, як здатність людини планувати власну кар'єру в мінливому середовищі ринку праці, соціальної і організаційної невизначеності. Така модель потребує від людини постійного саморозвитку та удосконалення, відповідно до запитів ринку праці, більшої активності й самостійності у вирішенні питань, пов'язаних із фаховою діяльністю.

Консультування молоді з майбутньої бізнес-кар'єри можна розглядати як засіб підвищення їхньої конкурентоспроможності на внутрішньому та міжнародному ринках праці. Таке консультування сприятиме зниженню суспільних витрат на професійну підготовку молоді за рахунок формування чіткого розуміння професійно-освітньої траєкторії. Необхідно враховувати, що переважна частина молоді на старті професійного і життєвого самовизначення не здатна зробити вибір, який повною мірою задовольняв би її інтереси і потреби, а також – потреби суспільства. Тому одним із завдань ЗП(ПТ)О є створення умов, що забезпечуватимуть молодому поколінню можливості пошуку і реалізації найбільш ефективних, соціально прийнятних і затребуваних стратегій розвитку бізнес-кар'єри. Аналогічна проблема в сучасних умовах часто постає і перед робітниками, які, в переважній більшості, не підготовлені до зміни професії (спеціальності), насамперед, в психологічно-освітні є формування в особистості готовності до таких змін та психолого-педагогічної підтримки професійного розвитку, вибору майбутнього виду бізнес-діяльності; готовності до здійснення практичних заходів з оволодіння новими професіями та до постійного професійного розвитку.

Значною проблемою для проведення таких консультацій є накопичення, опрацювання, систематизація відповідної інформації. Важливим є відбір достовірних джерел інформації. На сучасному етапі, в період інформатизації суспільства, використання мережі «Інтернет» забезпечує якість цієї діяльності викладачів і учнів ЗП(ПТ)О.

Інтернет дає можливість комплексно вирішувати різні завдання щодо організації цієї роботи. Тут можна знайти комплекси тестових методик, професіограми; словник професій і довідники навчальних закладів, кадрових агенцій, центрів зайнятості тощо, блоки засобів інтерактивного спілкування для забезпечення консультацій кваліфікованих спеціалістів; інформацію

щодо працевлаштування (база даних резюме та вакансій, законодавчі акти) для батьків. В українському сегменті мережі «Інтернет» наявна значна кількість ресурсів, які інформують про умови вступу до навчальних закладів, напрями навчання і підготовки, освітні портали, ресурси працевлаштування, тестувальні ресурси тощо [2, 46].

Перевагами використання інтернету в процесі такого консультування є: інтерактивний режим отримання максимально об'єктивних відомостей про індивідуальні характеристики особистості; вільне отримання інформації про працевлаштування; можливість самооцінки професійно-значущих особистісних якостей щодо подальшої підприємницької діяльності; швидкий доступ до методичних матеріалів для професійного консультування молоді для вчителів загальноосвітніх шкіл, викладачів вищих і професійних навчальних закладів, педагогів, психологів та батьків.

Освітні ресурси мережі – це освітні портали, в контенті яких наявна будь-яка інформація. На таких порталах представлено каталоги освітніх ресурсів, закладів освіти різних рівнів акредитації, є докладна інформація про системи освіти найбільш розвинутих країн; гранти, виставки, конференції. Прикладами таких ресурсів є Освітній портал (<http://osvita.org.ua/>), Educational Network Ukraine (<http://www.ednu.kiev.ua/>).

Ресурси щодо працевлаштування є одними з найпоширеніших з-поміж засобів мережі «Інтернет». За допомогою таких сайтів існує можливість отримати відомості про ярмарки вакансій, найбільш затребувані спеціальності, їх особливості та додаткові вимоги, пропозиції роботи, встановити контакт із роботодавцем, потенційним інвестором, партнером: «Робота – кар'єра професіонала» (<http://www.rabota.ua/>), «Робота 2022» (<http://jobsearch.com.ua/>), «Work.ua» (<http://www.work.ua/>).

Тестувальні ресурси пропонують перелік різних психологічних тестів із метою подальшого надання рекомендацій щодо вибору майбутньої діяльності: «Профорієнтація – зроби свідомий вибір» (prof.osvita.org.ua, <http://vubor-profesii.org.ua/>). За допомогою онлайн-тестування молоді має змогу дізнатися про рівень інтелектуального розвитку, характер, здібності, власні психофізіологічні особливості й визначити, яким чином можливо використати індивідуальні можливості під час вибору майбутньої діяльності. Перевагою такого тестування є те, що результати можна одразу переглянути і вони допоможуть самовизначитися у майбутньому професійному напрямі.

Існує класифікація подібних ресурсів стосовно питань професійного та бізнес-консультування, професійної орієнтації та працевлаштування молоді, що можуть бути використані українськими користувачами інтернету а саме: сайти, що надають інформацію про працевлаштування; ресурси з надання послуг у професійному консультуванні; сайти державних структур із працевлаштування населення [3, 223].

У мережі «Інтернет» наявні ресурси з професійного консультування, що допомагають зробити вибір щодо професійного майбутнього й отримати швидко допомогу від консультантів з професійної та бізнес кар'єри через інтерактивне спілкування: портал професійного консультування (<http://www.profi.org.ua/>), інтернет-проект «Профосвіта» (<http://prof.osvita.org.ua/>), молодіжно-інформаційна консультативна служба «Світ професій» (<http://www.4uth.gov.ua/trade/>).

Головне завдання цих ресурсів – допомогти сучасній молоді свідомо підходити до вибору майбутньої діяльності відповідно до індивідуальних психологічних схильностей, показати реальну ситуацію на ринку праці. Вони покликані допомогти користувачам визначитися з майбутньою діяльністю; показати зв'язок між бажаною кар'єрою та необхідною освітою; розкрити тенденції розвитку ринку праці в різних регіонах України; розкрити специфіку різних спеціальностей; виправити негативний імідж «непрестижних» професій; надати користувачам необхідну контактну інформацію державних і недержавних організацій, що займаються питаннями працевлаштування [4, 240].

Віртуальне інформаційне середовище функціонально ідентифікується як простір «надання інформаційної, методичної, організаційної допомоги усім учасникам; формування єдиного підходу до організації консультування з професійної кар'єри, відповідно до сучасних потреб; надання можливості кожному поділитися досвідом та напрацюваннями задля впровадження передового досвіду; спільного створення, зібрання та обміну сучасними, безкоштовними, вільно розповсюджуваними ресурсами; опанування нових інформаційних технологій; упровадження нових організаційних форм діяльності» [5].

Актуальність такого віртуального простору для консультування з питань молодіжного підприємництва важко переоцінити. Основними перевагами створення такого середовища є: 1) можливість постійного доступу суб'єктів до інформації, що знаходиться у мережі «Інтернет»; 2) самостійна пошукова діяльність, спрямована на оволодіння необхідною організаційною та навчальною інформацією; 3) збір і накопичення передового, зокрема іноземного, досвіду, а також доступ до інформації, що необхідна для підвищення якості та ефективності професійної освіти; 4) зручна, економічна й ефективна взаємодія, співробітництво, як на організаційному, так і на міжособистісному рівнях.

Особливостями здійснення такого консультування є: 1) достатній рівень комп'ютерної грамотності усіх, хто бере участь у процесі; 2) уміння представити зміст відповідно обраний формі (зокрема, інтернет-тренінгу, тестуванню тощо); 3) наявність відповідної матеріально-технічної бази (необхідне комп'ютерне обладнання, програмне забезпечення, доступ до інтернету на достатній швидкості); 4) моделювання змістовного віртуального інформаційного середовища, представленого навчальними, довідковими та ін. ресурсами мережі «Інтернет» з використанням мультимедійних засобів [7].

Висновки. Отже, маємо достатні підстави вважати, що консультування з професійної і бізнес кар'єри у віртуальному інформаційному середовищі загалом є важливим і необхідним в умовах сучасного інформаційного простору та має вагоме психолого-педагогічне значення. Актуальність такої діяльності саме у мережі «Інтернет» підтверджено проникненням надсучасних комп'ютерних технологій в усі сфери діяльності людини. Створення віртуального інформаційного середовища, в якому здійснюється комплексне, різнобічне та розгалужене консультування молоді з майбутньої бізнес діяльності, дасть змогу оптимізувати процес вибору діяльності та побудови бізнес-кар'єри відповідно до особистих інтересів, можливостей та потреб, сприятиме розвитку молодіжного підприємництва в межах малого бізнесу, вирішенню проблем самозайнятості та подолання безробіття серед молоді в період воєнного стану, а також економічному зростанню суспільства у повоєнний час.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базиль Л. О., Орлов В. Ф., Проблеми консультування з питань розвитку молодіжного підприємництва. *Professional Pedagogics*, 1(24), 2022. С. 18-26. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2022.24.18-26>
2. Берко А. Ю. Інформаційне забезпечення інтелектуальних систем професійної орієнтації / А. Ю. Берко, У Я. Коляса // Інформаційні системи та мережі : [збірник наукових праць] / відповідальний редактор В. В. Пасічник. Львів. : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2010. 396 с. С. 41-49.
3. Виноградська А. М. Основи підприємництва: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Кондор, 2007. 544 с.
4. Кузьмінська О. Г. Персональне освітнє середовище – перший крок до віртуальної освіти [Електронний ресурс] / Кузьмінська Олена Геронтіївна // Віртуальний освітній простір: психологічні проблеми (Психологія нового тисячоліття): междунар. наук-практ. Інтернет-конф., 28 травня 2012 р.: тези доповідей. – Електронний ресурс: http://www.psy-science.com.ua/Konferenciya_2012_05_28/Kuzminska_Olena_2012.doc
5. Освіта Тернопільщини. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://wiki.ippo.edu.te.ua/index.php/%D0%93%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%BED1%80%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B0>
6. Алексеева С. В., Базиль Л. О., Гриценко І. А. та ін. Підготовка майбутніх кваліфікованих кадрів до підприємницької діяльності в умовах розвитку малого бізнесу: теорія і практика: монографія. Житомир: «Полісся», 2020. 237 с.
7. Чумак В. В. Впровадження дистанційних технологій у процес розв'язування студентами психологічних задач / Чумак В.В. // Віртуальний освітній простір: психологічні проблеми (Психологія нового тисячоліття): междунар. наук-практ. Інтернет-конф., 28 травня 2012 р.: тези доповідей. – Електронний ресурс: http://www.psy-science.com.ua/Konferenciya_2012_05_28/Chumak_Viktor_2012.doc

ДІЯЛЬНІСТЬ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ У ПІДТРИМЦІ ОСОБИСТОСТІ ПІД ЧАС КРИЗИ

Тетяна ЩЕГЛОВА, практичний психолог Державного навчального закладу «Северодонецьке вище професійне училище», м. Северодонецьк, Луганська область

Висвітлено досвід роботи психологічної служби Державного навчального закладу «Северодонецьке вище професійне училище», зокрема упровадження в практику психологічних ресурсів для збереження і розвитку гармонійної особистості й підвищення рівня життєвого потенціалу викладачів та здобувачів освіти. Окреслено деякі психологічні механізми, закономірності, особливості перебігу кризових станів і чинників їх виникнення, а також методи саморегуляції, що дають змогу їх конструктивно долати. Схарактеризовано методи психологічної допомоги, які використовуються у практиці психологічної служби ДНЗ «Северодонецьке ВПУ».

Ключові слова: криза, війна, фізичне і психологічне здоров'я, психологічна допомога, стрес, психіка людини, методи саморегуляції, спеціальні засоби саморегуляції.

Tatiana SHCHEGLOVA

ACTIVITIES OF THE PSYCHOLOGICAL SERVICE IN THE SUPPORT OF THE INDIVIDUAL DURING THE CRISIS

The experience of the psychological service of the state educational institution "Severodonetsk higher professional school" has been characterized, in particular, introduction of psychological resources into practice to preserve and develop a harmonious personality and increase the level of life potential of teachers and applicants of education. Some psychological mechanisms, regularities, peculiarities of the course of crisis conditions and factors of their occurrence that allow them to be effectively overcome have been outlined. Some methods of psychological assistance used in the practice of the psychological service of the state educational institution "Severodonetsk higher professional school" have been described.

Keywords: crisis, war, physical and psychological health, psychological assistance, stress, methods of self-regulation, special means of self-regulation of psyche.

Колектив Державного навчального закладу «Северодонецьке вище професійне училище», як і всі українці, з початком повномасштабного вторгнення росії на територію України на власному досвіді відчув: війна – це важке випробування для кожного. Війна виснажує нас фізично й психологічно. Незважаючи на те, що психіка людини здатна адаптуватися під будь-які складнощі, кожен день бойових дій у рідній країні пережити надзвичайно складно. У цей непростий час варто підтримувати себе, рідних і близьких. Це життєва необхідність для того, щоб зберегти здоров'я – фізичне і психологічне.

Колектив здобувачів освіти й педагогів ДНЗ «Северодонецьке ВПУ», переживши чимало випробувань – бомбардування, бойові дії, евакуацію, організацію життя на новому місці – відновив навчання в дистанційному форматі. Перед психологічною службою закладу освіти постало питання: як допомогти учасникам освітнього процесу підтримати здоровий психічний стан в критичних умовах? Було очевидно, що всі члени колективу, учні і викладачі потребують психологічної допомоги. Кожен так чи інакше зіштовхнувся із відчуттям тривоги, страху, суцільної безвиході, знаходиться в стані не просто стресу, а вже дистресу. Тому одним з основних завдань закладу освіти є психологічна підтримка учасників освітнього процесу.

© Щеглова Т., 2022

Психологічна служба нашого закладу освіти спрямувала свою роботу на стабілізацію емоційного стану як здобувачів освіти, так і педагогічних працівників. У ДНЗ «Северодонецьке ВПУ» щотижня проводять психологічні тренінги для викладачів і майстрів виробничого навчання, які допомагають залишатися в ресурсі, опанувати себе, свої страхи для того, щоб ефективно працювати та за потреби допомогти своїм учням. Здобувачі освіти не здатні засвоювати матеріал, знаходячись під впливом негативних емоцій, тому вкрай важливим є формування навичок психологічної самопомоги. Ми сформулювали корисні поради, як опанувати себе в критичних умовах, як допомогти близьким та підтримувати здоровий психічний стан у критичних умовах.

Що ж відбувається з психікою людини?

Після хвилі емоцій, які ми всі з вами пережили наприкінці лютого, наша психіка поволі стабілізується: ми думаємо про те, що буде далі, як діяти в новій реальності, звикаємо до невизначеності, та всеодно будемо плани на майбутнє, усвідомлюємо, що все змінилось, і треба жити відповідно до нових умов. Дуже важливо вийти на фазу адаптації, у якій ми діятимемо раціонально, усвідомлено та більш стійко.

Як собі в цьому допомогти? Одним із способів є використання методів саморегуляції. Саморегуляція – це управління своїм психоемоційним

станом. Існують природні способи регуляції, які проявляються самі собою, спонтанно, їх називають неусвідомленими. До них належать: тривалий сон; смачна їжа; спілкування з природою, тваринами; водні процедури; масаж, танці, музика тощо. Крім природних, існують спеціальні прийоми саморегуляції. Вони використовуються для регуляції емоційних станів, зняття нервово-психічної напруги. Їх називають методами саморегуляції або засобами самовпливу. У результаті саморегуляції відбувається: заспокоєння (усунення емоційної напруги); відновлення (послаблення проявів втоми); активізація (підвищення психофізіологічної реактивності).

До спеціальних засобів саморегуляції належать: **I. Дихання.** Це ефективний засіб впливу на тонус м'язів і емоційні центри мозку. Повільне і глибоке дихання (за участю м'язів живота) зменшує збудливість нервових центрів, сприяє м'язовому розслабленню, тобто релаксації. Часте (грудне) дихання, навпаки, забезпечує високий рівень активності організму, підтримує нервово-психічне напруження.

Дихальна техніка «Квадрат». Заплющіть очі й подумки намалюйте квадрат. Сконцентруйтеся на правому верхньому куті фігури й на рахунок 1–2–3–4 зробіть глибокий вдих. Далі перейдіть до лівого кута квадрата й на рахунок 1–2–3–4 затримайте дихання. Потім перейдіть до лівого нижнього кута й на рахунок 1–2–3–4 видихніть. Відтак перейдіть до правого нижнього кута й знову повторіть вдих. Затримка дихання – видих. Кілька разів обведіть так квадрат, використовуючи цю техніку, і ви швидко повернетесь у стан рівноваги.

II. Способи, пов'язані з керуванням тоном м'язів. Під впливом психічних навантажень виникають м'язові затиски, напруження. Уміння розслаблювати м'язи дає змогу зняти нервово-психічну напруженість і швидко відновити сили. Одним з методів, який дає можливість зняти нервово-психічну напругу, є прогресивна м'язова релаксація (метод Е. Джекобсона). Він заснований на чергуванні двох станів – нервово-м'язового напруження й розслаблення. У контексті фізіології після напруги м'язів настає стадія розслаблення, тому вправи, що входять у комплекс, орієнтовані на кожну окрему групу м'язів, завдяки цьому досягається м'язова релаксація всього тіла. Процес розслаблення м'язів активує в організмі певні стани, які сприяють зняттю емоційного й нервового напруження та заспокоюють. <https://www.youtube.com/watch?v=-EZD0ZHW0BU>.

III. Способи, пов'язані із впливом слова. Відомо, що «слово може вбити, слово може окрилити». Друга сигнальна система є вищим регулятором людської поведінки. Словесний вплив запускає свідомий механізм самонавіювання, відбувається безпосередній вплив на психофізіологічні функції організму. Формулювання самонавіювання будуються у вигляді простих і коротких тверджень, з позитивною спрямованістю (без частки «не»).

1. Самонакази. Самонаказ – це коротке розпорядження, зроблене самому собі. Застосовуйте самонаказ, коли переконані в тому, що потрібно щось зробити належним чином, але ви стикаєтесь із труднощами під час його виконання (наприклад, «розмовляти спокійно», «не піддаватися на провокацію» тощо). Це допомагає стримувати емоції, поводитися гідно, дотримуватися правил етики. Сформулюйте самонаказ. Подумки повторіть його декілька разів. Якщо це можливо, повторіть його вголос.

2. Самопрограмування. У деяких складних ситуаціях корисно «озирнутися назад», пригадати свої успіхи в минулому в подібній ситуації. Минулі успіхи нагадують людині про її можливості, про приховані резерви в духовній, інтелектуальній, волевій сферах, вселяючи впевненість у своїх силах. Пригадайте ситуацію, коли ви справилися з аналогічними труднощами. Сформулюйте текст програми. Для посилення ефекту можна використовувати слова «саме сьогодні»: «Саме сьогодні у мене все вийде»; «Саме сьогодні я буду спокійним і витриманим»; «Саме сьогодні я буду спритним і впевненим». Подумки повторіть цю фразу кілька разів.

3. Самосхвалення (самозаохочення). Люди часто не отримують позитивної оцінки своєї поведінки з боку інших. Це одна з причин збільшення нервозності, роздратування. Тому важливо заохочувати себе самому. У випадку навіть незначних успіхів доцільно хвалити себе, подумки говорити: «Молодець!», «Розумниця!», «Гарно вийшло!». Знаходьте можливість хвалити себе впродовж робочого дня не менше 3–5 разів.

IV. Способи, пов'язані з використанням образів. Використання образів пов'язане з активним впливом на центральну нервову систему переживань та емоцій. Багато з наших позитивних переживань, спостережень, вражень ми не запам'ятовуємо, але якщо «пробудити» спогади й образи, з ними пов'язані, то можна пережити їх знову й навіть посилити. Словом ми впливаємо в основному на свідомість, а образи уяви відкривають нам доступ до потужних підсвідомих резервів психіки.

Щоб використовувати образи для саморегуляції: **спеціально згадайте ситуації**, події, у яких ви почували себе комфортно, спокійно, це – **ваші ресурсні ситуації**; робіть це в трьох основних доступних модальностях: зорові образи, події (що ви бачите: небо, хмари, квіти, ліс); слухові образи (які звуки ви чуєте: спів птахів, дзюркотіння струмка, шум дощу, музику); відчуття в тілі (що ви відчуваєте: тепло сонячних променів на своєму обличчі, бризки води, запах квітучих яблунь, смак полуниці). Під час війни, коли твоє звичне життя руйнується на очах, коли навколо гинуть люди, дуже важливо зберегти психологічний стан і психічне здоров'я. Те, як ми справляємось із тим, що відбувається сьогодні, впливатиме не тільки на нас, а й на майбутні покоління. Наше завдання сьогодні не тільки вижити, а й повернутися до звичайного життя здоровими як фізично, так і психічно.

Попри те що війна спричиняє тривалу стресову ситуацію, кожному українцю важливо розуміти, що сьогодні наше покликання – перемогти в цій війні, – відродитися, відновити міста, відродити наші душі. Невздовзі настане день і це буде день нашої Перемоги. Назавжди закарбований у календарі. Психологічна зброя, що кожному зараз так потрібна, потрібна, щоб перемогти, дуже проста – віра та витримка.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Гриньова М.* Саморегуляція. Навчально-методичний посібник, 2008. – 268 с.
2. *Варій М.* Загальна психологія. – Львів: Край, 2016. – 756 с.

3. *Сергієнко Н., Сугак О.* Психологічні особливості саморегуляції особисті. Проблеми екстремальної та кризової психології.

4. Сайт Інституту модернізації освіти. Матеріали для використання в роботі під час воєнних дій. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://imzo.gov.ua/psycholohichnyj-suprovid-ta-sotsialno-pedahohichna-robota/materialy-dlia-vykorystannia-v-roboti-pid-chas-voiennykh-diy/>

5. Сайт Громадський простір. Випробування війною: як пережити стрес. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.prostir.ua/?news=vyprobuvannya-vijnoyu-yak-perezhyty-stres>

ХРОНІКА

НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ НОВИХ ВИКЛИКІВ

Людмила БАЗИЛЬ, учений секретар Інституту професійної освіти НАПН України, доктор педагогічних наук, доцент, м. Київ

17 листопада 2022 р. відповідно до плану роботи Національної академії педагогічних наук України відбувся методологічний семінар «**Науково-методичне забезпечення розвитку професійної освіти в умовах нових викликів**». Для участі в заході було надійшло 275 заявок від наукових співробітників академічних інститутів, науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів освіти, представників науково (навчально)-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти, органів державної влади, громадських організацій, магістрантів, аспірантів і докторантів, а саме: 14 академіків і членів-кореспондентів, 64 докторів наук, 113 кандидатів наук і 80 педагогів-практиків.

Розпочинаючи пленарне засідання методологічного семінару, **Н. Ничкало**, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України, академік НАПН України наголосила на своєчасності й важливості проведення заходу. З вітальним словом до учасників семінару звернулися: **В. Кремень**, президент НАПН України, академік НАН і НАПН України, Василь Григорович підкреслив вагомість проблеми науково-методичного забезпечення розвитку професійної освіти в умовах сучасних викликів, зробив акцент на значущості результатів наукових досліджень Інституту професійної освіти НАПН України та Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України; **С. Захарін**, державний секретар Міністерства

© Базиль Л., 2022

освіти і науки України, доктор економічних наук, професор, окреслив низку завдань, виконання котрих сприятиме інноваційному розвитку професійної освіти в умовах воєнного стану й у післявоєнний час; **О. Коваль**, голова підкомітету з питань професійно-технічної та фахової передвищої освіти Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій народний депутат України, кандидат технічних наук позитивно оцінюючи діяльність Інституту професійної освіти НАПН України як надійного партнера Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, висвітлила результати продуктивної взаємодії у контексті створення нормативно-правового забезпечення щодо розвитку професійної освіти.

Основну наукову доповідь «Науково-методичне забезпечення розвитку професійної освіти в умовах сучасних викликів» презентувала учасникам семінару директор Інституту професійної освіти НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України **В. Радкевич**.

За результатами всебічного обговорення проблем науково-методичного забезпечення розвитку професійної освіти в умовах нових викликів учасниками методологічного семінару підготовлено рекомендації на національному, регіональному й інституційному рівнях, які було ухвалено на підсумковому пленарному засіданні. Відеозаписи доповідей та виступів учасників методологічного семінару розміщено у вільному доступі за покликаннями: <https://youtu.be/OnYuw5cFQwk>

ДОСВІД ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Тетяна ДЕХТЯР, методист Торецького професійного ліцею, м. Торецьк, Донецька область

Висвітлено досвід роботи педагогічного колективу на Національній платформі педагогічних установ, яка надає можливість у цифровому форматі вести узагальнені дані з підвищення кваліфікації та формування атестаційних листів. Проаналізовано сучасні підходи до моніторингу сертифікатів з підвищення кваліфікації педагогічних працівників у особистому кабінеті користувача та закладу освіти, приєднаного до системи електронної звітності. Представлено огляд у цифровому форматі автоматичного підрахунку годин, що систематизує роботу методиста та кожного педагога, який має доступ до платформи і вносить самостійно результати підвищення кваліфікації.

Ключові слова: підвищення кваліфікації, конференції, тренінги, електронна звітність, освітній дослідницький центр, Національна Платформа Педагогічних Установ, атестаційна платформа, єдина атестаційна система.

Tetiana DEKHTYAR

MONITORING OF IN-SERVICE TRAINING CERTIFICATES

The article systematically analyzes and summarizes the experience of the pedagogical staff on the National Platform of Pedagogical Institutions, which provides an opportunity to digitally maintain generalized data on professional development and the formation of attestation letters. The approaches to monitoring the certificates of professional development of pedagogical staff in the personal account of the user and the educational institution connected to the electronic reporting system are analyzed. An overview in the digital format of automatic counting of hours is presented that systematizes the work of the methodologist and each teacher who has access to the platform and enters the results of in-service training independently.

Keywords: in-service training, conferences, trainings, transition to electronic reporting, educational research center, mastering and implementation of the National Platform of Pedagogical Institutions, certification platform, unified certification system.

Підвищення кваліфікації педагогічних працівників планується і здійснюється на календарний рік. Відповідно до Ч. II статті 54 Закону України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII «Про освіту» педагогічні працівники зобов'язані постійно підвищувати свій професійний і загальнокультурний рівні та педагогічну майстерність. Але такий обов'язок урівноважується правом педагогічних працівників, визначеним у Ч. I цієї статті на вільний вибір освітніх програм, форм навчання, закладів освіти, установ і організацій, інших суб'єктів освітньої діяльності, що здійснюють підвищення кваліфікації.

Відповідно до Закону України від 16.01.2020 р. № 463 «Про повну загальну середню освіту» кожному педагогічному працівнику гарантується право підвищувати кваліфікацію в комунальному закладі післядипломної освіти, розташованому на території відповідної (за місцем проживання такого педагогічного працівника) області, Автономної Республіки Крим, міста Києва чи Севастополя, що не обмежує його право обрати іншого суб'єкта освітньої діяльності для підвищення своєї кваліфікації. Постановою Кабінету

© Дехтяр Т., 2022

Міністрів України від 21.08.2019 р. № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (зі змінами) визначено, що підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів освіти і установ забезпечується їх засновниками (або уповноваженими ними органами) та органами управління відповідних закладів освіти у межах повноважень і відповідно до законодавства. При цьому педагогічні та науково-педагогічні працівники самостійно обирають конкретні форми, види, напрями та суб'єктів надання освітніх послуг з підвищення кваліфікації. Листом МОН України від 04.03.2020 р. № 1/9-141 «Щодо підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗЗСО» надано методичні рекомендації з відповідних питань: 1. Педагогічні працівники закладів дошкільної, позашкільної, професійної (професійно-технічної) освіти підвищують свою кваліфікацію згідно з Порядком не рідше одного разу на п'ять років відповідно до спеціальних законів. 2. Кожен педагогічний і науково-педагогічний працівник закладу загальної середньої та фахової передвищої освіти відповідно до Законів України «Про загальну середню освіту», «Про

фахову передвищу освіту» зобов'язаний щороку підвищувати кваліфікацію з урахуванням особливостей, визначених цим Порядком. 3. Підвищення кваліфікації педагогічними працівниками дошкільних, позашкільних, професійних (професійно-технічних) закладів освіти не рідше одного разу на п'ять років, а також щороку – педагогічними та науково-педагогічними працівниками закладів загальної середньої та фахової передвищої освіти є необхідною умовою проходження ними атестації у порядку, визначеному законодавством.

З огляду на вищезазначене, у Торезькому професійному ліцеї Донецької області було розроблено й затверджено рішенням педагогічної ради Порядок підвищення кваліфікації та визнання результатів підвищення кваліфікації педагогічних працівників, у якому зазначено перехід на цифровий формат сертифікатів.

Підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників здійснюється згідно з планом підвищення кваліфікації закладу освіти на певний рік, що формується, затверджується і виконується відповідно до Порядку № 800. Тому, вважається за необхідне сформулювати для керівників закладів освіти алгоритм дій щодо планування підвищення кваліфікації керівних та педагогічних працівників закладів і установ освіти усіх форм власності та сфер управління.

Насамперед рекомендовано: скласти на навчальний рік індивідуальний план розвитку професійних компетентностей педагога; скласти особисте перспективне планування підвищення кваліфікації на наступний календарний рік: кожний педагогічний чи науково-педагогічний працівник складає та подає на розгляд адміністрації закладу особистий перспективний план підвищення кваліфікації та копії отриманих документів про підвищення кваліфікації; скласти планування підвищення кваліфікації працівників закладу освіти на наступний календарний рік відповідно у два етапи.

На I етапі здійснюється перспективне планування у поточному році на наступний календарний рік шляхом затвердження педагогічною радою орієнтовного плану підвищення кваліфікації, який щороку протягом двох робочих днів з дня його затвердження, але не пізніше 25 грудня поточного року.

На II етапі, після затвердження в установленому порядку кошторису закладу освіти розпочинається планування на поточний рік. Протягом наступних 15 календарних днів з дня отримання зазначеної інформації кожен педагогічний працівник, який має право на підвищення кваліфікації за рахунок державних коштів, подає керівникові уточнену або змінену пропозицію

підвищення кваліфікації на відповідний рік, зокрема з урахуванням обсягу видатків, передбачених на підвищення кваліфікації.

За результатами розгляду, педагогічна рада закладу освіти затверджує річний план підвищення кваліфікації на відповідний рік у межах коштів, затверджених у кошторисі закладу освіти за всіма джерелами надходжень на підвищення кваліфікації на відповідний рік (за винятком коштів самостійного фінансування підвищення кваліфікації педагогічними та науково-педагогічними працівниками). У разі невідповідності пропозиції вимогам, визначеним Постановою № 800, вона не розглядається. Крім того, адміністрація закладу освіти може створити базу даних про підвищення кваліфікації педагогічних кадрів.

Протягом місяця, але не пізніше 25 грудня поточного навчального року, працівник має звернутися із клопотанням до голови педагогічної ради закладу освіти або уповноваженої ним особи про визнання/невизнання та зарахування отриманих документів про підвищення кваліфікації з додаванням копій відповідних документів. Інформація зберігається в особовій справі працівника відповідно до законодавства. Документи підлягають розгляду і, відповідно, визнанню/невизнанню та зарахуванню педагогічною радою закладу освіти. Клопотання педагогічних працівників мають розглядатися на засіданні педагогічної ради закладу протягом місяця з моменту звернення.

Із 1 вересня 2021 року стартувала робота Національної платформи педагогічних установ з наявністю майже всіх ліцензованих МОН України інститутів підвищення кваліфікації.

Національна платформа педагогічних установ, до якої приєднався педагогічний колектив Торезького професійного ліцею, надає можливість у цифровому форматі вести узагальнені дані з підвищення кваліфікації та формування атестаційних листів.

Керівництвом Торезького професійного ліцею організовано відповідну роботу щодо реєстрації педагогічних працівників, після якої на платформі відображається перелік педагогічних працівників закладу освіти. Кожен педагогічний працівник має доступ до платформи і можливість вносити результати підвищення своєї кваліфікації. У цифровому форматі відбувається автоматичний підрахунок годин, що систематизує роботу методиста та кожного педагога. Відбувається автоматичне завантаження сертифікатів суб'єктів надання відповідних освітніх послуг з підвищення кваліфікації, які зареєстровані на платформі або особистим завантаженням.

Через запровадження в Україні воєнного стану, активні бойові дії та евакуацію закладів освіти

ти і педагогічних працівників Донецької області, виникла проблема щодо збереження всіх документів з підвищення кваліфікації. Сьогодні дуже складно забезпечити евакуйованим педагогічним працівникам збереження всіх документів у паперовому вигляді. Національна платформа педагогічних установ допомагає педагогам у такій складній ситуації і забезпечує збереження узагальненої інформації про підвищення кваліфікації та формування атестаційних листів у цифровому форматі.

Заклади освіти отримали доступ до цифрового формату атестаційного процесу педагогів і керівників установ у рамках реалізації Меморандуму про партнерство і співпрацю між «Національною платформою педагогічних установ» та Державною науковою установою «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України, підписаного 23 травня 2022 року. Від жовтня 2022 року зареєстрованим закладам освіти надано доступ до атестаційних кабінетів педагогів.

ЄАС об'єднує всю ланку атестаційного процесу – заклади освіти, атестаційні комісії, ІППО та суб'єкти підвищення кваліфікації.

Від педагогічного колективу Торецького професійного ліцею Донецької області хочу висловити щире вдячність громадській організації «НППУ» та особисто викладачу кафедри «Освіта дорослих» Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова Олександрю Дячуку за створення і презентацію інструменту автоматизації ведення атестаційних листів – перехід до електронної звітності. Цифровий формат запроваджено з метою: одержання, опрацювання, зберігання даних про підвищення кваліфікації, спрощення ведення документації в закладі освіти та скорочення часу на її ведення. Таким чином, було забезпечено отримання і збереження документації про атестацію педагогічних працівників, належну організацію діяльності закладу освіти у період воєнного стану.

АТЕСТАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ: ПЛАНУВАННЯ, МОНІТОРИНГ, УЗАГАЛЬНЕННЯ

Ніна ГЛОБІНА, методист Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області, спеціаліст вищої категорії, м. Авдіївка, Донецька область

Висвітлено алгоритми атестації педагогічних працівників в умовах воєнного стану, надано зразки оформлення й обліку атестаційних документів.

Ключові слова: атестація педагогічних працівників, атестаційні матеріали, підготовка, міжатестаційний період, презентаційні матеріали, експертні висновки, атестаційний лист, втрачені документи та мотивація.

Nina GLOBINA

CERTIFICATION OF PEDAGOGICAL STAFF: PLANNING, MONITORING, GENERALIZATION

The article provides an example of an algorithm for organizing the certification of pedagogical workers in the conditions of evacuation during martial law, offers samples of registration and maintenance of certification documents.

Keywords: attestation of pedagogical workers, attestation materials, preparation, inter-attestation period, presentation materials, expert opinions, attestation letter, lost documents and motivation.

Модернізація освіти сьогодні спонукає до пошуку нових підходів до моделювання ефективної системи науково-методичної роботи з педагогічними працівниками. Найголовнішим і найістотнішим у методичній роботі є надання реальної, дієвої допомоги педагогіч-

© Глобіна Н., 2022

ним працівникам у розвитку їхньої педагогічної майстерності – поєднання професійних компетенцій, навичок і вмій та необхідних для сучасного педагога рис особистості. Незважаючи на активні військові дії, які відбуваються в нашій державі, на щоденну загрозу життю й здоров'ю, педагогічні колективи закладів професійної (про-

фесійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О) Донецької області активно долучилися до освітнього процесу у 2022/2023 навчальному році, яким також передбачено атестацію керівних і педагогічних працівників.

Планування атестації здійснюється атестаційною комісією ЗП(ПТ)О. Передусім члени атестаційної комісії мають ретельно вивчити Типове положення про атестацію педагогічних працівників (далі – Типове положення). Наступним кроком атестаційної комісії закладу є інформування педагогічного колективу про основні вимоги Типового положення.

Орієнтовна тематика засідань атестаційної комісії може бути такою: розподіл функціональних обов'язків між членами атестаційної комісії; складання графіку засідань атестаційної комісії; розроблення плану роботи атестаційної комісії, організаційні умови атестації; розгляд списків педагогічних працівників, які підлягають черговій атестації, заяв на позачергову атестацію, про перенесення строку атестації; подання керівника або педагогічної ради закладу про присвоєння працівнику кваліфікаційної категорії, педагогічного звання та у разі зниження ним рівня професійної діяльності; закріплення членів атестаційної комісії за педагогами, які атестуються; затвердження особистих планів атестації кожного педагога; створення експертних груп для об'єктивного оцінювання професійної діяльності педагогічних працівників у міжатестаційний період (за потреби); про хід узагальнення системи роботи педагогів, які атестуються, членами атестаційної комісії; підготовка рекомендацій для окремих категорій педагогічних працівників, які атестуються; розгляд атестаційних матеріалів педагогічних працівників; про підсумки атестації педагогічних працівників. Планування атестації безпосередньо пов'язане з плануванням підвищення кваліфікації.

Головною метою роботи регіональної методичної служби професійної освіти з педагогічними працівниками є забезпечення неперервного і цілеспрямованого професійного розвитку педагогічних працівників відповідно до сучасних вимог. Обов'язковим і необхідним чинником перед проходженням атестації є підвищення кваліфікації педагога, що дає можливість закріпити здобуте в роботі, почути нове, зануритись у теорію освітнього процесу, ознайомитися з новими методиками, прийомами роботи, зустрітися з практиками, науковцями, здобути нові компетенції.

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 р. № 800 зі змінами кожен педагог ЗП(ПТ)О має отримати за міжатестаційний період не менше 150 годин підвищення кваліфікації. Заклади професійної (професійно-технічної) освіти Донеччини багато років співпрацюють із Центральним інститутом післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, Білоцерківським інститутом неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, Донецьким обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти (м. Краматорськ). У складних для держави умовах воєнного стану інститути пропонують керівним і педагогічним працівникам підвищення кваліфікації у формі: курсів за програмою, стажування, тренінгів, семінарів, вебінарів, майстер-класів, тематичних, авторських курсів підвищення кваліфікації тощо. Майстри виробничого навчання ЗП(ПТ)О області додатково навчаються на курсах підвищення кваліфікації з опанування новітніх технологій у навчально-практичних центрах України.

Збіг упродовж одного року атестації та курсів підвищення кваліфікації не бажаний. По-перше, цим порушується п. 3.1 Типового положення: під час складання списку на чергову атестацію інформація про підвищення кваліфікації має бути в наявності, а, по-друге, це збільшує навантаження на педагога. Педагогічний працівник самостійно обирає будь-яку установу або заклад вищої освіти для вчасного підвищення кваліфікації. Для узагальнення діяльності педагога, який атестується, визначено термін – з 15 жовтня по 15 березня. Саме – узагальнення, а не вивчення. Для того, щоб мати певний висновок про роботу педагогічного працівника, адміністрації закладу необхідно у міжатестаційний період аналізувати відвідувані уроки, проводити моніторинг активності його участі у регіональних, обласних, всеукраїнських заходах, виступів на засіданнях педагогічної ради, методичної секції, вивчати рейтинг педагога серед колег, батьків, здобувачів освіти тощо.

У міжатестаційний період педагог самостійно має узагальнювати підсумки своєї роботи: вести таблицю, яку потрібно заповнювати інформацією про підвищення кваліфікації впродовж року (назва та організатор заходу, дата, номер сертифікату, кількість годин); організувати електронну теку, в якій зберігати фото- та відеоматеріали своїх уроків, висту-

пів на методичних заходах різних рівнів; друковані методичні розробки та інші матеріали, схвалені навчально-методичною радою НМЦ ПТО у Донецькій області і представлені для використання педагогічною спільнотою, розміщені в різних виданнях статті, інші матеріали, які могли бути використані для вивчення професійної діяльності педагогічного працівника (форму подання своїх напрацювань педагог обирає самостійно).

У цьому році з'явилась ще одна проблема у педагогічних працівників, які вимушено евакуювались із небезпечних територій України та втратили свої документи. Якщо педагогічний працівник втратив документи про підвищення кваліфікації, він може скористатися інформацією, яка викладена на сайтах кожної освітньої установи. Це електронна база виданих свідоцтв та сертифікатів. У кожній групі, яка проходила підвищення кваліфікації, вказується прізвище та ініціали слухача, тривалість у годинах, дата видачі, номер свідоцтва. При втраті атестаційного листа педагогічний працівник може запросити його копію в атестаційній комісії відповідного рівня. Поновити втрачені документи про освіту можна через офіційне звернення до відповідної освітньої установи або закладу освіти.

Атестація – це стимул для безперервного підвищення педагогічним працівником кваліфікації, що зумовлює підвищення якості освіти та соціального статусу педагога, а також є кроком до створення системи атестації педагогічних працівників на засадах демократизму, відкритості та колегіальності, гуманного та доброзичливого ставлення до педагогічного працівника, об'єктивного вивчення його педагогічної діяльності. Атестація для кожного педагога, насамперед, відповідальність перед здобувачами освіти, колегами, адміністрацією, собою: щоп'ять років не знизити, а підвищити рівень педагогічної роботи, відповідати сучасним вимогам сьогодення, бути цікавим для своїх учнів.

Для успішної мотивації педагогів не існує серйозних об'єктивних перешкод, але виникають численні суб'єктивні перешкоди: неадекватні рішення окремих членів адміністрації, непоінформованість колективу, стереотипне мислення в колективі тощо. Все більше співробітників працює за терміновими контрактами, що також частково знижує їх мотивацію. Керівникові необхідно враховувати, що всі люди мотивуються різними чинниками. Тут важлива міра особистої

довіри, повага в колективі, цінності педагога для закладу професійно (професійно-технічної) освіти. Атестація також є одним із способів стимуляції педагогічного працівника.

У плануванні атестаційних заходів необхідно враховувати емоційно-психологічний стан педагогічних працівників, які атестуються. Для створення комфортних умов атестації потрібно забезпечити психологічну підтримку педагогові, який атестується. Зменшити негативні відчуття можна, якщо освітянин розумітиме, що його професійні якості і педагогічна діяльність будуть оцінені об'єктивно, без упередженого ставлення колег.

Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Донецькій області активно працює та організовує заходи різних напрямів для всіх категорій педагогічних працівників з метою поширення педагогічних напрацювань з-поміж педагогічної спільноти не тільки закладів області, а і на всеукраїнському та міжнародному рівнях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.06.2019 р. № 419-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80#Text>
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 р. № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>
3. Наказ Міністерства освіти і науки України від 20.08.2019 № 1133 «Про затвердження переліку закладів професійної (професійно-технічної) освіти для організації стажування майстрів виробничого навчання, педагогів професійного навчання та викладачів професійно-теоретичної підготовки та визнання такими, що втратили чинність, наказів Міністерства освіти і науки України від 23.10.2014 № 1199, від 08.10.2015 № 1024, від 14.07.2017 № 1066». <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-pereliku-zakladiv-profesijnoyi-profesijno-tehnicnoyi-osviti-dlya-organizaciyi-stazhuvannya>
4. Типове положення про атестацію педагогічних працівників. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1255-10#Text>

УДК 37.017.4:061.2:069 (477.63)

МОТИВАЦІЯ ГРОМАДСЬКОЇ АКТИВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ДО ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Віталій ЖЕВЖИК, директор професійно-технічного училища № 88, смт Магдалинівка, Дніпропетровська область

Висвітлено національно-патріотичний напрям виховання молоді в умовах сьогодення, мотивацію громадської активності здобувачів освіти у волонтерській діяльності. Наведено приклади виховання молоді на засадах козацької педагогіки

Ключові слова: патріотизм, волонтерський рух, мотивація громадської активності, національно-патріотичне виховання, козацтво.

Vitaliy ZHEVZHNIK

MOTIVATION OF PUBLIC ACTIVITY OF EDUCATION ACQUISITIONS IN VOLUNTEER ACTIVITIES

The article highlights the national-patriotic direction of youth education in today's conditions, the motivation of public activity of education seekers through the volunteer movement. Examples of youth education based on Cossack pedagogy are given.

Keywords: patriotism, volunteer movement, motivation of public activity, national-patriotic education, Cossacks.

Для педагогічного колективу закладу національно-патріотичний напрям виховання був і залишається пріоритетним. В умовах сьогодення особливого значення набуває формування свідомого громадянина-патріота України, здатного побудувати демократичне суспільство, в основі якого толерантність та повага до людини.

Мета патріотичного виховання реалізується через систему виховних завдань: утвердження в свідомості і почуттях особистості патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України; виховання поваги до Законів України, державної символіки; підвищення престижу військової служби, культивування ставлення до солдата як до захисника-героя; усвідомлення взаємозв'язку між індивідуальною свободою, правами людини та її патріотичною відповідальністю; сприяння набуттю молоддю досвіду на основі участі в процесах державотворення, життєдіяльності громадянського суспільства, спроможності дотримуватись законів та захищати права людини, готовності взяти на себе відповідальність, здатності розв'язувати конфлікти відповідно до демократичних принципів; формування толерантного ставлення до інших народів, культур і традицій; спонукання особистості до активної протидії українофобству, аморальності, сепаратизму, шовінізму, фашизму.

З огляду на це, основна ідея та результат цього напрямку виховання полягає у мотивації громадської активності молоді, яка реалізується у волонтерській діяльності, свідому позицію щодо необ-

хідності захищати честь та незалежність рідної землі у лавах Збройних Сил України (далі – ЗСУ). Багато земляків знаходяться у лавах ЗСУ. Вони залишили свої домівки і нашу рідну Дніпропетровську землю, щоб захистити Україну, бо дуже болить, що її намагаються розірвати на шматки. Майже у кожного нашого здобувача освіти є хтось із рідних, друзів, односельців, хто пішов на війну добровольцями, щоб над нами було мирне небо. Війна відкриває людей по-новому. Здобувачі освіти та працівники надають реальну допомогу воїнам-захисникам ще з 2014 року. Це придбання продуктів харчування, теплого одягу, плетіння захисних сіток, ремонт машин та техніки, надання допомоги військовим шпиталям, дитячим відділенням обласних лікувальних закладів, вітання захисників зі святами солодощами та продуктами харчування домашнього виробництва.

Починаючи із 24 лютого 2022 року, наш заклад освіти активно долучився до допомоги із забезпечення бійців Збройних Сил України необхідним екіпуванням та обладнанням. Наразі і спрацювала модель патріотичного виховання з її багатьма векторами роботи. Передусім було виділено кошти в розмірі середнього заробітку на придбання та формування продуктивних наборів, які двічі відправлялися до військових формувань на сході і півдні нашої держави. Майже цілодобово всі працівники плели маскувальні сітки з різним ступенем захисту та прозорості, використовуючи три методи плетіння. Виготовлено 80 сіток розміром 6x4 метри, які надають можливість накривати військові об'єкти та техніку.

Важливим елементом було забезпечення продовольчої безпеки наших захисників, і вже традиційно ми печемо пиріжки з різними начинками та традиційно щороку педагогічні працівники та представники колективу випікають на базі їдальні та лабораторії кухарів понад 500 святкових пасочок, які потім особисто передаємо (доставляємо) на передову. У тісній співпраці з органами місцевого самоврядування на території Магдалинівської об'єднаної територіальної громади створено координаційний центр, який займається збором та надання допомоги нашим землякам, які боронять суверенітет нашої держави. Ми також є активними учасниками зборів, різного виду донатів та організації роботи ХАБУ.

Відповідно до сезону та потреб наших військовослужбовців розроблено та вдосконалено модель турбопічки, яка має високий коефіцієнт корисної дії та споживає незначну кількість дров. Наразі ці пічки виготовляють наші здобувачі освіти, що навчаються за спеціальностями «Слюсар-ремонтник» (роблять заготовки, ріжуть метал, підганяють по кутах) та «Електрозварники ручного зварювання» (зварюють заготовки). Маємо позитивні відгуки та побажання в удосконаленні конструкції від захисників Східного, Південного та Північного напрямків. За ініціативи Козацького благодійного фонду «Меморіал Сірка» розпочато виготовлення окопних свічок, які не лише світять, а й зігрівають теплом. Із їх допомогою наші бійці можуть приготувати їжу, розігріти чай та підвищити температуру в закритих приміщеннях на 3–5 градусів упродовж 6–12 годин. До цієї справи залучено увесь колектив: хтось збирає банки, хтось віск і парафін. Наразі виготовлено понад 500 штук. Також активно допомагаємо військовим шпиталю у забезпеченні одягом поранених бійців. Так у травні 2022 р. проведено збір та направлено до Краматорського військового шпиталю білизну (шкарпетки, майки, футболки, засоби гігієни та медикаменти). Нещодавно такий пакет допомоги було надано і Дніпровському військовому шпиталю. Колектив бере активну участь у всеукраїнських заходах, що проводяться для підтримання патріотичного та військового духу, а саме: Патріотичний фестиваль-конкурс «Народ-герой героїв проявляє», «Все буде Україна», «Чорнобаївські витіванки», «Моя Україна – єдина та вільна», «Війна нашими медіаочима», «Добрі справи «Волонтерський рух» та багатьох інших.

Результатом цілеспрямованої роботи з 2008 року є визнання нашого закладу освіти та проведення районних урочистих заходів до Дня волонтера, Збройних Сил України, Працівників сільськогосподарства на базі нашого закладу освіти. З метою підтримання бойового духу наших захисників і незламності й віри в перемогу України громадськості територіальної громади та області здобувачі освіти та педагогічні працівники беруть активну участь у флешмобах, патріотичних ак-

ціях та конкурсах: відкритий патріотичний фестиваль-конкурс «Народ-герой, героїв проявляє»; акція «Донори» – наші педагогічні працівники та здобувачі освіти є донорами, постійно здають кров для забезпечення функціонування банку крові для обласної лікарні Мечникова; Всеукраїнський конкурс «Незвичні професії» від проекту «На Урок»; активізовано роботу з підготовки робітничих кадрів дефіцитних професій під час військового стану; Міжнародний мистецький конкурс «Скадовськ – збирає друзів» (II місце); Челендж «Ми відбудуємо країну!»; Міжнародний конкурс «Digital Youth Forum 2022»; Всеукраїнський конкурс «Школа рятувальника»; віртуальний артпростір «Моя Україна, єдина та вільна!»; Всеукраїнський конкурс «Україна починається з тебе», «Захисники та захисниці» на платформі «На Урок»; обласний конкурс «Українська вишиванка – код нації, зв'язок поколінь»; спортивний челендж «До перемоги»; до роковин Чорнобильської катастрофи; патріотична акція «Державні символи України»; челендж «Миру тобі – Україно!»; збір від Магдалинівської об'єднаної територіальної громади для воїнів засобів зв'язку та павербанків; майстер-класи з плетіння сіток, виготовлення мобільних буржуйок, захисних екранів та маскувального тюнінгу для автомобілів, виготовлення оберегів.

Нині ми можемо вже вести статистику до початку збройної агресії майже 25 % випускників нашого закладу освіти, маючи високий рівень патріотизму та громадської свідомості, вступають до лав Збройних Сил України, проходять строкову службу залишаються у війську, підписуючи контракт. На жаль, сучасні реалії ввели й сумну статистику. Більше 10-ти випускників залишаться назавжди у віці від 20 до 32 років у нашій вдячній пам'яті.

Ніколи раніше в Україні так активно не розвивався волонтерський рух, коли без надії на жодну винагороду люди допомагають тим, хто боронить мир та спокій. Отримавши інформацію про потребу солдатів у маскувальних сітках для техніки та людей, вирішили не гаяти часу і допомогти. Були придбані сітки та протягом кількох тижнів молодь виплела їх власноруч. Учні разом з батьками приносили відповідного кольору одяг, робили з нього смужки, які вплітали в сітку. Заклад проводить майстер-класи для бажаючих по плетінню маскувальних сіток. Можливо, саме наша допомога врятує життя...

Патріотами не народжуються – ними стають морально сформовані громадяни країни. Виховні заходи, уроки виробничого навчання, спецтехнології, загальноосвітніх предметів «пронизані» формуванням громадянина-патріота-захисника. У закладі створено музей, де зберігаються трофеї наших воїнів, про їх героїзм на полі бою. Училище взяло участь у соціальному проекті «Мої друзі – захисники АТО». Велике значення набуває виховання молоді на засадах козацької педагогіки. В училищі здійснює свою діяльність «Новоорізький ди-

тячо-юнацький курінь» Дніпропетровської обласної громадської організації «Січеславське козацтво Запорізьке». Систематично проходять спортивні змагання, які виховують жагу до перемоги, колективну підтримку учасників змагань, роботу в команді, дисциплінованість та самовідданість. Історію козацтва вивчають на уроках, заняттях гуртків, спортивних секцій.

Завдяки допомозі, благодійності, відданості, підтримці нашого населення ми всі наближаємо перемогу. Війна закінчиться на день або на тиждень раніше. А це – сотні збережених життів! Педагогічний колектив училища вірить, що молодь продемонструє справжній героїзм, любов до України і власним прикладом запалить дух патріотизму майбутнім поколінням.

ЛІТЕРАТУРА

1. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2022 року схвалено Указом Президента України від 25 черв. 2013 р. № 344/2013 Класний керівник. 2013. № 23/24. С. 9-23.

2. Про заходи Кабінету Міністрів України щодо захисту національних інтересів держа-

ви у сферах національно свідомого і патріотичного виховання молодого покоління та забезпечення умов його розвитку: постанова Верховної Ради України від 22 трав. 2003 р. № 865-IV. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/865-15>.

3. Про затвердження плану заходів щодо підвищення рівня патріотичного виховання учнівської та студентської молоді шляхом проведення на постійній основі тематичних екскурсій з відвідуванням об’єктів культурної спадщини: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 груд. 2009 р. № 1494-р.

4. Відкритий урок: розробки, технології, досвід. 2010. № 1.

5. Концепція Загальнодержавної цільової соціальної програми патріотичного виховання громадян на 2013–2017 роки. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/ua/about-ministry/collegium-of-the-ministry/119/122/>.

6. Бех В. Національне виховання в контексті глобалізаційних процесів: актуальні питання / В. Бех // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2011. – № 1. С.11–13, 84–89.

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Дар’я ЛУК’ЯНЧИКОВА, заступник директора з навчально-виховної роботи Державного навчального закладу «Костянтинівське вище професійне училище», м. Костянтинівка, Донецька область

Проаналізовано основні етапи національно-патріотичного виховання учнівської молоді в умовах воєнного стану на основі національних та європейських цінностей. Акцентовано на важливості виховання почуття гордості за незламність українського народу, який героїчно боронить свою державу, поваги до Збройних Сил України, залучення до волонтерського руху та допомоги армії тощо.

Ключові слова: освітній процес, національно-патріотичне виховання, концепція, челендж, дистанційне навчання.

Darya LUKYANCHIKOVA

NATIONAL PATRIOTIC EDUCATION OF YOUTH STUDENTS UNDER THE CONDITIONS OF MARITAL STATE

The main stages of national-patriotic education of school youth in the conditions of martial law based on national and European values are analyzed. Attention is paid to the cultivation of a sense of pride for the indomitability of the Ukrainian people who heroically defend their state, respect for the Armed Forces of Ukraine, involvement in the volunteer movement and assistance of the army, etc.

Keywords: educational process, national-patriotic education, concept, challenge, distance learning.

Агресія російської федерації вплинула на всі сфери життя українського суспільства, освіта не лишилась осторонь. Державний навчальний заклад «Костянтинівське вище професійне училище» також опинився у складних умовах. Ми вчимося жити, враховуючи нові реалії: молодь продовжує здобувати освіту, а педагогічні працівники вдосконалюють навички дистанційної форми навчання, щоб надавати якісні

фесійне училище» також опинився у складних умовах. Ми вчимося жити, враховуючи нові реалії: молодь продовжує здобувати освіту, а педагогічні працівники вдосконалюють навички дистанційної форми навчання, щоб надавати якісні

освітні послуги. Частина закладів і здобувачів освіти через бойові дії, загрозу життю, тимчасову окупацію окремих територій вимушено перемістилася у більш безпечні регіони України та Європи. А воєнний стан спричиняє нові підходи в організації освітнього процесу.

Уже не перший рік поспіль перед освітянами України постає завдання організації змішаної та дистанційної форм навчання. Тому сьогодні найголовніше обрати правильний шлях, ефективні форми й методи освітньої діяльності з учнями, розставити пріоритети за напрямками роботи, максимально залучити здобувачів освіти до активного навчання.

Організація виховної роботи в нашому училищі здійснюється відповідно до Примірного положення Міністерства освіти і науки України (наказ МОН України від 16.04.2002 року № 257) «Про організацію і проведення виховної роботи у професійно-технічних навчальних закладах», листа Міністерства освіти і науки України від 10.08.2022 року № 9105-22. У цьому документі викладено роз'яснення та інформаційні матеріали щодо організації виховного процесу в закладах освіти у 2022/2023 навчальному році, наказу Міністерства освіти і науки України від 06.06.2022 року № 527 «Про затвердження заходів щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України до 2025 року», відповідних Указів Президента України, постанов і розпоряджень Кабінету Міністрів України та наказів Міністерства освіти і науки України.

В училищі створено належні умови для здобувачів освіти, для розвитку їхніх інтересів, здібностей та самореалізації кожного, як особистості та активного громадянина України. Виховний процес здійснюється згідно з планом виховної роботи на навчальний рік, планами на місяць, а також планом роботи бібліотеки, соціально-психологічної служби тощо.

Винятково важливу роль в організації виховної роботи у нашому закладі освіти відіграють класні керівники. В основу своєї роботи ними покладені рекомендації Міністерства освіти і науки України, які розглянуті на засіданнях методичної комісії класних керівників та визначено головні напрями в роботі із здобувачами освіти.

З 24 лютого 2022 р. заклад освіти перейшов на дистанційну форму навчання. Освітній процес здійснюється на інформаційній платформі Google Classroom. Це безкоштовний сервіс, є хмарним й має певні переваги: українськомовний інтерфейс, здійснюється його постійне оновлення та постійна взаємодія з іншими різними додатками тощо. За допомогою Google Classroom класні керівники створили свої «Курси» з виховної роботи. Вони мають доступ до створення миттєвої відеоконференції у програмі Google Meet, на яких проводяться

виховні години згідно з затвердженим графіком. Для забезпечення контролю адміністрація закладу має доступ до кожного курсу і в будь-який час може приєднатися до його проведення.

Пріоритетним напрямом в організації виховної роботи закладу в сучасних умовах є національно-патріотичне виховання. Згідно з Концепцією національно-патріотичного виховання молоді його мета полягає у становленні самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання громадянських та конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, а також досягнення високої культури взаємин, формування активної громадянської позиції, утвердження національної ідентичності громадян на основі духовно-моральних цінностей українського народу, національної самобутності. Отже, найбільш актуальними є громадянсько-патріотичне, духовно-моральне, військово-патріотичне та екологічне виховання, як основні складові національно-патріотичного виховання.

Значна увага приділяється відзначенню міжнародних і державних свят, пам'ятних дат та скорботних днів, зокрема: Дня Героїв Небесної Сотні, Міжнародного дня рідної мови, Дня пам'яті та примирення, Дня перемоги над нацизмом у Другій світовій війні, Дня Конституції України, Дня Незалежності України, Дня Державного Прапора України та багато інших. Педагоги обирають різні форми проведення заходів: диспути, семінари, круглі столи, флешмоби, челленджі, вікторини тощо.

Національно-патріотичний челлендж у ДНЗ «Костянтинівське ВПУ»

У травні 2022 р. до Всесвітнього дня вишиванки було організовано відеочеллендж «Вишиванка єднає». Челлендж – це дуже зручна форма роботи, яка об'єднує учнів і вони з цікавістю на нього відгукуються, особливо в умовах дистанційного навчання. Здобувачі освіти, педагогічний колектив з усіх куточків України та світу надіслали свої фото у національному вбранні. До них ми додали наші

архівні фото і створили відеоролик, який розмістили на каналі YouTube (Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=4Rz9k4vydTk>).

Страшна російська агресія згуртувала українську націю, торкнулися кожної української родини, стали частиною нашого життя. Перемога у війні стала спільною метою всього українського народу. «Ми українці: честь і слава незламним!» – це не просто тема першого уроку, це життєва істина, яку з гордістю сьогодні усвідомлює кожен українець, стверджуючи її своїми вчинками щодня. Педагогічні працівники обрали різні форми проведення першого уроку: як класичні, так і уроки-екскурсії, уроки-конференції, уроки-вистави, флешмоби, використовували матеріали освітнього проекту «Діалоги про війну», який підготував Український інститут національної пам'яті.

Головна мета першого уроку – виховання почуття гордості за незламність українського народу, який героїчно боронить свою державу, поваги до Збройних Сил України й усіх причетних до справи захисту нашої Вітчизни, і вдячності їм, залучення до волонтерського руху та допомоги армії, співчуття до людей, скалічених війною, до родичів тих, хто загинув на війні, і тих, хто втратив житло або змушений його залишити, глибокої пошани до загиблих героїв і вшанування їх світлої пам'яті.

Згідно з Указом Президента України від 16.03.2022 р. № 143/2022 «Про загальнонаціональну хвилину мовчання за загиблими внаслідок збройної агресії російської федерації проти України» на сайті та офіційній сторінці Facebook закладу щоденно о 9.00 годині оголошується загальнонаціональна хвилину мовчання. У цей час усі працівники і здобувачі освіти вшановують пам'ять співвітчизників, які загинули під час війни російських загарбників проти України.

У вересні наш заклад брав участь у загальнодержавному проекті «Місце шани та вдячності», присвяченому захисникам і захисницям України. Мета цього проекту – утвердження української громадянської ідентичності на основі формування, збереження історичної пам'яті про події російсько-української війни та популяризація героїчного образу захисників та захисниць України. Програмою цього проекту закладам освіти запропоновано облаштувати інформаційні стенди, присвячені захисникам і захисницям України. Колектив провів масштабну інформаційно-пошукову роботу, на сайті училища створено сторінку «Місце шани та вдячності» на якій після перемоги буде опубліковано матеріали, які зібрані наші пошукові групи. Це зроблено для безпеки наших захисників та захисниць.

14 жовтня Україна святкує чотири свята: День захисників і захисниць України, День Українського козацтва, День святої Покрови Пречистої Богородиці, День УПА. Цьогоріч ці свята прохо-

дять під гаслом «Нація нескорених». Зазвичай у нашому училищі проводять кілька заходів упродовж тижня. Цей рік змінив лише формат їх проведення та запалив у учнів та колективу жагу ще більше працювати, навчатися, творити для своєї Батьківщини. Під час тижня «Нація нескорених» було проведено: виховні години, проект «Листи на фронт», інформаційні хвилини «Національна безпека України і захист Вітчизни – справа кожного громадянина держави», святковий захід «День захисників України: сучасне свято з історичними витоками», участь у обласному заході «Козацькі забави». Педагогічний колектив разом із здобувачами освіти створив вітальний відеоролик для наших воїнів «Нація нескорених».

Бібліотека училища здійснює інформаційну підтримку освітнього процесу (в дистанційному режимі). Викладачі, учні сьогодні навіть більше, ніж завжди, потребують всебічної допомоги. Бібліотекар створює для читачів різні інформаційні продукти у вигляді: віртуальних виставок, інформаційних матеріалів до знаменних дат, посилянь на електронні версії підручників тощо.

На жаль, війна впливає на психічне здоров'я кожного громадянина України. Одним із головних завдань закладу освіти є повсякденна психологічна допомога та емоційна підтримка учасників освітнього процесу. Соціально-психологічна служба закладу постійно взаємодіє з адміністрацією, класними керівниками, учнями і батьками. Служба надає консультаційну допомогу, соціальний супровід та провадить корекційну роботу з учнями.

Національно-патріотичне виховання учнівської молоді та інших категорій населення – одна з основних умов національної безпеки України. Тому сьогодні головною метою педагогічних колективів закладів професійної освіти є планомірна виховна діяльність, спрямована на формування у здобувачів освіти патріотизму – ціннісної основи нашого суспільства, громадянського обов'язку, почуття власної гідності, працелюбності, внутрішніх мотивів для саморозвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Виховання студентської молоді на сучасному етапі розвитку суспільства : метод. рекомендації / уклад. : Н. В. Денисова, Т. І. Кізіцька, Н. Є. Ролова. – Балаклія, 2017. – 70 с.
2. Про організацію виховного процесу в закладах освіти у 2022/2023 навчальному році: лист МОН від 10.08.2022 р. № 1/9105-22-URL <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-organizaciyi-vihovnogo-procesu-v-zakladah-osviti-u-20222023-n-r>
3. Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу МОН від 16.06.2015 р. № 641-URL <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-organizaciyi-vihovnogo-procesu-v-zakladah-osviti-u-20222023-n-r>

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ – ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ

Людмила КРАВЧЕНКО, методист Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області, м. Краматорськ, Донецька область

Наголошено на важливості національно-патріотичного виховання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти в умовах воєнного стану. Розглянуто ефективні засоби виховання громадянськості, патріотизму та готовності до виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України у здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти. Особливу увагу відведено значенню навчальних предметів «Українська мова», «Українська література», «Історія України», «Громадянська освіта», «Захист України» та змісту позаурочних заходів для формування національної свідомості учнівської молоді.

Ключові слова: патріотизм, державність, національно-патріотичне виховання, громадянськість, мовна політика, національна свідомість, національні цінності.

Lyudmyla KRAVCHEENKO

NATIONAL PATRIOTIC EDUCATION – A PRIORITY AREA

The article highlights the relevance and importance of national-patriotic education in institutions of professional (vocational-technical) education, especially in the conditions of martial law. Ways and means of education of citizenship, patriotism and readiness to fulfill the duty to protect the independence and territorial integrity of Ukraine in the acquirers of professional (vocational and technical) education are considered. Special attention was paid to the language issue, as well as the importance of the subjects "Ukrainian language", "Ukrainian literature", "History of Ukraine", "Civic education", "Defense of Ukraine" and extracurricular activities in the formation of national consciousness among students.

Keywords: patriotism, statehood, national-patriotic education, citizenship, language policy, national consciousness, national values.

Агресія російської федерації проти України заактуалізувала значущість національно-патріотичного виховання як пріоритетного напрямку діяльності держави та суспільства щодо розвитку національної свідомості на основі суспільно-державних (національних) цінностей (самобутність, воля, соборність, гідність, незалежність), формування почуття патріотизму, поваги до Конституції і законів України, соціальної активності та відповідальності за доручені державні та громадські справи, готовності до виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України, сповідування європейських цінностей.

В основу системи національно-патріотичного виховання покладено ідеї зміцнення української державності, формування патріотизму та утвердження національних цінностей. Патріотизм, національна свідомість є тими чинниками, що визначають моральну і соціальну суть людини, і від яких залежать доля і саме існування народу. Протягом багатьох десятиліть українцям нав'язували спотворені, шкідливі стереотипні моделі, які позначилися на рисах національного характеру та психології. Завдяки цьому певна частина населення (переважно дорослого) підсвідомо, або і свідомо, визнає свою вторинність, меншовартість. Саме тому національно-патріотичне виховання

© Кравченко Л., 2022

в українському суспільстві залишається першочерговим як для держави, так і для системи освіти загалом. Найважливішим пріоритетом національно-патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до українського народу, Батьківщини, держави, нації.

Нині, як ніколи, важливо відродити в українському суспільстві почуття істинного патріотизму як духовно-моральної та соціальної цінності, сформувані в учнівській молоді громадянсько-активні, соціально значущі якості свідомого громадянина України. У різні періоди та епохи, в усіх цивілізованих державах сім'я, заклад освіти, суспільство пропагували важливість завдання – виховати громадянина, патріота своєї країни. Беззаперечно, велика роль у вихованні справжніх патріотів належить саме закладу освіти.

Діяльність закладів професійної (професійно-технічної) освіти Донеччини зосереджено на вихованні здобувачів освіти як свідомих українців. На жаль, учнівська молодь за межами закладу часто потрапляє в таку атмосферу, що нівелює, а іноді й руйнує національно-патріотичні ціннісні орієнтації, закладені педагогами ЗП(ПТ)О. Сфера розваг і дозвілля молоді пронизана національним нігілізмом, космополітизмом. Тому, саме ЗП(ПТ)О є тим осередком, який по-справжньому виховує в учнів кращі національні риси.

Надзвичайно важливу роль у цьому відіграють такі предмети, як «Українська мова», «Українська література», «Історія України», «Громадянська освіта», «Захист України» тощо. В основі системи національно-патріотичного виховання – уроки із цих предметів, що покликані разом із знаннями з предмета висвітлювати не спотворену історію, а правдиве слово про свій народ, його традиції та споконвічне прагнення не нападати, а розбудувати Українську державу.

Наприклад, українська література за своєю шкалою цінностей формує духовно-інтелектуальний світ справжнього громадянина. Адже попри всі принади комп'ютера, книжка має свою унікальну магію, бо це так важливо чути художнє слово Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки, Олександра Довженка, Василя Стуса, Ліни Костенко та багатьох інших українських письменників, відомих у світі. Ці світочі літератури ніколи не були осторонь життя народу, вони акумулювали в своєму слові духовні потреби сучасників, стояли на сторожі державності, бо розуміли, якщо вона буде втрачена, то все інше не має ніякого значення.

У формуванні національної свідомості не можна оминати проблем мови та мовлення. Учнівська молодь має усвідомити, що без володіння державною мовою неможливо стати повноцінним громадянином своєї держави, патріотом України та й просто інтелігентною людиною, кваліфікованим спеціалістом будь-якої галузі господарства. Тільки систематичне національне виховання може подолати почуття національної меншовартості і сформувати людину як громадянина з національним мисленням та природним почуттям гордості за приналежність до української нації. На основі такої виховної роботи формуються основні складові національної самосвідомості: любов до рідної землі і народу, патріотизм і готовність захищати Українську державу, досконале володіння українською мовою, духовна культура, повага до батьків, культури та історії, працелюбність, бажання працювати задля розквіту власної держави, культура міжособистісного спілкування, глибоке усвідомлення громадянської відповідальності, гордість за свою Батьківщину.

Найкращі мислителі закликали до розв'язання всіх суспільних проблем шляхом просвітництва, виховання, бо лише воно є тією силою, що змінює людей. Виховання в житті кожної людини первинне і головне, усе інше – його результат. Там, де виховання «відкладають до кращих часів» і починають вирішувати інші, загальніші і важливіші, як здається, проблеми, ті кращі часи не настають ніколи. Виховання – це саме життя, а життя «на потім» відкладати не можна.

«Природний шлях розвитку людства, що може привести його до світлого майбутнього, полягає в тому, що кожна нація живе самостійним державним і культурним життям, вільно розвиваючи і виявляючи свої творчі здібності і прагнучи до мирного співробітництва з іншими народами

світу. На таких засадах має бути побудована і виховна система кожного народу, зокрема система народу українського», – писав видатний український педагог і психолог, професор Г. Ващенко.

Від часів Київської Русі доходить до нас поклик пращурів, що смерть за рідну землю вважали почесною славою, обов'язком перед Вітчизною: «Краще на своїй землі кістками лягти, ніж на чужій землі славним бути» (Волинський літопис). Поряд з проблемою наявності чи відсутності національної свідомості та патріотизму, не менш актуальним було питання їх сутності і особливостей. Який патріотизм відродить Україну і українця? Який патріотизм, з якими якостями і рисами ми повинні формувати в людини? Чи «той, який у почутті своєї ніжності, пристосовується до волі інших; якого засада – сидіти і не рипатись; ...якого гаряча, але обмежена любов до свого, до рідного – спихає націю до значення народу – провінції, – запитує український публіцист, громадський та політичний діяч Дмитро Донцов у творі «Патріотизм і характер». «Якими повинні бути громадяни нової, демократичної, вільної для всіх своїх громадян України? Ми повинні виховувати той патріотизм, який ставить собі ширші завдання, щоб рішати проблеми великого формату, – ось у чому таємна міць цього патріотизму», – писав Д. Донцов.

Отже, у XXI столітті перед закладами освіти України стоять завдання, накопичені упродовж суспільно-історичного розвитку українського народу, його боротьби за свою державність. І вирішувати ці завдання педагогічні працівники ЗП(ПТ)О можуть тільки за умови використання невичерпних народних традицій. Це дасть можливість максимально й ефективно сформувати гармонійно розвинену особистість – патріота своєї Вітчизни.

Утверджуючи національний світогляд, необхідно формувати погляди, переконання, ідеали, національну духовність, морально-етичну спадщину української нації: побут, звичаї, обряди тощо. Адже патріотизм бере витоки із світогляду, що базується на розумінні молоддю таких фундаментальних понять як світ, людина, Вітчизна, народ, нація, любов, віра, надія і духовність. Прагнучи відкрити учням безмежний світ української духовності, викладачі ЗП(ПТ)О Донеччини на своїх уроках, позаурочних заходах ознайомлюють здобувачів освіти з героїчним минулим нашої країни, життям видатних українських діячів, їхнім внеском в історію культури, у благородну справу боротьби за незалежну соборну Україну. Такий напрям роботи уможливорює поглиблення історичної пам'яті учнів, пізнання значимості національної ідеї, спрямованої на максимальний синтез поєднання загальнодержавного та особистого інтересу.

Із цікавістю здобувачі освіти пізнають далеке минуле нашого краю. З цією метою у закладах професійної (професійно-технічної) освіти створено історичні й етнографічні гуртки, клуби та секції бойових мистецтв, функціонують музеї та музейні кімнати.

Національно-патріотичне виховання реалізується через активну участь здобувачів освіти у виховних позаурочних заходах; залучення учнів до волонтерської та благодійної діяльності; функціонування військово-історичних музеїв та кімнат бойової слави; створення експозицій присвячених воїнам, що загинули в результаті російського нападу на нашу державу; проведення виховних годин у форматі зустрічей із волонтерами, учасниками АТО, ООС та війни, яку російська федерація розв'язала і веде проти України; проведення тематичних заходів, присвячених героїчним подвигам українських воїнів, боротьбі за територіальну цілісність і незалежність України (наприклад, до Дня пам'яті Героїв Крут, до Дня Героїв Небесної Сотні; до Дня захисників і захисниць України тощо); проведення акцій, спрямованих на поглиблення знань з історії та культури нашого народу.

Вірність Україні – невід'ємна ознака національного свідомого громадянина. Усвідомлення такої аксіоми, яка не потребує доведення, у ЗП(ІТ)О Донецької області формують, використовуючи просвітницьку базу вебінарів, конференцій, вечорів-зустрічей, літературних віталень тощо. Зокрема проводяться такі заходи до історичних та пам'ятних дат, визначних подій, державних свят тощо. Це сприяє вихованню в молоді готовності до трудового і героїчного подвигу в ім'я перемоги над російським загарбником, в ім'я розвитку народу, зміцнення державності. Виробляючи глибоке розуміння громадського обов'язку, прагнення захищати Україну від ворога, викладачі тим самим допомагають учням усвідомити себе представниками українського етносу, нації, народу, доля яких молодому поколінню не байдужа.

Ось чому важливо з перших днів перебування в закладі освіти, сформувані в учнів такі «цеглини духовності», що завжди живитимуть національний світогляд кожної особистості. Молоде покоління повинно знати бойові традиції, героїчні сторінки історії українського народу, його провідну роль у перемозі світового співтовариства над німецьким фашизмом в роки Другої світової війни.

Викладачам гуманітарних дисциплін необхідно формувати в учнів розуміння важливої ролі української мови у відродженні України, розуміння того, що лише завдяки їй можна глибше пізнати традиції, звичаї, психологію і національний дух українців, подолати національний нігілізм, яничарство, які культивувалися в Україні протягом століть. Завдання закладів освіти – так побудувати виховну діяльність, щоб сама її організація, приклади авторитетних наставників-педагогів, освітнє середовище виховували учнів у дусі патріотизму, глибокого розуміння історії свого народу, національної ідентичності, самобутності.

Варто посилювати увагу до волонтерської діяльності педагогів, учнів, батьків як такої, що сприяє встановленню соціальних зв'язків, набуттю здобувачами освіти шанобливого й відповідального ставлення, формуванню соціально значущої ініціативності, прагнення пожертвувати в

ім'я України вільним часом, здійснити альтруїстичний вчинок. Патріотизм тісно пов'язаний з освіченістю, етичною і естетичною культурою, творчою працею. Виховувати почуття патріотизму, палку любов до Вітчизни – це щоденна робота педагога як на уроках, так і в позаурочний час. Варто пам'ятати, що особливо ці почуття і переконання важливі у добу найтяжчих випробувань, коли Батьківщина в небезпеці.

Отже, шляхів виховання національної свідомості і патріотизму багато. Та всі вони починаються з любові до рідної землі, мови, з бажання майстерно володіти нею, з відчуття власної відповідальності за рідну мову, рідну землю, рідну неньку-Україну. Наостанок зауважу, що у такий важкий для України час системі професійної освіти відведено важливу роль, адже потрібно якісно підготувати висококваліфікованих робітників, яким після перемоги доведеться відновлювати і відбудовувати нашу країну. Пам'ятаймо про те, що освітня діяльність в ЗП(ІТ)О охоплює – навчальну, виробничу і виховну роботу, і що під час планування уроків ми маємо сформулювати триєдину мету – навчальну, розвивальну і виховну.

ЛІТЕРАТУРА

1. Стратегія національно-патріотичного виховання, затверджена Указом Президента України 18.05.2019 року <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#Text>;
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020–2025 роки», прийнята 09.10.2020 року <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2020-п#Text>;
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання на період до 2025 року та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України», прийнята 30.06.2021 року <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/673-2021-п#n11>;
4. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України. Наказ МОН України від 06.06.2022 № 527 «Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641» <https://drive.google.com/file/d/1B-dJsxljilNxfuy3jjq5n4ZVPeo4gZ8/view>;
5. Лист МОН від 10.08.2022 № 1/9105-22 «Щодо організації виховного процесу в закладах освіти у 2022/2023 н. р.» imzo.gov.ua/2022/08/11/lyst-mon-vid-10-08-2022-1-9105-22-shchodorhanizatsii-vykhovnoho-protsesu-v-zakladakh-osvity-u-2022-2023-n-r.
6. Банк досвіду виховної роботи <https://imzo.gov.ua/osvita/pozashkilna-osvita-ta-vihovnavorobota/bank-dosvidu-vihovnoyi-roboti>
7. Дмитро Донцов «Патріотизм і характер» <https://www.ukrplib.com.ua/books/printit.php?tid=16830>

ДОСЛІДНИЦЬКА РОБОТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЦЕНТРУ: РЕГІОНАЛЬНИЙ РІВЕНЬ

Анна ОПАНАСЕНКО, методист Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області, м. Краматорськ, Донецька область

Висвітлено особливості експериментальної роботи регіонального рівня щодо впровадження елементів дуальної системи навчання в практику підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти Донецької області впродовж 2020–2022 рр. Обґрунтовано переваги підготовки кваліфікованих робітників з використанням елементів дуальної системи як практико-орієнтовної, гнучкої, інноваційної системи підготовки кадрів, заснованої на тісній партнерській взаємодії закладів освіти та роботодавців.

Ключові слова: дослідно-експериментальна робота регіонального рівня, засоби навчання для професійної підготовки, дуальна освіта в ЗПО, система підготовки кваліфікованих робітників на основі партнерської взаємодії між підприємствами-замовниками робітничих кадрів.

Anna OPANASENKO

RESEARCH WORK OF THE EDUCATIONAL AND METHODOLOGICAL CENTER: REGIONAL LEVEL

The relevance and peculiarities of experimental work at the regional level regarding the introduction of elements of the dual system of education into the practice of training future qualified workers in the institutions of professional (vocational and technical) education of the Donetsk region during 2020-2022 are highlighted. The advantages of training qualified workers using the elements of the dual system as a practical indicative, flexible, innovative personnel training system based on close partnership between educational institutions and employers.

Keywords: research and experimental work at the regional level, training tools for vocational training, dual education in vocational training, a system of training qualified workers based on partnership between enterprises-customers of workers.

Трансформаційні процеси у соціальній, політичній та економічній сферах суспільного життя зумовлюють необхідність інноваційного розвитку національної економіки, тому сучасний ринок праці потребує мобільних кваліфікованих робітників з високим рівнем професійної компетентності. Система професійної (професійно-технічної) освіти (ПО), що є потужним представником на ринку освітніх послуг з професійної підготовки робітничих кадрів, має гнучко реагувати на потреби роботодавців і забезпечувати постійне оновлення змісту освіти відповідно до соціально-економічних умов розвитку виробництва. Стан підготовки кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти (ЗПО) викликає серйозні нарікання з боку замовників робітничих кадрів, що спричинено низьким рівнем адаптованості змісту і технологій професійної підготовки до інноваційних процесів, котрі відбуваються в економіці, а також у непристосованості випускників ЗПО до умов виробництва.

© Опанасенко А., 2022

Європейська інтеграція, підвищення конкурентоспроможності економіки передбачають створення відповідної національної системи освіти та підготовки кадрів. Отже, набуває значущості створення умов для поєднання роботи з навчанням, як у форматі здобуття освіти, так і у форматі практичної підготовки кваліфікованих робітників на виробництві. У Законі України «Про освіту» зазначено, що особа має право здобути освіту за різними формами, зокрема за дуальною. У зв'язку з цим виникає необхідність у розробленні сучасних засобів навчання для професійної підготовки кваліфікованих робітників в умовах дуальної освіти. Предметом особливої уваги експериментальної роботи закладів професійної (професійно-технічної) освіти Донеччини є організація і проведення педагогічного експерименту.

Цілеспрямоване розроблення засобів навчання для професійної підготовки кваліфікованих робітників з професій «Верстатник», «Кухар», «Кондитер» в умовах дуальної форми здобуття освіти здійснюється з метою забезпечення узгодженості змісту професійної освіти, визначеного

державними стандартами, з вимогами сучасного виробництва, інноваційними технологічними процесами та технічним забезпеченням. Створення такого середовища можливе за умови розроблення системи підготовки кваліфікованих робітників на основі партнерської взаємодії між підприємствами-замовниками робітничих кадрів та ЗП(ПТ)О. Таким чином дуальна форма освіти є перспективною формою співпраці закладів професійної (професійно-технічної) освіти Донеччини, соціальних партнерів, бізнесу та ресурсом для задоволення потреб регіонального ринку праці, що є важливою передумовою економічного розвитку області.

З квітня 2020 року, за підтримки Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, згідно з Наказом Донецької обласної державної адміністрації Департаменту освіти і науки 128/163-20-ОД від 8 квітня 2020 року Навчально-методичним центром професійно-технічної освіти у Донецькій області, спільно з Краматорським вищим професійним училищем, розпочато дослідно-експериментальну роботу регіонального рівня за темою: «Розроблення засобів навчання для професійної підготовки кваліфікованих робітників з професій верстатник, кухар, кондитер в умовах дуальної форми здобуття освіти». Заявка затверджена на проведення дослідно-експериментальної роботи за цією темою та програмою на 2020–2022 рр.

Під час дослідження проблеми розроблення засобів навчання використовується комплекс дослідних методів. Провідним методом є експериментальна робота, яка проводиться в умовах освітнього процесу здобувачів освіти Краматорського вищого професійного училища протягом 2020–2022 років. На констатувальному етапі експериментальної роботи було розроблено програму дослідно-експериментальної роботи, де обґрунтовано актуальність дослідження, визначена тема, мета та завдання експериментальної роботи, основні організаційно-педагогічні умови для розробки засобів навчання для професійної підготовки кваліфікованих робітників. У ході констатувального етапу експерименту було проведено такі заходи: аналіз навчально-методичної, психолого-педагогічної літератури та наукових праць вітчизняних і зарубіжних авторів; опитування педагогічних працівників з питань готовності до створення засобів навчання.

Аналіз результатів експерименту дав змогу виявити готовність педагогічних працівників Краматорського вищого професійного училища до

розроблення та використання навчально-методичних матеріалів для професійної підготовки (85 % готові до роботи). Моніторинг відповідей опитуваних педагогічних працівників Краматорського вищого професійного училища з питань готовності до створення засобів навчання показав: 10 % педагогічних працівників мають високий рівень професійного розвитку; 35 % досліджуваних відзначають, що їхній рівень можна визначити як достатній; 12 % опитуваних зазначили, що рівень теоретичної підготовленості був частково задовільним; 20 % педагогічних працівників відзначають відсутність нової навчальної літератури; 19,4 % педагогічних працівників, займаються підвищенням рівня кваліфікації самостійно у процесі професійної діяльності.

Водночас узагальнення результатів опитування показало, що 88 % педагогічних працівників закладу освіти мають потребу підвищувати свій рівень професійної кваліфікації. Вони висловили думку про необхідність розвитку їхньої педагогічної діяльності в галузі; 0,6 % досліджуваних не бачать необхідності в цьому; 2 % опитуваних не визначились у відповідях. Досліджувані підкреслили необхідність опанування спеціальних курсів у процесі підвищення кваліфікації, спрямованих на забезпечення професійного розвитку з відповідним забезпеченням змісту освіти.

За ініціативою директора НМЦ ПТО у Донецькій області Е. Гончарова та за організаційно-фінансовою підтримки ПРООН протягом вересня-жовтня 2021 року педагогічні працівники Центру ЗП(ПТ)О Донецької та Луганської областей пройшли стажування з професії на базі провідних закладів України, де опанували сучасні технології та обладнання. Після завершення стажування учасники отримали відповідний документ та були залучені в програму Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області для подальшого розповсюдження отриманого досвіду на регіональному та всеукраїнському рівнях.

Також на констатувальному етапі робоча група, в режимі онлайн, взяла участь у заняттях з тренінг-курсу «Організація професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників за дуальною формою здобуття освіти» у рамках здійснення формульованого етапу наукового дослідження «Методичні засади впровадження елементів дуальної форми навчання в професійну підготовку майбутніх кваліфікованих робітників будівельної, машинобудівної галузей, сфери обслуговування та громадського харчування»

на базі Інституту професійно-технічної освіти НАПН України (модератори тренінг-курсу: Н. Кулалаєва, доктор педагогічних наук, доцент, завідувач лабораторії технологій професійного навчання; І. Дрозіч, кандидат педагогічних наук лабораторії технологій професійного навчання; Т. Герлянд, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії технологій професійного навчання; М. Шимановський, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії технологій професійного навчання; О. Гайдук, науковий співробітник лабораторії технологій професійного навчання).

На базі Краматорського вищого професійного училища створено Навчально-практичні центри «Верстатник широкого профілю» та «Кухар. Кондитер. Офіціант», які реалізують завдання щодо вдосконалення практичної підготовки здобувачів освіти, впровадження у освітній процес новітніх виробничих технологій із застосуванням сучасного обладнання, інструментів і матеріалів, здійснення шляхом співробітництва і взаємодії постійного зв'язку між замовниками робітничих кадрів та іншими ЗПО з метою поширення інноваційних педагогічних та виробничих технологій, інформації щодо новітніх матеріалів, інструментів, обладнання тощо.

На формувальному етапі було оновлено освітні програми за професіями, що сприяло підвищенню рівня підготовки конкурентоспроможних кваліфікованих робітників, які задовольнятимуть потребу регіонального ринку праці. З вересня 2021–2022 навчального року оновлені освітні програми були впроваджені в освітній процес.

В ході формувального етапу проводяться практичні семінари щодо узагальнення матеріалів апробації за участю Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області, адміністрації Краматорського вищого професійного училища, керівників та педагогічних працівників закладу освіти. До розроблення робочих навчальних планів і програм предметів професійно-теоретичної підготовки залучаємо замовників кадрів, які вносять свої пропозиції у зміст навчання майбутніх робітників, залежно від нововведень у техніці, технологіях виробництва чи послуг, організації праці.

Учасники робочої групи підготували та надали конкретні пропозиції щодо змісту освітніх програм предметів, проходження виробничої практики, переліку предметів, що формують робочий навчальний план, кількості годин, які відведені на окремі предмети, послідовності вивчен-

ня тем, забезпечення зв'язку теорії і практики в освітньому процесі для підготовки кваліфікованих робітників, які відповідають сучасному ринку праці. Оновлення освітніх програм дало змогу максимально наблизити освітній процес до умов виробництва, навчити учнів сучасним технологіям на сучасному обладнанні, вдосконалювати їх творчі компетенції та фахові майстерності.

Протягом грудня 2021 року Навчально-методичним центром професійно-технічної освіти проводилася серія семінарів-практикумів за темою «Використання сучасних виробничих технологій при підготовці кваліфікованих робітників з професій кухар, кондитер» для педагогічних працівників, з метою впровадження сучасних моделей навчання та обміну педагогічним досвідом щодо впровадження сучасних освітніх практик у професійну підготовку кваліфікованих робітників. Ці заходи будуть логічним завершенням другого формувального етапу дослідно-експериментальної роботи щодо створення засобів навчання.

Нині робоча група з дослідно-експериментальної роботи завершує третій етап: узагальнювальний. В ході даного етапу робоча група систематизувала та узагальнила результати дослідно-експериментальної роботи на освітньому порталі. Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Донецькій області планує у грудні 2022 року організацію та проведення науково-практичної конференції за темою «Розроблення навчально-методичних матеріалів для професійної підготовки кваліфікованих робітників машинобудівної галузі, сфери обслуговування та громадського харчування в закладах професійної (професійно-технічної) освіти за дуальною формою» для підведення підсумків проведення експерименту.

Висновки. Під час дослідно-експериментальної роботи проведено цикл тренінгів для навчання педагогічних працівників ЗПО щодо розроблення засобів навчання. На освітньому порталі Краматорського вищого професійного училища розміщено навчально-методичні комплекси з професій «Верстатник», «Кухар», «Кондитер» в умовах дуальної форми здобуття освіти, також удосконалено структуру та зміст освітніх програм з урахуванням запитів роботодавців до структури освітнього процесу, змісту і обсягу навчальних планів і освітніх програм, якості підготовки кваліфікованих робітників. Результати дослідження можуть бути використані в системі методичної роботи Навчально-методичних центрів професійно-технічної освіти та закладів професійної (професійно-технічної) освіти України.

УДК 377.3:331.5:331.105(477.63)

ПРИВАТНИЙ ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І НАВЧАННЯ ОПЕРАТИВНО РЕАГУЄ НА ЗАПИТИ РОБОТОДАВЦІВ ТА НАСЕЛЕННЯ

Андрій СЕМЕНОВ, директор Приватного закладу «Центр професійної освіти і навчання», м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область

Висвітлено досвід роботи Приватного закладу «Центр професійної освіти і навчання». Окреслено проблеми проблеми соціалізації часткових кваліфікацій, запропоновано шляхи їх розв'язання через створення гнучких навчальних програм, врахування досвіду неурядових освітніх структур.

Ключові слова: професійна освіта, професійна діяльність, трудові процеси, роботодавець.

Andriy SEMENOV

THE PRIVATE CENTER FOR VOCATIONAL EDUCATION AND TRAINING PROMPTLY RESPONDS TO REQUESTS FROM EMPLOYERS AND THE POPULATION

Drawing society's attention to solving the problem of socialization of partial qualifications, creation of flexible educational programs, taking into account the experience of non-governmental educational structures.

Keywords: professional education, professional activity, labor processes, employer.

Вторгнення російських військ в Україну та введення воєнного стану спричинили широкі проблеми не тільки в організації підготовки кваліфікованих робітників, а й їхнього працевлаштування. Масштабні трагічні події, стали каталізатором вже давно не минаючих процесів, спрямованих на реформування системи професійної освіти й зумовили нагальність розв'язання проблем навчання персоналу на виробництві, зосередили увагу зацікавлених сторін на можливостях та ресурсах навчальних структур, які не підпорядковані Міністерству освіти і науки України.

Професійна (професійно-технічна освіта) – це складова системи освіти. Послуга, як і будь-який інший товар характеризується основними показниками, а саме: ціна, якість, доступність (логістика). Як досягти максимального співвідношення, щоб наша освітня послуга задовольняла безпосередньо замовника та суспільство загалом? Досвід команди Центру доводить, що на всіх етапах організації освітнього процесу як керівнику освітньої установи так і педагогічному працівнику необхідно відповідати на три простих запитання: «Кого вчити?», «Чого вчити?», «Як вчити?».

Під час пошуку відповіді на запитання «Кого вчити?» необхідно чітко визначити вид професійної діяльності, трудові процеси, машини, механізми, обладнання, устаткування, що обслуговується, яким інструментом користується працівник під час виконання трудових функцій. Тобто, наприклад, не машиніста крана (кранівника) нам необхідно підготувати, а машиніста кран-балки, що керується з підлоги. Так, безумовно, цей вид роботи прописаний у кваліфіка-

ційній характеристиці машиніста крана 2-го розряду. Але, якщо ми будемо вчити машиніста крана 2-го розряду, то нам доведеться вивчати матеріальну базу та здобути навички керування не тільки кран-балкою, а й такими вантажопідіймальними пристроями, як мостовий, шлюзовий, консольний крани та монорейковий візок.

Визначившись із запитанням, кого конкретно вчити, неважко окреслити компетентності притаманні працівникові, якого буде задіяно у виробничому процесі. Тобто питання «чого навчати?» знаходиться на поверхні. Це стосується професійних компетентностей. А вони сьогодні тісно пов'язані з дотриманням вимог нормативно-правових актів з охорони праці, електробезпеки, пожежної безпеки. Основними причинами неякісного виконання робіт, травматизму, аварій обладнання на виробництві є недбале виконання працівниками організаційних заходів, нехтування вимог передбачених регламентами та стандартами.

Наш колектив зіткнувся з такою проблемою коли отримав пропозицію від ПрАТ «Арселор Міталл Кривий Ріг» на підготовку монтажників та інспекторів будівельних рихтувань. Спочатку розглянемо, що це за проблема і як вона виникла. Треба розуміти структуру виробництва будівельних робіт у Європі: вузька спеціалізація бригад, професіоналізм і відповідальність кожного члена бригади, що підтверджено процедурою сертифікації компетентностей, досвіду працівника. Налагоджена інфраструктура та логістика. І з цим вже ознайомилися наші громадяни, що виїждять на заробітки за кордон і ті, що працюють у компаніях з іноземними інвестиціями. ПрАТ «Арселор Міталл», як раз і є такою компанією. Її метою є зниження травматизму серед працівників, що виконують роботи на рихтуваннях в рамках підряду. За про-

© Семенов А., 2022

цедурою ПрАТ «АрселорМіталл» – підрядник має забезпечити безпеку всіх риштувань, їх щотижневий огляд компетентною особою та належне маркування риштувань. Підрядник не повинен нікому дозволяти використовувати риштування, які не перевірені і не сертифіковані як безпечні, або які не відповідають цій процедурі. Підрядник має найняти компетентного керівника робіт, який навчить групу робітників і створить команду монтажників риштувань. Тільки вони можуть виконувати монтаж і демонтаж риштувань.

Роботодавець має навчити кожного працівника, зайнятого зведенням, демонтажем, переміщенням, експлуатацією, ремонтом, обслуговуванням або оглядом будівельних риштувань, щоб компетентний фахівець розпізнав всі небезпеки, пов'язані з цією роботою. У змісті навчання йдеться про характер небезпек, пов'язаних з риштуваннями; правильні процедури зведення, демонтажу, переміщення, експлуатації, ремонту, огляду і обслуговування риштувань такого типу; критерії проектування, максимальна передбачувана вантажопідйомність і передбачуване використання риштувань.

Команда Центру професійної освіти і навчання з ентузіазмом взялася за виконання завдання. Рухалися в трьох напрямках одночасно: пошук навчального матеріалу; визначення матеріально-технічної бази; напрацювання власної методики навчання. Передусім з'ясувалося, що такий вид робіт є в кваліфікаційній характеристиці професій «Монтажник сталевих та залізобетонних конструкцій» і «Монтажник будівельний». По друге – всі чинні ГОСТ та ДСТУ не відповідають вимогам до сучасних риштувань. Змушені були за основу брати технічну документацію до риштувань. Під час відбору найбільш ефективних методів навчання керувалися принципами трансформації та адаптації елементів методик навчання до наявних освітніх умов, тобто розглядали такі найважливіші ознаки відбору ефективної організаційної форми навчання: різноманітність навчальних стратегій; дидактично обґрунтована організація навчального часу, або менеджмент навчального часу; обов'язковий комунікативний компонент навчального процесу.

Проаналізувавши принципи та підходи до створення сучасних методик навчання, сформулювали висновки, що освітній процес має здійснюватися на основі індивідуалізації, метою якого є виявлення та підтримання інтересу до здобуття знань. Розробляючи навчальну програму, ми враховували положення Законів України «Про професійний розвиток працівників», «Про зайнятість населення», «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності», «Про охорону праці»; Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці; Наказ Міністерства соціальної політики України № 74 від 22.01.2018 «Про затвердження методики розроблення професійних стандартів»; Методичні рекомендації щодо розроблення професійних стандартів за компетентнісним підходом, що розроблені ДУ НДІ соціально-трудових відносин Міністерства соціальної

політики України; Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників, випуску 64 «Будівельні, монтажні та ремонтно-будівельні роботи», розділ «Робітники»; Правил охорони праці під час виконання робіт на висоті (НПАОП 0.00-1.15-07); Охорона праці і промислова безпека в будівництві (ДБН – А.3.2 -2-2009); ДСТУ Б В.2.8-47:2011 Риштування стоякові приставні для будівельно-монтажних робіт; ДСТУ Б В.2.8-45:2011 Підмости пересувні збірно-розбірні.

17 жовтня 2021 року у Центрі відбулася зустріч делегації на чолі з начальником управління роботи з підрядними організаціями ПрАТ «Арселор Міталл Кривий Ріг» **Гхош Супротимом**. Менеджер був приємно здивований та водночас вражений матеріальною базою Центра, наполегливістю та завзятістю персоналу. Під час презентації та обговорення навчальної програми з'ясувалося, що замовник хоче бачити в основі міжнародний, або за словами Гхош Супротима – «британський» стандарт: BSEN 12811:2009 «Тимчасові конструкції для будівельних споруджень».

Як виявилось згодом цей стандарт охоплює три частини: BSEN 12811-1:2009 «Будівельні риштування. Вимоги»; BSEN 12811-2:2009 «Інформація за матеріалами»; BSEN 12811-3:2009 «Випробування несучої здатності». А в них, в свою чергу, наведено посилання на інші стандарти, зокрема: BSEN 12810-1:2003 «Фасадні риштування. Компоненти»; BSEN 12810-2:2003 «Фасадні риштування зі збірних елементів. Особливості конструктивного проектування»; OSHA 1926.502 «Критерії та методи систем захисту від падіння». А далі був ще один – ISO IEC /17024: 2012 Оцінка відповідності – загальні вимоги до органів, що здійснюють сертифікацію персоналу. Тоді ж було придбано два комплекти будівельних риштувань. Один комплект клинн-хомуткових та комплект модульних риштувань виробника SCAFFOLDING INDUSTRY. Нарешті 15 листопада приступили до практичного експерименту реалізації програми. Таким чином загальний підготовчий період від отримання технічного завдання на послугу до початку реалізації становив 40 календарних днів.

Відповідь на наступне запитання «Як вчити?» наразі напевно найскладніша. А відповіді можна якщо вирішити декілька завдань: визначити «Хто буде вчити?», «Які педагогічні технології використовувати?», «Яка матеріальна база знадобиться для здобуття необхідних навичок?», «Які форми і види організації освітньої діяльності обрати. Перед тим, як навести ще один приклад, дозволю собі поділитися роздумом. Зазвичай, освіта розглядається як фундамент знань людини. І ми так звикли до цього, уявляючи собі щось міцне, вічне, неруйнівне. Я запитав будівельників: Який фундамент є кращим, надійнішим? Відповідь водночас зруйнувала мій стереотип про фундамент знань! Як відомо, у будівництві залежно від матеріалу з якого виготовляється, чи з якого буде зведено споруду, типом ґрунту на якому планується забудова, використовується чотири основні види фундаменту: стрічкові, стовпчасті, плитні, пальові.

На мою думку, наша система професійної освіти – міцна, витратна, малофункціональна, неекономічна, але за певних умов дає змогу людині бути широко кваліфікованим працівником, без певної відповідальності та гарантії за якість виконаної роботи. А що ідеологічно зміниться, якщо ми в професійній освіті будемо використовувати переваги пального фундаменту: економічність, що досягається за рахунок невеликого часу на навчання, можливість ознайомити з професійними компетенціями крізь призму вмінь та навичок до знань, відсутність заангажованості у разі зміни професійної діяльності?

Методична рада Приватного закладу «Центр професійної освіти і навчання» в березні 2022 року ухвалила та узгодила з Громадською організацією «Криворізька міська асоціація «ПАРТ-НЕРИ» власну розробку – «Положення про проведення навчання за компетентностями та частковими кваліфікаціями», що отримало схвальні відгуки від Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області та Федерації об'єднань роботодавців Дніпропетровщини. У Положенні визначено цілі, засади та умови. Положення передбачає вимоги до змісту та обсягу освіт-

ньо-навчальних програм, організацію освітнього процесу. Запропонована в Положенні перевірка знань, умінь та навичок після закінчення навчання за компетентностями обґрунтована результатами наукових досліджень доктора педагогічних наук С. В. Охременко, який у січні 2022 року успішно захистив докторську дисертацію з проблеми онлайн-сертифікації досвіду здобувачів. Випускник виконує завдання яке випадково обирається членами кваліфікаційної комісії з специфікованого переліку трудових операцій, функцій, дій. Здобувач самостійно обирає необхідні для виконання завдання документацію, устаткування, інструмент, матеріали, засоби індивідуального захисту тощо.

Останні роки – це період постійних випробувань для команди Центру: карантини через пандемію COVID-19, воєнний стан у країні, кардинально змінили наше уявлення, щодо організації освітнього процесу, штатного розкладу, структури установи, оплати праці. Ми стали набагато сильнішими. Нам усім необхідно вчитися створювати нові комунікаційні форми та сучасне освітнє середовище, на засадах соціальної відповідальності учасників освітнього процесу.

СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК УМОВА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Надія НІЖНИК, директор Державного професійно-технічного навчального закладу «Славутський професійний ліцей», м. Славута Хмельницької області;

Тетяна ГОЛУБ, методист Державного професійно-технічного навчального закладу «Славутський професійний ліцей», м. Славута Хмельницької області

Обґрунтовано роль соціального партнерства у забезпеченні якісної підготовки кваліфікованих робітників. Виявлено форми співробітництва між роботодавцями і педагогічними працівниками. Схарактеризовано результати співпраці із соціальними партнерами.

Ключові слова: соціальне партнерство, замовники кадрів, стажування, якість підготовки кваліфікованого робітника, професійна адаптація.

Nadiya NIZHNIK, Tetiana GOLUB

SOCIAL PARTNERSHIP AS A CONDITION FOR IMPROVING THE QUALITY OF TRAINING OF QUALIFIED WORKERS

The role of social partnership in providing quality training of skilled workers was substantiated. Forms of cooperation between employers and pedagogical workers were revealed. The results of cooperation with social partners are described.

Keywords: social partnership, customers, internships, quality of training of skilled workers, professional adaptation.

Сучасний ринок праці, в умовах якого ми живемо, чітко визначає орієнтири професійної освіти: якість підготовки квалі-

фікованого робітника має відповідати не тільки вимогам стандартів професійної освіти, а й потребам роботодавців, які останнім часом

висловлюють чимало зауважень, які освітні заклади не в змозі вирішити самостійно [2].

Для Державного професійно-технічного навчального закладу «Славутський професійний ліцей», провайдера освітніх послуг, пріоритетними є такі напрями в роботі: реалізація потреб громадян у професійній освіті, забезпечення їх прав на професійне навчання відповідно до покликання, інтересів і здібностей та підготовка конкурентоспроможного, компетентного кваліфікованого робітника, що відповідає потребам сучасного замовника робітничих кадрів.

Педагогічний колектив ДПТНЗ «Славутський професійний ліцей» чітко усвідомлює, що найважливішим чинником підвищення якості професійного навчання, адаптації кваліфікованих робітників до нових економічних умов, закріплення їх на робочих місцях є соціальне партнерство. Для здійснення якісного надання освітніх послуг у ліцеї впроваджується маркетинг освітніх послуг – один із напрямів управління освітнім закладом в умовах ринкової економіки, що досліджує попит на освітні послуги та певні знання понад стандарти, встановлені державою, впливає на розвиток освітніх потреб громадян, формує позитивний імідж освітнього закладу, розробляє та впроваджує концепції надання якісних освітніх послуг. Пріоритетом маркетингового напрямку роботи ліцею є налагодження соціального партнерства з потенційними замовниками робітничих кадрів.

Основою соціального партнерства в закладі є принцип співробітництва, який реалізується у таких формах: укладання договорів на підготовку кваліфікованих робітників, як дво-, так і багаторонніх, проходження професійно-практичної підготовки в умовах реального виробництва з подальшим працевлаштуванням випускників, підвищення кваліфікації та стажування майстрів виробничого навчання, організація дуальної форми навчання. Співпраці із соціальними партнерами здійснюється через ознайомлення з діяльністю підприємства, екскурсії, лекції, консультації, проведення майстер-класів, участь представників підприємств у кваліфікаційній атестації і конкурсах фахової майстерності, участь роботодавців в організації професійно-практичної підготовки.

Нині ДПТНЗ «Славутський професійний ліцей» здійснює на договірних засадах підготовку робітничих кадрів більш як для п'ятнадцяти підприємств Хмельницької області. Основними замовниками кадрів є кафе-бар «Прем'єра», кафе «Джан», кав'ярня «Мармулядка», ресторан «Україна», ТДВ «Славутський РМЗ», ДП «Шепетівський

ремонтний завод», ПП Григорук В. В., ПАТ «Прогрес», ПАТ «Горинь».

Співпраця закладу професійної (професійно-технічної) освіти і роботодавців – це перспективний шлях розв'язання багатьох проблем, що виникають у процесі підготовки та подальшого працевлаштування робітників [1, 15-16]. Безпосередньо для нашого ліцею відновлення і зміцнення зв'язків із соціальними партнерами відкриває такі додаткові можливості, як: спрощення доступу до інформації про ринок праці регіону; врахування вимог роботодавців; доступ усіх учасників освітнього процесу до інноваційних виробничих технологій та сучасного виробничого обладнання; корегування старих і розроблення нових навчальних та дидактичних матеріалів, відповідно до сучасних вимог; ширші можливості для організації професійно-практичної підготовки здобувачів освіти ліцею; нові умови для організації короткострокового стажування педагогічних працівників з метою ознайомлення із сучасними виробничими технологіями й устаткуванням.

А ще розширюються можливості працевлаштування випускників. Заклад освіти має можливість укладати з роботодавцями договори на підготовку кваліфікованих робітників, погоджувати робочі навчальні плани, а найголовніше – це організація проходження професійно-практичної підготовки здобувачів освіти в умовах виробництва, відповідно до вимог навчальних планів і робочих навчальних програм та спонукає освітній заклад до оновлення матеріально-технічної бази. Упродовж останніх двох років у нашому ліцеї здійснено модернізацію лабораторії організації обслуговування. Облаштовано робочі місця, придбано меблі, інвентар, технологічне обладнання та мультимедійне устаткування.

Для впровадження в освітній процес новітніх виробничих технологій, необхідно, щоб сам майстер виробничого навчання, викладач предметів професійно-теоретичної підготовки опанував їх, бо коли йдеться про постійний пошук підвищення якості підготовки майбутніх кваліфікованих робітників, особливо важливого значення набуває роль педагога, яка полягає в системі його мотивів, знань, умінь і особистісних якостей, що мають забезпечити ефективність застосування ним сучасних педагогічних та виробничих технологій. Педагогічна творчість викладачів нашого закладу, що працюють у інноваційному режимі, відтворюється на уроках. Їх аналіз засвідчив, що викладачі застосовують сучасні педагогічні технології, що сприяє розвитку інтересу учнів до навчання, зацікавленості у набутті нових знань та вмінь, підвищенню результативності навчання.

Наш досвід показує, що найбільш цікавими і результативними для системи ЗП(ПТ)О є такі педагогічні технології, як кооперативне і проєктне навчання, результатами якого є: позитивна взаємозалежність, набуття соціальних навичок. Метод проєктів дає змогу перевірити й закріпити на практиці теоретичні знання; набути життєвого досвіду, розвивати вміння аналізувати, узагальнювати навчальний матеріал; здійснювати пошукову, дослідницьку діяльність на підставі спільної праці; навчити користуватися додатковою літературою; формувати вміння працювати над творчим завданням.

Ліцей пишається своїми досягненнями в професійному зростанні здобувачів та перемогами на всеукраїнських конкурсах (обласний етап Всеукраїнського конкурсу фахової майстерності з професії «Офіціант», учениця групи № 17 професії «Кухар. Офіціант. Бармен» Каріна Сенькова, Диплом III ступеня; I етап Всеукраїнського конкурсу професійної майстерності «Worldskills Ukraine 2019» у номінації «Кулінарне мистецтво» учениця групи № 32 професії «Кухар. Кондитер» Наталія Сидорчук (III місце, бронзова медаль).

Завдяки тісній співпраці з підприємствами ДПТНЗ «Славутський професійний ліцей» активно впроваджує дуальну форму навчання з професій: «Кухар. Кондитер», «Штукатур», «Кухар. Офіціант. Бармен», «Електрогазозварник». В умовах дуального навчання теоретична частина підготовки проходить на базі закладу, а практична – на підприємстві, на робочому місці. Тому основним принципом цієї співпраці є однакова відповідальність за якість підготовки кадрів як ліцею, так і підприємств. Головним завданням упровадження дуальної форми навчання є усунення основних недоліків традиційних форм і методів навчання майбутніх кваліфікованих робітників, подолання розриву між теорією і практикою, освітою й виробництвом та підвищення якості підготовки кваліфікованих робітників з урахуванням вимог роботодавців у рамках нових організаційно-відмінних форм навчання. На сьогодні в ліцеї відбулося два випуски груп з професії «Кухар. Офіціант. Бармен», які засвідчили позитивні результати впровадження дуальної форми навчання: підвищення якості професійної підготовки на 10–12 %, високий рівень працевлаштування випускників, додаткові фінансові надходження, зменшення витрат на комунальні послуги та витратні матеріали, більш стійка та взаємовигідна співпраця з роботодавцями.

У ліцеї докорінним чином змінилися зміст і форми методичної роботи з педагогічним колек-

тивом. Зміст методичної роботи орієнтовано на тісний зв'язок з роботодавцями: стажування педагогів на базі підприємств-партнерів, вивчення нових технологій, обладнання, техніки, участь фахівців з виробництва у роботі професійних методичних комісій щодо оновлення змісту професійної освіти, розроблення та коригування освітніх програм. У ДПТНЗ «Славутський професійний ліцей» постійно здійснюється адаптація навчальних планів і програм до конкретних вимог сучасного виробництва, своєчасно вносяться зміни і доповнення до програм як регіональний компонент.

Варто зазначити, що в оновленні робочої навчальної документації з професії «Кухар. Кондитер» активну участь взяла постійна замовниця робітничих кадрів, директорка кафе-бару «Прем'єра» Т. Лук'янчук. Так до робочої навчальної програми «Кондитер 3 розряду» для вивчення модуля КНД –3.5. «Приготування тістечок і тортів масового попиту» введено додаткову компетентність «Технологія приготування тістечок та тортів із використанням желейних компонентів пектин трьох видів та агар-агару». З професії «Електрогазозварник» заступник директора ТДВ «Славутський РМЗ», основного замовника кадрів, І. Загоруйко доповнила робочу навчальну програму додатковою компетентністю «Технологія зварювання пластмас», яку здобувачі освіти опановують під час вивчення модуля ЕГЗ–2.3 «Виконання робіт зі зварювання простих деталей, вузлів і конструкцій».

Зміни, які внесено до навчальної програми, обговорюються з представниками підприємств, установ, організацій, розглядаються на засіданнях методичних комісій; роботодавець хоче бачити не тільки навченого основних прийомів роботи працівника, а й відповідальну, творчу, активну особистість. Досягти цього допомагає впровадження сучасних форм, методів і технологій проведення навчальних занять. Організація методичної роботи з педагогічним колективом ґрунтується на діяльнісному підході, тому з-поміж форм методичної роботи переважають практико-орієнтовані форми, зокрема тренінги, оскільки саме вони сприяють формуванню необхідних соціально-професійних компетентностей, що забезпечать їм можливість формувати професійно мобільного кваліфікованого робітника.

Важливою умовою освітньої діяльності ДПТНЗ «Славутський професійний ліцей» є розвиток соціального партнерства не лише із замовниками кадрів, а також із закладами професійної освіти, а саме співпраця із Вана-Вігалаською шко-

лою техніки та обслуговування (Естонія) та ДНЗ «Нововолинський центр професійно-технічної освіти» в рамках українсько-естонського проекту «Надання досвіду Естонії для підтримки реформ професійної освіти в Україні».

У 2019 році у складі управлінців, керівників та педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти Волинської, Рівненської, Хмельницької областей відбувся робочий візит директора ДПТНЗ «Славутський професійний ліцей» в Естонію. Упродовж робочої поїздки освітяни ознайомилися з досвідом роботи професійних шкіл, а саме: Талліннської будівельної школи, Талліннської школи обслуговування, Гагзбурського центру професійної освіти. Керівник ліцею вивчала нові підходи до управління закладом освіти, елементи впровадження сучасних методів навчання, методика розроблення освітніх програм на модульно-компетентнісній основі та плану перспективного розвитку освітнього закладу. Зокрема, естонські заклади презентували освітню програму підготовки фахівців у сфері обслуговування колісних транспортних засобів із застосуванням навчальних модулів фінської компанії «Prodiags».

Відтак, у жовтні 2019 року відбулася зустріч закладів-партнерів на базі ДПТНЗ «Славутський професійний ліцей». Під час зустрічі були проведені екскурсії, обговорення умов стажування та символічне підписання Меморандуму про співпрацю між ДПТНЗ «Славутський професійний ліцей», ДНЗ «Нововолинський центр професійно-технічної освіти» та Вана-Вігалаською школою техніки та обслуговування. У лютому 2020 року майстер виробничого навчання нашого закладу О. Свінціцький успішно пройшов стажування та опанував новітні техніки зварювання автомобілів і віртуального навчання на базі Вана-Вігаласької школи техніки та обслуговування (Естонія).

На обласному семінарі «Міжнародне співробітництво як напрям діяльності закладу професійної (професійно-технічної) освіти», проведеному Науково-методичним центром професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області, було презентовано досвід ліцею щодо налагодження ефективного міжнародного співробітництва ЗП(ПТ)О як вагомого чинника забезпечення якісної підготовки кваліфікованих робітничих кадрів, підвищення компетентності педагогічних працівників.

У заході взяли участь директори, заступники директорів з навчально-виробничої роботи,

старші майстри та методисти ЗП(ПТ)О Хмельницької області. Учасники мали змогу ознайомитись із досвідом співпраці ДПТНЗ «Славутський професійний ліцей» із Вана-Вігалаською школою техніки та обслуговування в рамках українсько-естонського проекту «Надання досвіду Естонії для підтримки реформ професійної освіти в Україні», презентованому директором Н. Ніжнік. Майстер виробничого навчання О. Свінціцький поділився враженнями про стажування та опанування компетентності новітньої техніки зварювання автомобілів та віртуального навчання на базі Вана-Вігаласької школи техніки та обслуговування.

Прагнення педагогічного колективу зміцнити співробітництво із зарубіжними закладами освіти підвищило ефективність освітнього процесу в ДПТНЗ «Славутський професійний ліцей», дало змогу збагатити свої знання, стати професійнішими. Практика показує, що випускники майстрів виробничого навчання, які систематично проходять стажування, займаються самоосвітньою діяльністю, охоче опановують сучасні виробничі технології, швидше адаптуються у виробничій сфері і реалізують свої здібності та знання, отримані в освітньому закладі. Прикладом цього є випускники, які після закінчення навчання повернулися працювати на підприємства, де проходили виробничу практику. І ми пишаємося цим, адже найкраща реклама освітнього закладу – це наші випускники.

Отже, соціальне партнерство відіграє ключову роль у забезпеченні якісного професійного навчання кваліфікованих робітників і є основною формою взаємодії закладу професійної (професійно-технічної) освіти із сучасним виробництвом. Взаємодія ДПТНЗ «Славутський професійний ліцей» із роботодавцями регіону сприяє популяризації професій, дає змогу вчасно реагувати на пропозиції роботодавців щодо професійно-практичної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників, сприяє швидкій адаптації випускників на виробництві.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ничкало Н. Г. Науково-методичне забезпечення соціального партнерства / Н. Г. Ничкало // Професійно-технічна освіта. – 2004. – № 2. – С. 15–16.
2. Щербак Л. В. Створення системи соціального партнерства у сфері професійно-технічної освіти: метод. рек. / Л. В. Щербак. – Київ: Геопринт, 2008. – 45 с.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ЖУРНАЛУ ДЛЯ ОБЛІКУ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Оксана ЗЛОБИНА, заступник директора з навчально-виробничої роботи Торезького професійного ліцею, м. Торезьк, Донецька область

Висвітлено досвід упровадження та адаптації електронного журналу в освітньому процесі закладу професійної (професійно-технічної) освіти. Схарактеризовано етапи підготовчої роботи та використання електронного журналу відповідно до чинних нормативних документів. Проаналізовано можливості використання елементів та врахування їх у заповненні електронного журналу педагогічними працівниками, а також здійснення контролю з боку адміністрації закладу професійної освіти.

Ключові слова: електронний контроль організації освітнього процесу, електронний журнал, нормативно-правова база, функції контролю.

Oksana ZLOBINA

FEATURES OF THE USE OF AN ELECTRONIC JOURNAL FOR RECORDING THE EDUCATIONAL ACHIEVEMENTS OF EDUCATION ACQUIRES

The experience of implementing and adapting an electronic magazine in the educational process of a professional (vocational-technical) education institution is highlighted. The stages of preparatory work and use of the electronic journal are characterized in accordance with the current regulatory documents. The possibilities of using the elements and taking them into account in filling out the electronic journal by pedagogical workers, as well as the implementation of control by the administration of the vocational education institution, were analyzed.

Keywords: electronic control of the organization of the educational process, electronic journal, legal framework, control functions.

З початком повномасштабної збройної агресії росії проти України, евакуації закладів освіти Донеччини та організації освітнього процесу в дистанційному форматі виникла необхідність ведення електронних журналів обліку теоретичного та практичного навчання. Відповідно до листа МОН України від 29.06.2022 року № 1/7234 «Про підготовку до початку 2022/2023 навчального року та особливості організації освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти», рекомендаційного листа Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області від 10.08.2022 року № 109 «Щодо особливостей організації освітнього процесу в ЗП(ПТ)О Донецької області у 2022/2023 навчальному році», наказу директора Торезького професійного ліцею від 22.08.2022 року № 17 «Про проведення заходів щодо впровадження електронного журналу», у Торезькому професійному ліцеї Донецької об-

ласті приділено значну увагу впровадженню електронного контролю організації освітнього процесу.

Відповідно до рішення педагогічної ради, наказу директора Торезького професійного ліцею від 31.08.2022 р. № 27/01 «Про початок освітнього процесу в Торезькому професійному ліцеї у 2022/2023 навчальному році» було впроваджено в дію електронний журнал на платформі Atoms.ua, інформаційно-хмарної платформи для закладів освіти, яка має гриф Міністерства освіти і науки України.

Основною метою впровадження Торезьким професійним ліцеєм електронного журналу є: організація освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання та сприяння побудові індивідуальної освітньої траєкторії кожного здобувача професійної освіти; підвищення мотивації здобувачів професійної освіти до відвідування занять та якісного вивчення навчальних предметів; підвищення ефективності робо-

ти педагогів, сприяння створенню нових форм педагогіки партнерства усіх суб'єктів освітнього процесу, формування їхньої цифрової компетентності та інформаційної культури; удосконалення освітнього менеджменту за допомогою автоматизації збирання, оброблення, зберігання, використання та відображення інформації закладу освіти із застосуванням інтегрованої бази даних; оперативність, достовірність і цілісність інформації, що використовується в процесі освітньої діяльності; зменшення паперових інформаційних потоків; створення єдиного інформаційного освітнього простору.

Чинна нормативно-правова база щодо ведення електронного журналу: Закон України «Про повну загальну середню освіту», де ключовим є п. 4 ст. 38 в частині права керівника приймати рішення про форму ведення діловодства; Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг»; Закон України «Про електронні довірчі послуги»; Наказ МОН України № 676 від 25.06.2018 року «Про затвердження Інструкції з діловодства у закладах загальної середньої освіти»; Наказ МОН України № 21 від 09.01.2020 року «Про внесення змін до наказу МОН України № 1362 від 07.12.2018 року»; Наказ МОН України № 725 від 01.06.2020 року «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 10.05.2011 року № 423»; Інструктивно-методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних

предметів у закладах загальної середньої освіти у 2022/2023 навчальному році (Організація освітнього процесу); Наказ МОН України № 59 від 26.01.2011 року Про затвердження Інструкцій з ведення журналів обліку теоретичного та виробничого навчання учнів професійно-технічних навчальних закладів; Лист МОН України від 29.06.2022 року № 1/7234 «Про підготовку до початку 2022/2023 навчального року та особливості організації освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти».

Для упровадження у нашому професійному ліцеї електронного журналу було розроблено та затверджено Положення про електронний журнал, яке регламентує взаємодію всіх учасників освітнього процесу з журналом та складається з наступних основних розділів:

1. Загальні положення.
2. Завдання електронного журналу.
3. Правила та порядок роботи з електронним журналом.
4. Функціональні обов'язки: адміністратора електронного журналу, директора закладу освіти, заступника директора з НВР, класного керівника, викладача, майстра виробничого навчання, секретаря закладу освіти.
5. Порядок виставлення підсумкових оцінок.
6. Контроль ведення та зберігання електронного журналу.
7. Звітні періоди використання електронного журналу.

Технологія приготування їжі з основами товарознавства / 3 І

Облік навчальних досягнень учнів

№ п/п	Місяць і число Прізвище та ім'я учня (учениці)																	
		05.09 онлайн урок	05.09	05.09	06.09	06.09	12.09 онлайн урок	12.09	12.09	13.09	13.09 онлайн урок	19.09	19.09 онлайн урок	19.09 практична робота	20.09 практична робота	20.09 практична робота	26.09 практична робота	26.09 практична робота
1	Беседа Н. О.		10				10	10			11	10						
2	Варібрус Ю. Р.				8					8		7						
3	Гіматдінова Р. Р.				7						6							
4	Зубаренко С. В.			8			9			6								
5	Какуля Ю. В.						5				5							
6	Король К. Р.				4		5					5						
7	Косиченкова К. С.			8			8					7						
8	Лепетюх Д. В.		6									7						
9	Марченко О. М.				6							7						
10	Новиков А. О.						6					7						

Рис. 1. Зразок електронного журналу у друкованому вигляді (ліва сторона)

Вчитель Злобіна О. В.

№ п/п	Дата	Зміст уроку	Завдання додому
1	05.09	Тема уроку №1: Технологія приготування бульйонів, відварів. Загальні правила відпуску бульйонів з різними гарнірами	Приєднання о 08.30 за посиланням https://meet.google.com/aew-hwwo-har 1.Опрацювати стор.158 - 160, параграф 1 підручника, який ви брали в бібліотеці. Якщо підручника немає, використовуйте посилання. Надати відповідь на питання: • які бульйони використовують для приготування перших страв? • з якої сировини готують відвари? • як подають прозорі супи з гарнірами? (відповідь в презентації). https://classroom.google.com/c/MTQ0NTU0MDE3NDUz/a/NTQ2MTg2OTQwNjQ2/details
2	05.09	Тема уроку №2: Технологія приготування бульйонів, відварів. Загальні правила відпуску бульйонів з різними гарнірами	1.Опрацювати стор.158 - 160, параграф 1 підручника, який ви брали в бібліотеці. Якщо підручника немає, використовуйте посилання. Надати відповідь на питання: • які бульйони використовують для приготування перших страв? • з якої сировини готують відвари? • як подають прозорі супи з гарнірами? (відповідь в презентації). https://classroom.google.com/c/MTQ0NTU0MDE3NDUz/a/NTQ2MTg2OTQwNjQ2/details
3	05.09	Тема уроку №3: Борщі. Підготовка продуктів для приготування борщів	1.Опрацювати стор.160 - 161, параграф 1 підручника, який ви брали в бібліотеці. Якщо підручника немає, використовуйте посилання. Надати відповідь на питання: • які перші страви називають заправними? (питання для повторення) • Які перші страви називають борщами? • який овоч обов'язково входить до складу усіх існуючих рецептур борщів? • як підготувати овочі для приготування борщів (вказати пасерування та форми нарізання овочів)? • як подають борщі? • підготуйте невеличку (до 10 речень) історичну довідку на тему:

Рис. 2. Зразок електронного журналу у друкованому вигляді (права сторона)

8. Права та відповідальність користувачів електронним журналом.

9. Порядок інформування здобувачів професійної освіти та їх батьків, або осіб, які їх замінюють, про результати навчання через електронний журнал.

З метою адаптації електронного журналу на платформі atoms.ua до професійної підготовки в закладі освіти, було створено окремі журнали з професійно-практичної підготовки та кваліфікаційної (поетапної) атестації. Особливістю заповнення журналу з професійно-практичної підготовки є: позначення теми уроку та домашнього завдання за кожну годину уроку; відображення проведених інструктажів з охорони праці за темою освітньої програми на першому занятті позначкою «ЗР»–«зараховано»–по кожному учню.

Журнали з предметів загальноосвітньої та професійно-теоретичної підготовки заповнюються аналогічно паперовому варіанту відповідно чинних інструкцій і не викликають великих проблем з адаптацією всіх учасників освітнього процесу. У можливостях журналу передбачено створення колонок для тематичного та скоригованого оцінювання. Перевірка педагогічних працівників щодо якісного ведення електронного журналу з теоретичних предметів та професійно-практичної підготовки,

здійснюється за допомогою функцій контролю, які передбачені цією платформою. Зручною функцією електронного журналу є можливість його друку у будь-який час і період навчального року. У такому випадку, для відповідального зберігання роздрукованого варіанту електронного журналу (Рис. 1, 2), у закладі освіти необхідно розробити та затвердити відповідну інструкцію.

Електронний журнал можна вести з будь-якого пристрою – телефона, комп'ютера, планшета, під'єднаних до інтернету, що дає можливість оперативно контролювати успішність учнів, керувати розкладом, надсилати повідомлення. Для учнів – завжди мати під рукою електронний щоденник, у якому є розклад, завдання для самостійної роботи, інформація про поточні оцінки.

Можливості платформи Atoms.ua багатofункціональні. Насамперед це – прозорість оцінювання знань і вмінь здобувачів професійної освіти, чітке інформування про розклад занять та зміст усіх домашніх завдань, здійснення налагодженого зворотного зв'язку між всіма учасниками освітнього процесу. Працювати та навчатися за допомогою цієї платформи – швидко, доступно, зручно! Працюємо, боремось та віримо у нашу Україну!

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Світлана КРАВЕЦЬ, кандидат педагогічних наук, старший дослідник, старший науковий співробітник лабораторії зарубіжних систем професійної освіти і навчання, докторант Інституту професійної освіти НАПН України, м. Київ;
Аліна ДЖУРИЛО, завідувач лабораторії зарубіжних систем професійної освіти і навчання Інституту професійної освіти НАПН України, кандидат педагогічних наук, старший дослідник, доцент, м. Київ

20 жовтня 2022 року в Інституті професійної освіти Національної академії педагогічних наук України відбулася **IV Міжнародна науково-практична конференція «Професійна освіта в умовах сталого розвитку суспільства»**. Організаторами конференції виступили: Міністерство освіти і науки України, Національна академія педагогічних наук України, Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України, Інститут професійної освіти НАПН України, Вища технічна школа в Катовіце (Республіка Польща), Люблінська політехніка (Республіка Польща), Європейський інститут безперервної освіти (Словацька Республіка).

У заході взяли участь представники 25 закладів професійно-технічної освіти, 8 закладів фахової передвищої освіти, 44 закладів вищої освіти з різних регіонів України і 7 закладів освіти країн Європейського Союзу, а саме: 195 науковців, із них: 45 докторів наук, 67 кандидатів наук, 37 наукових співробітників НАПН України, 7 директорів ЗПТО, 15 педагогічних працівників, 5 методистів, 19 майбутніх докторів філософії у галузі педагогічних наук. Модерування роботи учасників конференції здійснено **В. Радкевич**, доктором педагогічних наук, професором, дійсним членом НАПН України (академіком), директором Інституту професійної освіти НАПН України та **М. Теловатою**, доктором педагогічних наук, професором, заслуженим працівником освіти України, заступником директора з наукової роботи Інституту професійної освіти НАПН України.

З вітальними словами до учасників конференції звернувся **В. Кремень**, президент Національної академії педагогічних наук України, доктор філософських наук, професор, дійсний член (академік) Національної академії наук України і Національної академії педагогічних наук України, який наголосив на значущості ролі професійної освіти у відновленні економіки України. Особливу увагу Василь Григорович акцентував на теперішньому стані функціонування закладів професійної освіти, зокрема тих, що найбільше

© Кравець С., Джурило А., 2022

постраждали від російської агресії, були частково пошкоджені, а деякі – повністю знищені. Окрім матеріальної шкоди, освітній інфраструктурі, було завдано морально-психологічної шкоди працівникам освітньої галузі та здобувачам освіти, які вимушені продовжувати навчання у надзвичайно складних умовах. Це, в свою чергу, ставить нові виклики перед усіма представниками професійної освіти, а саме, підготовка висококваліфікованих кадрів, які будуть здатні до післявоєнної відбудови України.

Н. Ничкало, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих Національної академії педагогічних наук України, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) Національної академії педагогічних наук України, подякувала всім представникам професійної та професійно-технічної освіти України, які не тільки продовжують свою нелегку працю на професійному поприщі, а й за покликом серця, зі зброєю в руках боронять нашу Батьківщину.

І. Шумік, генеральний директор директорату професійної освіти Міністерства освіти і науки України, кандидат наук з державного управління привітала учасників конференції та розповіла про роботу директорату професійної освіти МОН України щодо залучення європейських партнерів до розвитку освіти в нашій державі для здійснення підготовки професіоналів на належному рівні. Ірина Володимирівна також зазначила, що незважаючи на війну, триває робота над підвищенням якості професійної освіти, оновленням стандартів та розширенням співпраці із роботодавцями.

Під час пленарного засідання конференції із доповідчми виступили: **В. Радкевич** директор Інституту професійної освіти Національної академії педагогічних наук України, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) Національної академії педагогічних наук України, яка висвітлила проблеми сталого розвитку професійної освіти та представила основні напрями відновлення повоєнної економіки; **Й. Затько**, президент Європейського інститу-

ту безперервної освіти Словацька Республіка), доктор права, доктор філософії, професор, який розповів про роль підвищення кваліфікації у забезпеченні якості освіти з досвіду Європейського інституту безперервної освіти; **В. Андреев**, голова Профспілки працівників будівництва і промисловості будівельних матеріалів України, кандидат наук з державного управління, поінформував про стан кооперації закладів професійної освіти із соціальними партнерами задля розвитку системи кваліфікацій в будівельній галузі; **Р. Колишко**, директор Інституту професійних кваліфікацій, радник Конфедерації роботодавців України, кандидат юридичних наук, наголосив на актуальності питань професійної освіти після воєнного часу в аспекті її адаптивності, автономії та цифровізації; **Л. Шевчук**, директор Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області, кандидат педагогічних наук, розкрила особливості підготовки кваліфікованих робітників в умовах нових економічних і технологічних викликів; **М. Хоменко**, заступник директора з навчально-методичної роботи Науково-методичного центру вищої та фахової

передвищої освіти, кандидат педагогічних наук, зосередив увагу на проблемах сучасного ринку праці з точки зору тенденцій розвитку та гармонізації підготовки фахівців; **В. Артюшенко**, директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Луганській області, охарактеризував тенденції функціонування закладів професійної (професійно-технічної) освіти з тимчасово окупованих територій в умовах воєнного стану.

Під час роботи шести секцій учасниками конференції було обговорено та запропоновано конструктивні способи розв'язання проблемних питань.

На підсумковому пленарному засіданні конференції обговорено рекомендації, їх оприлюднення та реалізації на державному, регіональному та інституційному рівнях.

З виступами учасників пленарного засідання та рекомендаціями підсумкового пленарного засідання можна ознайомитися за покликаннями:

Пленарне засідання: <https://youtu.be/NkAXMaNavQA>

Підсумкове пленарне засідання: <https://youtu.be/DNyotHwzNPc>

III ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ «ФАХОВА ПЕРЕДВИЩА І ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА: ТЕОРІЯ, МЕТОДИКА І ПРАКТИКА». ПІДСУМКИ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КОНКУРСУ «ПЕДАГОГІЧНИЙ ОСКАР-2022»

Тетяна ОЛЬХОВИК, в. о. завідувачки лабораторії педагогічних інновацій, Державна установа «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти», м. Київ;

Лідія КУЧЕРЕНКО, методист лабораторії педагогічних інновацій, Державна установа «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти», м. Київ

21 жовтня 2022 року в Науково-методичному центрі вищої та фахової передвищої освіти в режимі онлайн відбулася довгоочікувана **III Всеукраїнська науково-практична конференція «Фахова передвища і професійна освіта: теорія, методика і практика»**. У конференції взяли участь: **О. Шаров**, генеральний директор директорату фахової передвищої, вищої освіти МОН України, **В. Кремень**, доктор філософських наук, професор, дійсний член (академік) НАН і НАПН України, **Н. Ничкало**, президент НАПН України

© Ольховик Т., Кучеренко Л., 2022

ни, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України, **В. Ковтунець**, заступник Голови Національного агентства кваліфікацій, **Н. Вітранюк**, директор департаменту контролю у сфері вищої, фахової передвищої освіти і освіти дорослих Державної служби якості освіти України, представники інститутів НАПН України, закладів освіти, роботодавці.

Доповідачі звернули увагу на нормативно-правове забезпечення діяльності у закладах фа-

хової передвищої освіти, потреби ринку праці у фахівцях з фаховою передвищою освітою, цифровізацію освітнього процесу, дуальну форму здобуття освіти, актуальні питання підготовки фахівців у професійно-технічному закладі освіти, інноваційну педагогічну діяльність і професійний розвиток педагогічних працівників, ефективність застосування змішаного навчання в закладах освіти України в умовах інтеграції, цифрових технологій у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників, розвиток медіаосвітньої компетентності у викладачів закладів фахової передвищої освіти з використанням масових відкритих онлайн-курсів, доступність інформаційного освітнього середовища, систему методичного провайдингу в закладах освіти, психологічний супровід суб'єктів освітнього процесу в закладах фахової передвищої освіти, програми міжнародної співпраці. Не менш актуальним стало обговорення питання зростання інтелектуального і науково-педагогічного потенціалу фахової передвищої освіти – для повоєнної відбудови України.

У конференції взяли участь понад 700 осіб. Згодом буде видано збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції, до якого ввійдуть надіслані тези, доповіді, статті учасників.

Детальна інформація буде поповнюватися, на сайті НМЦ ВФПО за посиланням: <https://nmc-vfro.com/vseukrayinska-naukova-konferenciya-fahova-peredvyshha-profesijna-osvita-teoriya-metodyka-praktyka/>

Традиційно у рамках проведення конференції відбувається підбиття підсумків Всеукраїнського конкурсу «Педагогічний ОСКАР». Цьогоріч це було не просто, «Педагогічний ОСКАР-2022» розпочався ще до повномасштабного вторгнення РФ і відзначає свій перший ювілей – 5 років.

Щорічно упродовж цих п'яти років Державна установа «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти» за наукового супроводу Національної академії педагогічних наук України проводить всеукраїнський конкурс для вивчення та поширення інноваційних педагогічних практик, створення необхідних умов щодо творчого розвитку педагогічних колективів закладів фахової передвищої освіти, підвищення ефективності організації й управління освітнім процесом та забезпечення якості підготовки фахівців, сприяння зростанню професійної майстерності педагогічних працівників.

Учасники конкурсу змагалися у двох номінаціях: «Інновації науково-методичного забезпечення освітньої діяльності та управління закладу фахової передвищої освіти» та «Інновації у створенні й упровадженні сучасних методик, форм, прийомів викладання, навчально-методичного

забезпечення освітнього процесу». На фінальний тур конкурсу було представлено 1320 конкурсних робіт із 157 ЗФПО. Переможцями визначено 119 робіт, з них 7 «Оскарів». За результатами проведення фінального туру конкурсу визначено переможців і конкурсні роботи, які розділили між собою I, II та III призові місця.

Результати участі у конкурсі «Педагогічний ОСКАР-2022» доступні за посиланням: <https://nmc-vfro.com/pedagogichnyj-oskar/>

На прохання організаційного комітету конкурсу переможці охоче поділилися досвідом та презентували свої конкурсні роботи.

Детальніше про роботи переможців, володарів головної нагороди Всеукраїнського конкурсу «Педагогічний ОСКАР-2022» нижче.

Номінація: **«Інновації науково-методичного забезпечення освітньої діяльності та управління закладу фахової передвищої освіти»** (інноваційна модель управління закладом фахової передвищої освіти)

«Діджиталізація освітнього процесу. Досвід роботи». Автори: **А. Литвиненко, Н. Горох, І. Хлонь**, ВСП «Глухівський агротехнічний фаховий коледж Сумського національного аграрного університету».

У роботі узагальнено інформацію про особливості використання різних додатків, сервісів, пакетів програмного забезпечення в освітньому процесі коледжу. Зокрема акцентовано увагу на роботі навчальної частини, навчально-методичного кабінету та профорієнтаційній діяльності. Розкрито особливості організації моделі управління закладу освіти та звернено увагу на формування та постійне вдосконалення бренду закладу освіти.

Номінація: **«Інновації науково-методичного забезпечення освітньої діяльності та управління закладу фахової передвищої освіти»** (інновації у реалізації моделей відкритої освіти)

«Медіаосвіта – електронний навчальний курс для викладачів закладу фахової передвищої освіти». Автор **І. Якимчук**, ВСП «Рівненський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України».

Розкрито напрями співпраці циклової комісії програмування та інформаційних дисциплін відділення програмування коледжу з факультетом інформаційних технологій Національного університету біоресурсів і природокористування України. Одним з аспектів спільного напрямку діяльності був розвиток хмарних технологій. Розглянуто питання розвитку медіаосвітньої компетентності викладачів ЗФПО з використанням масових відкритих онлайн-курсів.

Номінація: **«Інновації науково-методичного забезпечення освітньої діяльності та управління закладу фахової перед вищої освіти»**(інновації у дистанційному навчанні)

«Організація дистанційного навчання із застосуванням цифрових інструментів середовища Google workspase. Навчальний курс».

Автори: **А. Улинець, З. Маргітч, Н. Крижанівська**, ВСП «Мукачівський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України».

Головним мотиваційним аспектом розроблення навчального курсу є надання методичної допомоги викладачам у використанні пакету хмарних сервісів Google Workspace, який упроваджено в коледжі під час дистанційного навчання як єдине інформаційне середовище. Представлено навчальний курс з відеороликами, які містять покрокові інструкції щодо використання хмарного програмного середовища та цифрових інструментів Google.

Номінація: **«Інновації науково-методичного забезпечення освітньої діяльності та управління закладу фахової передвищої освіти»**(інноваційна діяльність закладу фахової передвищої освіти у забезпеченні якісної підготовки конкурентоспроможного фахівця)

«Система методичного провайдингу у коледжі». Автори: **В. Саква, В. Лисенко, Н. Сидоренко, М. Старовойт**, Криворізький фаховий коледж торгівлі та готельно-ресторанного бізнесу.

Важливою складовою освітньо-методичної діяльності коледжу є вироблення стратегії перетворення змісту освіти в закладі, враховуючи сутність і структуру інноваційного освітнього процесу, складовою змісту підготовки фахівців у Криворізькому фаховому коледжі торгівлі та готельно-ресторанного бізнесу є пошук та застосування оптимальних підходів та практико-орієнтованих методів навчання майбутніх фахівців. Центровим та надважливим завданням є функціонування внутрішньої системи забезпечення якості надання освітніх послуг, що є цілеспрямованою діяльністю з триєдиною метою: фахового становлення здобувача як конкурентного та мобільного фахівця; задоволення потреб роботодавців у кваліфікованих фахівцях; формування лідерських позицій закладу у сфері надання освітніх послуг.

Номінація: **«Інновації у створенні й упровадженні сучасних методик, форм, прийомів викладання, навчально-методичного забезпечення освітнього процесу»** (ігрові технології (гейміфікація) навчання, (кейс-метод, вебквести, подієва освіта, метод проектів, бриколаж тощо)

«Economic Games під одним дахом. Ігрові технології». Автори: **О. Ящевська, Л. Гаркава**,

ВСП «Аграрно-економічний фаховий коледж Полтавського державного аграрного університету».

Акцентовано на одній із інтерактивних технологій – гейміфіковане навчання. Гейміфікація допомагає реалізовувати соціальні зв'язки в процесі навчання, удосконалювати майстерність, не забувати про конкуренцію, дбати про досягнення і статус. Надає унікальні можливості здійснювати зовнішній моніторинг та самоконтроль вивченого матеріалу.

Номінація: **«Інновації у створенні й упровадженні сучасних методик, форм, прийомів викладання, навчально-методичного забезпечення освітнього процесу»** (сучасний навчально-методичний посібник)

«Збірник публіцистичних есе у просторовому контексті фактору впливу на гуманізацію освітнього процесу та становлення культури гідності майбутніх вчителів початкових класів засобами музичного мистецтва. Сучасний навчально-методичний посібник». Автор: **В. Радкевич**, Коростишівський педагогічний фаховий коледж імені І. Я. Франка Житомирської обласної ради

У роботі розкрито застосування певних інноваційних педагогічних технологій використання комп'ютера, застосування розвивальних завдань, упровадження інтерактивних, проблемно-пошукових, особистісно орієнтованих методів та прийомів. Особливий акцент зроблено на використанні інтерактивних технологій навчання. Реалізація цих принципів дає змогу системно переходити до інноваційної, творчої діяльності, що в кінцевому результаті передбачає зміну самого змісту, методів, форм, технологій навчання й виховання.

Номінація: **«Інновації у створенні й упровадженні сучасних методик, форм, прийомів викладання, навчально-методичного забезпечення освітнього процесу»** (сучасний електронний навчально-методичний комплекс)

«Композиція костюма. Електронний навчально-методичний комплекс». Автори: **З. Данилова, О. Ковальська**, Дніпровський фаховий коледж технологій та дизайну.

Запропоновано фонд електронних навчальних та навчально-методичних матеріалів для використання під час дистанційного/змішаного навчання в коледжі. Створення даного електронного навчально-методичного комплексу є актуальним при переході на змішану або дистанційну форму освіти в умовах сучасних викликів та є інноваційним контентом освітньої платформи закладу освіти.

Щиро вітаємо переможців конкурсу та бажаємо творчого натхнення, яскравих успіхів та нових перемог!

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВЕБІНАР «КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ МОЛОДІЖНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА»

Олена ТІТОВА, завідувач лабораторії професійної кар'єри, доктор педагогічних наук, професор, Інститут професійної освіти НАПН України, м. Київ

6 жовтня 2022 року відбувся **Всеукраїнський науково-практичний вебінар «Концептуальні засади молодіжного підприємництва»**. Організатором заходу виступила лабораторія професійної кар'єри Інституту професійної освіти НАПН України. До зустрічі, яка проходила в онлайн-форматі, долучилися понад 50 представників із 13 областей України: науковці, педагогічні працівники закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, навчально (науково)-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти, а також майбутні доктори філософії, які досліджують питання розвитку молодіжного підприємництва.

Мета заходу полягала в обміні досвідом, думками, окресленні проблем і викликів, які виникають у процесі підготовки молоді до підприємницької діяльності, особливо у нинішніх реаліях, представленні результатів наукових досліджень, спрямованих на підтримку розвитку молодіжного підприємництва, що має скласти основу в майбутньому для відбудови економіки України, для становлення нового суспільства з новими цінностями і взаємовідносинами, з усвідомленням того, що бізнес стосується не тільки грошей, а є основою добробуту та впевненого майбутнього у будь-якій країні.

З вітальним словом виступила **М. Теловата**, заступник директора з наукової роботи Інституту професійної освіти НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, наголошуючи на актуальності теми, оскільки молодіжне підприємництво є одним з найважливіших пріоритетів соціально-економічного розвитку нашої держави, а саме створення умов, підтримка молодих підприємців, надання правових та соціальних гарантій сприятиме реалізації кожної молодої людини, яка має бажання розпочинати власну справу.

Завідувач лабораторії професійної кар'єри, доктор педагогічних наук, професор, **О. Тітова**, представила учасникам вебінару тему «Теоретичні й методичні основи консультування з мо-

© Тітова О., 2022

лодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», за якою лабораторія професійної кар'єри у 2022 році розпочала фундаментальне теоретичне наукове дослідження.

Здоповідями про досвід діяльності структурних підрозділів закладів освіти в організації консультування з молодіжного підприємництва (центрів кар'єри, бізнес-центрів, навчальних і психологічних центрів), науково-методичне забезпечення консультування з молодіжного підприємництва та результатами наукових досліджень майбутніх докторів філософії з підприємницької компетентності виступили 11 учасників.

Т. Іщенко, директор Науково-методичного центру вищої та фахової передвищої освіти доповіла про діяльність центру, який організовує і підтримує численні заходи і проекти, спрямовані на підвищення якості освіти задля сталого розвитку українського суспільства та добробуту населення в аспекті підтримки та розвитку молодіжного підприємництва.

Заступник директора з наукової роботи Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, **Д. Закатнов**, у минулому завідувач лабораторії професійної кар'єри Інституту професійної освіти НАПН України, керівник низки наукових досліджень з професійної орієнтації молоді, кар'єрної компетентності, створення в закладах професійної та професійно-технічної освіти системи кар'єрного консультування, діяльності центрів кар'єри, а також керівник експериментів всеукраїнського рівня з розвитку кар'єрної компетентності, представив аналіз дослідження проблем підготовки молоді до підприємницької діяльності у 80–90-х рр. ХХ ст.

Про роль університетів у розвитку молодіжного підприємництва на основі досвіду Полтавського державного аграрного університету доповіла **Н. Дем'яненко**, доцент кафедри підприємництва і права Полтавського державного аграрного університету, кандидат економічних наук, викладач дисциплін: «Мотивація в

підприємницькій діяльності», «Інноваційний розвиток підприємництва», «Соціальне підприємництво», «Відкриття власної справи».

А. Коноваленко, професор кафедри економіки і бізнесу Таврійського державного агротехнологічного університету імені Д. Моторного, доктор економічних наук, учасниця проекту DigEco Еразмус+ представила досвід розвитку бізнес-інкубатора у місті Мелітополь Запорізької області, а також про досвід переорієнтування колишніх військовослужбовців та підготовки їх до підприємницької діяльності у рамках програми «Норвегія-Україна».

Про діяльність бізнес-центру в Державному навчальному закладі «Вище професійне училище №11 м. Хмельницького» з організації консультування молодіжного підприємництва розповів директор закладу **В. Селізар**.

Науковці лабораторії професійної кар'єри Інституту професійної освіти НАПН України представили результати наукових досліджень щодо науково-методичного забезпечення консультування з молодіжного підприємництва.

Л. Ершова, заступник директора з науково-експериментальної роботи, провідний науковий співробітник лабораторії, доктор педагогічних наук, доцент, окреслила педагогічні умови організації консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

Л. Базиль, учений секретар Інституту професійної освіти НАПН України, провідний науковий співробітник лабораторії, доктор педагогічних наук, доцент, доповідала про концептуальні аспекти підготовки молоді до підприємництва.

Проблеми і перспективи розвитку молодіжного підприємництва у своїй доповіді окреслив **В. Орлов**, головний науковий співробітник лабораторії професійної кар'єри, доктор педагогічних наук, професор.

І. Гриценко, старший науковий співробітник лабораторії, кандидат педагогічних наук, доцент, проаналізувала проблеми підготовки майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності.

Виступ **В. Байдуліна**, наукового співробітника лабораторії професійної кар'єри, був присвячений змінам у нормативно-правовому забезпеченні підприємницької діяльності в умовах воєнного стану в Україні.

Завершила секцію доповідей **Л. Шестерікова**, аспірантка Інституту професійної освіти НАПН України з обґрунтуванням структури підприємницької компетентності майбутніх художників-виконавців. Актуальність проблеми було підтверджено зацікавленістю слухачів, що проявилось у питаннях до доповідачів та коментарях з боку аудиторії.

У результаті плідної роботи було сформульовано низку рекомендацій щодо розвитку молодіжного підприємництва у закладах освіти і спеціалізованих центрах на різних рівнях.

На *загальнодержавному* рівні було рекомендовано: створити державний консультативний орган молодіжного підприємництва; розробити інтегрований державний план щодо молодіжного підприємництва; визначити ресурси державних бюджетних надходжень для молодіжного підприємництва; лобювати в уряді інвесторів приватного сектору щодо ресурсів для молодіжного підприємництва; розвивати стратегію молодіжного підприємництва враховуючи ресурси і терміни бюджетних надходжень. На *регіональному* рівні: здійснювати ситуативний аналіз молодіжної підприємницької екосистеми; проводити огляд політики молодіжного ринку праці і структуру закладів щодо молодіжного підприємництва; зібрати інформацію щодо молоді з урахуванням профілю і напрямів молодіжного підприємства; визначити ключові зацікавлені сторони молодіжного підприємництва (включаючи молодіжну мережу і молодіжні консультативні органи); узгоджувати із стейкхолдерами первинну мету сприяння розвитку молодіжного підприємництва; рекомендувати органам державної влади на місцях та місцевого самоврядування сприяти створенню та фінансовому забезпеченню діяльності центрів кар'єри, бізнес-центрів та бізнес-інкубаторів; забезпечити функціонування інтернет-ресурсів (додатків, порталів, телеграм-каналів тощо) щодо самоосвіти з підприємницької діяльності, налагодити ефективну взаємодію з регіональними відділеннями Державної служби зайнятості України.

На *інституційному* рівні доцільним є: *науковим установам* враховувати сучасні реалії; сприяти розробленню програм для курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників з питань консультування здобувачів освіти з кар'єрної та підприємницької компетентностей, створення бізнес-планів, стартапів тощо; *у закладах освіти* активізувати роботу з підготовки молоді до підприємницької діяльності; забезпечувати системну підготовку педагогів до формування у здобувачів освіти підприємницької компетентності; проводити консультативні і тренінгові заняття для здобувачів освіти з метою підвищення їх психологічної готовності до підприємницької діяльності.

Сайт лабораторії професійної кар'єри
<https://ivet.edu.ua/index.php/labs/prof-career>
YouTube канал
https://www.youtube.com/channel/UCgsoQ1d5HaSGAh9hIg7EW_g/featured

МЕТОДИЧНА СЛУЖБА ПРОФТЕХОСВІТИ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Ольга СЛЮСАРЕВА, директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Закарпатській області

20 жовтня цього року відбулося чергове засідання методичної секції в режимі онлайн з участю педагогічних працівників професій деревообробної галузі Закарпаття, де обговорювалися питання підвищення якості навчання в контексті сьогодення. У засіданні взяли участь педагоги трьох закладів П(ПТ)О області, у яких здійснюється підготовка здобувачів освіти з професій цього профілю.

І. Щур, керівник секції, заступник директора з навчально-виробничої роботи ДНЗ «Мукачівський центр професійно-технічної освіти» проаналізував особливості навчання в умовах воєнного стану.

Із цікавістю учасники ознайомилися з дослідженнями **В. Голомби**, майстра виробничого навчання, викладача спецдисциплін Мукачівського центру ПТО, щодо розвитку деревообробної галузі від історії до сьогодення.

Досвідом роботи в сучасних умовах поділилися педагогічні працівники Міжгірського професійного ліцею: **П. Липей**, викладач спецдисциплін («Розвиток творчих здібностей здобувачів освіти за допомогою сучасних засобів навчання»), майстри виробничого навчання: **В. Глеба** («Формування професійних компетентностей виробників художніх виробів з дерева засобами декоративно-прикладного мистецтва») і **Б. Мильо** («Застосування верстата з системою ЧПУ на уроках виробничого навчання деревообробників»).

Продовжили обмін досвідом педагоги Тячівського професійного ліцею. Викладач **К. Павлюк**, ознайомила учасників зібрання з методичними розробками щодо використання технології проблемного навчання на уроках спецдисциплін. Майстри виробничого навчання **І. Томишинець** і **Ю. Чонка** розповіли про особливості бригадної форми роботи на уроках виробничого навчання.

Нині головне завдання педагога – не вчити, а навчати вчитися. Сучасні реформи в освіті спрямовані, передусім на те, щоб зробити дитину суб'єктом навчання та допомогти їй зрозуміти, що знання не надаються, а здобуваються. У неї має виникнути бажання досліджувати світ, поглиблювати й розширювати свої знання. Нині акцентується на навчанні в діяльності, практичності здобутих знань і компетентнісному підході до навчання. Традиційними способами все це оцінити неможливо. Тому поряд із традиційним з'являється формувальне оцінювання, яке оцінює процес навчання, а не результат. Саме це питання на завершенні засідання порушила у своїй презентації **Т. Савченко**, методист НМЦ ПТО у Закарпатській області.

Сьогодні цифрова грамотність для педагогічних працівників стає пріоритетом. У жовтні в рамках роботи Школи ІТ-компетентності, що працює на базі Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Закарпатській області для викладачів та майстрів виробничого навчання Свалявського професійного будівельного ліцею проведено навчання з підвищення цифрової грамотності з використанням онлайн-інструмента Genially. Навчання провела **Н. Палош**, методист інформаційно-аналітичного кабінету.

Учасники заходу дізналися про переваги та особливості використання сервісу «Genially» для підготовки інтерактивних навчальних матеріалів, отримали поради щодо ефективної роботи з функціоналом ресурсу, а також навчилися створювати інтерактивний проєкт, додавати текст, зображення, візуальні об'єкти, інтерактивні елементи, налаштовувати та публікувати готову інтерактивну презентацію.

Після виконання практичного завдання 28 педагогічних працівників Школи отримали сертифікат про успішне підвищення цифрової грамотності.

Вимоги до оформлення авторських рукописів до журналу «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА»

1. До журналу приймаються статті наукового, методичного характеру з актуальних проблем, розвитку професійної освіти і навчання в Україні і за кордоном (рубрики: РИНОК ПРАЦІ І ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА, ДИДАКТИКА, ІННОВАЦІЇ, НАВЧАННЯ НА ВИРОБНИЦТВІ, ПЕДАГОГ ПРОФЕСІЙНОЇ ШКОЛИ, ПСИХОЛОГІЧНА СКАРБНИЧКА, З ДОСВІДУ, ВИХОВНА РОБОТА, МЕТОДИЧНА РОБОТА, ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД, які раніше не публікувалися та не були передані для публікації в інші видання, а також відомості про цікаві події у професійно-технічній освіті (рубрики: ХРОНІКА, КНИЖКОВА ПОЛІЦЯ, ВІТАЄМО) тощо.

Статті друкуються за умови передплати журналу на рік, копія бланка про передплату додається до статті.

2. Структура наукової статті має відповідати вимогам ВАК України за № 1-02/3 від 5 січня 2003 р. До рукопису наукової статті автора, який не має наукового ступеня, обов'язково додається рецензія, підписана особою, що має науковий ступінь, засвідчена печаткою за місцем роботи рецензента (може бути сканована та надіслана у графічному форматі).

3. **Оформлення статті:** обсяг – до 7 сторінок тексту формату А4 українською мовою, через півтора інтервали, шрифт Times New Roman, кегль 14, поля – по 2 см, збережено у редакторі MSWord 97-2003 у форматі *.doc. Зверху пишеться назва статті, прізвище та ім'я, вчений ступінь, наукове звання, посада автора (авторів) статті. У наукових статтях обов'язково додається коротка анотація до статті (2 – 3 рядки) та ключові слова, індекс УДК. Також у наукових статтях назва статті, дані про автора, анотація та ключові слова даються трьома мовами (українською, російською та англійською). Бібліографія до статті має бути складена за правилами стандарту, розміщена за алфавітом і ретельно перевірена автором. Посилання на джерела в тексті треба надавати в квадратних дужках, наприклад [1, 3]. Ілюстративний матеріал у статті має бути високої якості, малюнки і таблиці – бути прив'язаними до тексту, мати порядковий номер і назву.

4. Окремими файлами надсилаються: інформація про автора (авторів) прізвище, ім'я, по батькові (повністю), місце роботи, посада, науковий ступінь, звання, електронна адреса, контактні телефони; якісні фото автора та (за бажанням) фото до матеріалів статей (можуть бути розміщені на обкладинці та на зворотах обкладинки або у тексті статті), копія бланка про передплату журналу.

5. За достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв та інших відомостей відповідають автори публікацій.

6. Редакція залишає за собою право на незначне редагування і виправлення статті (зі збереженням головних висновків та стилю автора), перенесення статті до наступного номеру чи відмову від публікації (якщо недотриманні вимоги). За необхідності стаття може повертатись автору на доопрацювання.

3 приводу публікування матеріалів у журналі звертатися до відповідального секретаря члена редакційної колегії старшого наукового співробітника лабораторії професійної кар'єри Інституту професійної освіти НАПН України, кандидата педагогічних наук ГРИЦЕНКО ІННИ АНТОНІВНИ за телефоном 097-562-22-22, матеріали надсилати на електронні адреси: grhenokinka@ukr.net, 2345255@ukr.net, iptn_info@ukr.net з поміткою: для журналу «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА».

ДЕРЖАВНЕ ІНФОРМАЦІЙНО-ВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО ВИДАВНИЦТВО «ПЕДАГОГІЧНА ПРЕСА»

В. о. директора видавництва
Аліна ЧЕРНОМОРОВА

Головний редактор
редакції журналів
Ніна БЕРІЗКО

Адреса редакції журналу:

Фактична адреса:
02094, м. Київ, вул. Попудренка, 54
Юридична адреса:
01135, м. Київ, пр. Перемоги, 10
+38 (044) 498-10-28
+38 (044) 498-10-29
office@pedpresa.ua

Над номером працювали:

Леся ЯВОРСЬКА
Світлана РАДІОНОВА

На с. 1 обкладинки:

Андрій Кононенко, кандидат педагогічних наук, завідувач науково-організаційного відділу Інституту професійної освіти НАПН України, увільнений від роботи у зв'язку з призовом на військову службу під час мобілізації

Листи й матеріали для публікації можна надсилати електронною поштою: 2345255@ukr.net з поміткою «Професійна освіта»

Підписано до друку 02.12.2022 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний.
Друк офсет. Умов.-друк. арк. 6,5.

Віддруковано в друкарні ТОВ «7БЦ»
Свідоцтво суб'єкта видавничої діяльності
ДК № 5329 від 11.04.2017
07400, Київська обл., м. Бровари,
б-р Незалежності, 2, кв. 148
e-mail: 7bc@ukr.net, тел: (044) 592-00-80

Державний комітет зв'язку та інформації України ф.СП-1

ПВ	місце	літер.
----	-------	--------

ДОСТАВНА КАРТКА — ДОРУЧЕННЯ

На газету журнал

48764

«ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА»

найменування видання

Вартість	передплата	кількість комплектів	1
	переадресування		

на 2023 рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	x			x			x			x	

поштовий

індекс _____

місто _____

код вулиці

буд.	корп.	кв.

село _____

область _____

район _____

вулиця _____

прізвище, ініціали _____

Читайте в наступному номері

- ✓ Професійна освіта України в умовах воєнного стану
* * *
- ✓ Інновації у професійній освіті Хмельниччини
* * *
- ✓ Співпраця з роботодавцями
* * *
- ✓ Психологічна служба
* * *
- ✓ З досвіду роботи